

Quest'opera di proprietà del sito Monastero Virtuale
è soggetta alla licenza Creative Commons

"Attribuzione-NonOpereDerivate 4.0 Internazionale"

<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.it>

This work is owned by the Monastero Virtuale site
and is subject to the Creative Commons license

"Attribution-NoDerivates International (CC BY-ND 4.0)"

<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>

VITA PRIMA S.FRANCISCI

PROLOGUS

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

INCIPIT PROLOGUS SUPER VITAM BEATI FRANCISCI.

1.

1 Actus et vitam beatissimi patris nostri Francisci pia devotione, veritate semper praevia et magistra, seriatim cupiens enarrare, quia omnia *quae fecit et docuit* (cfr. Act 1,1) , nullorum ad plenum tenet memoria, ea saltem quae ex ipsius ore audivi, vel a fidelibus et probatis testibus intellexi, iubente domino et glorioso papa Gregorio, prout potui, verbis licet imperitis, studui explicare.

2 Sed utinam eius merear esse discipulus, qui semper locutionum vitavit aenigmata et verborum phaleras ignoravit!

2.

1 In tribus quoque opusculis divisi omnia, quae de ipso beato viro colligere potui, per singula capitula universa distinguens, ne varietas temporum rerum gestarum

confunderet ordinem et in dubium adduceret veritatem.

2 Primum itaque opus historiae ordinem servat ac puritati beatae conversationis et vitae suae, sanctisque moribus et salutaribus documentis eius potissimum dedicatur.

3 In quo etiam miracula pauca de multis, quae, ipso vivente in carne, Dominus Deus noster per eum operari dignatus est, inseruntur.

4 Secundum autem opus a paenultimo vitae suae anno usque ad felicem ipsius obitum gesta narrat;

5 tertium vero miracula multa continet et plura tacet, quae cum Christo regnans in caelis, gloriosissimus Sanctus operatur in terris.

6 Reverentiam quoque refert, honorem, laudem et gloriam, quam ei felix papa Gregorius et cum eo universi sanctae Romanae Ecclesiae cardinales devotissime persolverunt, eum in sanctorum catalogo conscribentes.

7 Gratias omnipotenti Deo, qui semper in sanctis suis admirabilem et amabilem se ostendit.

EXPLICIT PROLOGUS.

OPUSCULUM PRIMUM

AD LAUDEM ET GLORIAM DEI OMNIPOTENTIS PATRIS ET FILII ET
SPIRITUS SANCTI. AMEN.

INCIPIT VITA BEATISSIMI PATRIS NOSTRI FRANCISCI

Caput I - Qualiter conversatus sit in habitu et animo saeculari.

1.

1 Vir erat in civitate Assisi, quae in finibus vallis Spoletanae sita est, nomine Franciscus, qui a primaevo aetatis suae anno a parentibus secundum saeculi vanitatem nutritus est insolenter et ipsorum miseram vitam diu imitatus et mores, vanior ipse atque insolentior est effectus.

2 Quoniam haec pessima consuetudo apud eos, qui christiano censentur nomine, sic undique inolevit et perniciosa doctrina haec, velut lege publica, ita ubique firmata est et praescripta, ut ab ipsis cunilibus remisse nimis et dissolute filios suos studeant educare.

3 Primo namque cum fari vel balbutire incipiunt, turpia quaedam et execrabilia valde, signis et vocibus edocentur pueruli nondum nati: et cum tempus ablactationis advenerit, quaedam luxu et lascivia plena non solum fari sed et operari coguntur.

4 Non audet aliquis illorum, aetatis timore coactus, honeste se gerere, quoniam ex hoc

duris subiacet disciplinis.

5 Ideo bene ait saecularis poëta: “Quia inter exercitationes parentum crevimus, ideo a pueritia nos omnia mala sequuntur”.

6 Testimonium hoc verum est, cum eo inimiciora sint illis vota parentum, quo cessere felicius.

7 Sed et cum paulo plusculum aetate profecerint, se ipsis impellentibus, semper ad deteriora opera dilabuntur.

8 Ex vitata namque radice arbor vitiosa succrescit, et quod semel male depravatum est, vix reduci potest ad regulam aequitatis.

9 Cum vero adolescentiae portas coeperint introire, quales eos fieri arbitraris?

10 Tunc profecto omni dissolutionis genere fluitantes, eo quod liceat eis explere omne quod libet, omni studio se tradunt flagitiis deservire.

11 Sic enim voluntaria servitute servi effecti peccati, arma iniquitatis exponunt omnia membra sua, et nihil in se christianae religionis in vita seu in moribus praeferentes, solo christianitatis nomine se tuentur.

12 Simulant miseri plerumque se nequiora fecisse quam fecerint, ne videantur abiectiores, quo innocentiores existunt.

2.

1 Haec sunt misera rudimenta, in quibus homo iste, quem sanctum hodie veneramus, quoniam vere sanctus est, a pueritia versabatur et fere usque ad vigesimum quintum aetatis suae annum tempus suum miserabiliter perdidit et consumpsit.

2 Immo super omnes coetaneos suos vanitatibus male proficiens, incentor malorum et aemulator stultitiae abundantius exsistebat.

3 Admirationi omnibus erat et in pompa vanae gloriae praeire caeteros nitebatur, in iocis, in curiosis, in scurrilibus et inanibus verbis, in cantilenis, in vestibus mollibus et fluidis:

4 quia praedives erat, non avarus sed prodigus, non accumulator pecuniae sed substantiae dissipator, cautus negotiator sed vanissimus dispensator; homo tamen humanius agens, habilis et affabilis multum, licet ad insipientiam sibi.

5 Quoniam multi ob hoc maxime post ipsum abibant, fautores malorum et criminum incentores: sicque constipatus agminibus iniquorum, sublimis et magnanimus incedebat, iter agens per medium Babyloniae platearum,

6 quousque respiceret de caelis Dominus, et propter nomen suum longe faceret furorem suum ab eo, et infrenaret os eius laude sua, ne penitus interiret.

7 Facta est proinde, et immutatio dexterae Excelsi, ut per eum daretur peccatoribus fiducia in gratiam respirandi, et conversionis ad Deum omnibus fieret ad exemplum.

Caput II - Qualiter Deus visitavit cor eius per corporis infirmitatem et nocturnam visionem.

3.

1 Enimvero cum adhuc vir iste iuvenili calore in peccatis ferveret, et lubrica aetas ad

explenda iuvenilia iura ipsum impelleret insolenter, ac mansuescere nesciens, antiqui serpentis foret virulentia concitatus, adest subito divina ultio vel potius unctio super eum et aggreditur primo sensum erroneum revocare, animo angustiam et corpori molestiam inferendo, iuxta illud propheticum: *Ecce ego saepiam viam tuam spinis et saepiam eam maceria* (cfr. Is 48,9).

2 Sicque diu infirmitate attritus, ut meretur pervicacia hominum quae vix nisi suppliciis emendatur, coepit intra se alia solito cogitare.

3 Cumque iam paululum respirasset et baculo sustentatus, causa recuperandae sanitatis coepisset huc atque illuc per domicilium ambulare, die quadam foras exivit et circumadiacentem provinciam coepit curiosius intueri.

4 Sed pulchritudo agrorum, vinearum amoenitas et quidquid visu pulchrum est, in nullo eum potuit delectare.

5 Mirabatur propterea subitam sui mutationem, et praedictorum amatores stultissimos reputabat.

4.

1 Ab ea itaque die coepit seipsum vilescere sibi, et in contemptu quodam habere, quae prius in admiratione habuerat et amore.

2 Non plene tamen nec vere, quia nondum solutus erat a vinculis vanitatum, nec perversae servitutis *iugum excusserat de cervice* (cfr. Gen 27,40).

3 Gravissimum enim est assueta relinquere et animo semel iniecta non de facili enervantur; recurrit animus longo tempore segregatus ad rudimenta principii et assiduitate plerumque vitium vertitur in naturam.

4 Tentat proinde Franciscus adhuc divinam fugere manum, et paternae correctionis paulisper oblitus, arridentibus sibi prosperis, *cogitat quae sunt mundi* (cfr. 1Cor 7,34) ac ignorans consilium Dei, de gloria saeculi et vanitate facturum adhuc maxima se promittit.

5 Nam nobilis quidam civitatis Assisii, militaribus armis se non mediocriter praeparat et inanis gloriae vento inflatus, ad pecuniae vel honoris augenda lucra, iturum in Apuliam se sponndit.

6 Quibus auditis, Franciscus, quia levis animo erat et non modicum audax, ad eundem conspirat cum illo, generis nobilitate impar sed magnanimitate superior, pauperior divitiis sed profusior largitate.

5.

1 Nocte igitur quadam, cum ad haec consummanda tota se deliberatione dedisset et desiderio aestuans ad iter agendum maxime anhelaret, qui percusserat eum in virga iustitiae, per *visionem nocturnam* (cfr. Iob 4,13; 33,15) visitat eum in dulcedine gratiae; et quia gloriae cupidus erat, gloriae fastigio eum allicit et exaltat.

2 Videbatur ei namque domum suam totam habere plenam militaribus armis, sellis scilicet, clipeis, lanceis et caeteris apparatus; gaudensque plurimum, quid hoc esset, secum tacitus mirabatur.

3 Non enim consueverat talia in domo sua videre, sed potius pannorum cumulos ad vendendum.

4 Cumque ad subitum rerum eventum stuperet non modicum, responsum est ei, omnia haec arma sua fore militumque suorum.

5 Expergefactus quoque animo gaudenti mane surrexit et praesagium magnae prosperitatis reputans visionem, prosperum futurum iter suum in Apuliam securatur.

6 *Nesciebat enim quid diceret* (cfr. Mar 9,5), et munus sibi de caelo datum adhuc minime cognoscebat.

7 In eo tamen perpendere poterat visionis huius suam interpretationem non esse veram, quia licet satis rerum gestarum utcumque similitudinem contineret, non tamen animus eius circa talia solito laetabatur.

8 Vim namque quamdam sibimet facere oportebat, ut cogitata perficeret et iter concupitum effectui manciparet.

9 Et quidem pulchre satis primo de armis fit mentio, et opportune multum arma traduntur contra fortem armatum militi pugnaturus, ut quasi alter David *in nomine Domini Dei exercituum* (cfr 1Re 17,45) ab inveterato inimicorum opprobio liberet Israel.

Caput. III - Qualiter mente sed non corpore mutatus de thesauro invento et sponsa allegorice loquebatur.

6.

1 Immutatus quoque, sed mente non corpore, ire in Apuliam iam recusat, et voluntatem suam studet dirigere ad divinam.

2 Sicque parumper a saeculari tumultu se subtrahens et negotio, studet in interiore homine recondere Iesum Christum.

3 Abscondit velut prudens negotiator *margaritam inventam* oculis illusorum, et occulte nititur eam, *venditis omnibus* (cfr. Mat 13,46), comparare.

4 Nam cum vir quidam in civitate Assisii magis inter caeteros sibi dilectus existeret, quoniam unius cum eo erat aetatis et assidua familiaritas mutuae dilectionis ad communicanda secreta sua ipsi praeberet ausum, eum ad loca remota et apta consiliis saepius perducebat, quemdam thesaurum pretiosum et magnum se asserens invenisse.

5 Exsultat homo ille ac de auditis existens sollicitus, libenter cum eo graditur, quoties advocatur.

6 Crypta quaedam era iuxta civitatem, ad quam frequenter euntes, de thesauro mutuo loquebantur.

7 Intrabat vir Dei, qui sanctus iam sancto proposito erat, cryptam illam, socio de foris exspectante, et novo ac singulari perfusus spiritu, *Patrem suum in abscondito* (cfr Mat 6,6) exorabat.

8 Gestiebat neminem scire quid ageret intus, et occasione boni melius sapienter occultans, solum Deum in suo proposito consulebat.

9 Orabat devotus, ut Deus aeternus et verus dirigeret viam suam et suam illum *doceret facere voluntatem* (cfr. Ps 142,10).

10 Maximam sustinebat animi passionem et, donec opere completeret quod conceperat corde, quiescere non valebat; cogitationes variae sibi invicem succedebant, et ipsarum importunitas eum duriter perturbabat.

11 Ardebat intus igne divino et conceptum ardorem mentis celare de foris non valebat; poenitebat eum peccasse tam graviter et offendisse *oculos maiestatis* (cfr. Is 3,8), nec iam eum mala praeterita seu praesentia delectabant; sed nondum plene receperat

continendi fiduciam a futuris.

12 Propterea cum foras revertebatur ad socium, ita erat labore confectus, ut alius intrans, alius exiens videretur.

7.

1 Quadam vero die, cum Domini misericordiam plenissime invocasset, ostensum est ei a Domino, quid ipsum agere oporteret.

2 Tantoque deinceps *repletus est gaudio* (cfr. Ps 125,2), quod non se capiens prae laetitia, etiam nolens, ad aures hominum aliquid eructabat.

3 Sed licet prae magnitudine inspirati amoris silere non posset, cautius tamen aliquid et in aenigmate loquebatur.

4 Sicut enim speciali amico, ut dictum est, de *thesauro abscondito* (cfr. Mat 13,44), sic et caeteris loqui figuraliter nitebatur; dicebat se in Apuliam nolle ire, sed in patria propria promittebat nobilia et ingentia se facturum.

5 Putabant homines quod uxorem ducere vellet, ipsumque interrogantes dicebant: “Uxoremne ducere vis, Francisce?” 6 Qui respondens eis aiebat: “Nobiliorem et pulchriorem sponsam quam unquam videritis ducam, quae caeteris forma praemineat et sapientia cunctas excellat”.

7 Et equidem *immaculata* Dei sponsa est vera *religio* (cfr. Iac 1,27) quam suscepit, et thesaurus absconditus est *regnum caelorum* (cfr. Mat 13,44), quod tanto desiderio exquisivit;

8 quia necessario erat omnino vocatio evangelica in eo explenda, qui *Evangelii* erat *minister* (cfr. Eph 3,7) *in fide et veritate* (cfr. 1Tim 2,7) futurus.

Caput IV - Qualiter, venditis omnibus, pecuniam susceptam contempsit.

8.

1 Eia, sic affectus beatus servus Altissimi et Sancto Spiritu confirmatus, quoniam aderat *tempus statutum* (cfr. Iob 12,5), sequitur illum beatum impetum animi sui, quo ad optima bona, calcatis saecularibus, itur.

2 Non licebat de caetero facere moram, quia letalis morbus ubique iam in tantum excreverat et multorum sic omnes occupaverat artus, ut, aliquantisper medico retardante, abriperet vitam, vitali spiritu intercluso.

3 Surgit proinde, signo sanctae crucis se muniens, et praeparato equo, super eum ascendit, assumptisque secum pannis scarulaticis ad vendendum, ad civitatem quae Fulgineum vocatur, festinus devenit.

4 Ibi ex more venditis omnibus quae portabat, caballum cui tunc insederat, felix mercator, assumpto praetio dereliquit, regressusque inde, depositis sarcinis, quid ageret de pecunia religiosa mente tractabat.

5 Mirum in modum mox totus in Dei opere conversus, gravatum valde se sentiens pecuniam illam vel una hora portare, ac velut arenam reputans omne illius emolumentum, ad deponendam illam cito festinat.

6 Cumque versus civitatem Assisii remearet, repperit iuxta viam quamdam ecclesiam, quae in honorem sancti Damiani fuerat antiquitus fabricata, sed casum proximum ex vetustate nimia minabatur.

9.

1 Ad quam novus *Christi miles* (cfr. 2Tim 2,3) adveniens, pietate tantae necessitatis commotus, cum timore ac reverentia introivit.

2 Et invento illic quodam paupere sacerdote, magnaue cum fide osculatis eius manibus sacris, pecuniam ei obtulit quam portabat, et propositum suum per ordinem enarravit.

3 Obstupefactus sacerdos et, ultra quam credi potest, subitam rerum conversionem admirans, quae audiebat credere recusavit.

4 Et quia putabat illudi sibi, noluit apud se oblatam pecuniam retinere.

5 Viderat enim eum, ut itam dicam, pene altera die enormiter vivere *inter cognatos et notos* (cfr. Luc 2,44) et supra caeteros suam stultitiam exaltare.

6 At ipse pertinacius persistens, verbis suis fidem facere nitebatur, orans enixius et deprecans sacerdotem, ut eum secum morari pro Domino pateretur.

7 Acquievit tandem sacerdos de mora illius, sed timore parentum pecuniam non recepit, quam verus pecuniarum contemptor in quamdam fenestram proiciens, de ipsa velut de pulvere curat.

8 Cupiebat enim *possidere sapientiam* quae *auro melior*, et *prudentiam acquirere* quae *pretiosior est argento* (Prov 16,16).

Caput V - Qualiter pater eius persequens ligavit eum.

10.

1 Moram igitur faciente in praedicto loco servo Dei excelsi, pater eius circuit usquequaque tanquam sedulus explorator, scire cupiens quid de filio actum sit.

2 Et dum intellexisset eum in loco iam dicto taliter conversari, *tactus dolore cordis intrinsecus* (Gen 6,6), ad subitum rerum eventum *turbatus est valde* (cfr. Ps 6,4) nimis, *convocatisque amicis ac vicinis* (cfr. Luc 15,6), citissime cucurrit ad locum in quo Dei famulus morabatur.

3 At ipse, quia novus Christi athleta erat, cum audiret persequentium minas ac eorum praesentiret adventum, *dare locum irae* (cfr. Rom 12,19) nolens, in quamdam occultam caveam quam ad hoc ipsemet paraverat, se mergebat.

4 Erat fovea illa in domo, uni tantum forte cognita soli, in qua per mensem unum sic continuo latitavit, ut ad causam humanae necessitatis egredi vix auderet.

5 Cibus si quando dabatur, in foveae occulto edebat eum, et clandestinum ei omne impendebatur obsequium.

6 Oransque orabat iugiter lacrimarum imbri perfusus, ut *liberaret eum Dominus de manibus persequentium animam* (cfr. Ps 141,7) suam, et ut pia vota sua benigno favore compleret: *in ieiunio et fletu* (cfr. Ioel 2,12) exorabat clementiam Salvatoris, et de sua diffidens industria, totum *iactabat in Domino cogitatum* (cfr. Ps 54, 23).

7 Et licet esset in fovea et *in tenebris constitutus* (cfr. Dan 2,22), perfundebatur tamen indicibili quadam laetitia sibi hactenus inexperta, ex qua totus ignescens, relicta fovea, palam se persecutorum exposuit maledictis.

11.

1 Surrexit itaque protinus impiger, festinus et alacer et ad praeliandum pro Domino

scutum fidei (cfr. Eph 6,16) praeferens, magnaeque fiduciae armis munitus, versus civitatem aggressus est viam et, divino calore succensus, coepit semetipsum segnitiei et ignaviae plurimum incusare.

2 Quo viso, cuncti qui noverant eum, comparantes ultima primis, coeperunt illi miserabiliter exprobare et insanum ac dementem acclamantes, *lutum platearum* (cfr. Ps 17,43) et *lapides in* (cfr. Ioa 8,59) ipsum proiciunt.

3 Cernebant eum a pristinis moribus alteratum et carnis maceratione valde confectum, et ideo totum quod agebat exinanitioni et dementiae imputabant.

4 Sed quia *melior est patiens arrogante* (Qo 7,9), famulus Dei surdum his omnibus se praestabat et nulla fractus aut mutatus iniuria, pro his omnibus gratias Domino referebat.

5 In vanum namque iniquus persequitur ad honesta tendentem, quia quanto plus fuerit ille concussus, tanto fortius triumphabit. Generosum animum, ait quidam, dedecus efficit fortiorem.

12.

1 Cumque diu rumor ac plausus huiusmodi de ipso *per plateas ac vicis discurreret civitatis* (cfr. Cant 3,2), et huc atque illuc illudentium sonitus resultaret, inter multos quorum tetigit aures, horum fama tandem pervenit ad patrem.

2 Qui cum audisset filii sui nomen, et in eo tale negotium a concivibus intorqueri, continuo surgit, non ad liberandum eum, sed potius ad perdendum;

3 nullaque moderatione servata, tamquam lupus ad ovem advolat et torvo ac truci vultu illum respiciens, iniecta manu, inverecunde ac inhoneste satis ad propriam domum pertraxit eum.

4 Sicque omni miseratione subtracta, per plures dies eum in tenebroso loco reclusit, et putans animum eius flectere ad sui consensum, primo verbis deinde verberibus et vinculis agit.

5 Ipse vero ex hoc ad exsequendum propositum sanctum promptior et validior reddebatur, et nec exprobratus verbis, nec vinculis fatigatus, patientiam dereliquit.

6 Non enim per flagella et vincula potest a mentis recta intentione declinare ac statu, nec a Christi grege abduci, cui praecipitur in tribulatione gaudere;

7 nec trepidat *in diluvio aquarum multarum* (Ps 31,6), cui est refugium a pressura Filii Dei, qui, ne nostra nobis aspera videantur, semper sua ostendit esse maiora quae pertulit.

Caput VI - Qualiter mater eius solvit eum, et quomodo coram Episcopo Assisii se denudavit.

13.

1 Factum est autem cum pater eius, familiari causa urgente, aliquantulum a propria discessisset, et vir Dei vinctus in domus ergastulo permaneret, mater eius quae sola domi cum eo remanserat, factum viri sui non probans, blandis sermonibus filium allocuta est.

2 Cumque videret, quod eum a suo proposito revocare non posset, *commota sunt materna viscera super* (cfr. 3Re 3,26) eum, et confractis vinculis, liberum eum abire

permisit.

3 At ipse gratias omnipotenti Deo referens, ad locum in quo fuerat prius, concitus est reversus.

4 Maiore enim libertate utitur, tentationum documentis probatus, et per multiplicia bella imaginem induerat laetiozem; securiozem ex iniuriis receperat animum, et liber ubique pergens, magnanimioz incedebat.

5 Revertitur interea pater, et eo non invento, peccata peccatis accumulans, ad convicia uxoris convertitur.

6 Cucurrit deinde ad locum, fremens et perstrepens, ut si eum revocare non posset, saltem de provincia effugaret.

7 Verum quia *timor Domini fiducia fortitudinis est* (cfr. Prov 14,26), ut audivit carnalem patrem gratiae filius ad se venientem, securus et laetus ultro se obtulit, libera voce clamans se pro nihilo ducere vincula et verbera eius.

8 Insuper attestatur se pro Christi nomine gaudenter mala omnia subiturum.

14.

1 Videns autem pater, quod ab incepto itinere ipsum revocare non posset, totus ad extorquendam pecuniam instigatur.

2 Desideraverat vir Dei eam in pauperum victu et illius loci aedificiis totam expendere ac praebere; sed qui pecuniam non amabat, nulla de ipsa specie boni decipi potest, et qui nullo ipsius detinebatur affectu ad eius amissionem in aliquo non turbatur.

3 Inventa itaque pecunia, quam maximus terrenorum contemptor et caelestium divitiarum nimis cupidus exquisitor in pulverem et fenestram excusserat, saevientis patris aliquantulum exstinguitur furor, et avaritiae sitis inventionis vapore utcumque restringitur.

4 Ducit eum deinde coram episcopo civitatis, ut ipsius manibus omnibus eius renuntians facultatibus, omnia redderet quae habebat.

5 Quod non solum ipse non renuit, sed et multum gaudens prompto animo acceleravit facere postulata.

15.

1 Cumque perductus esset coram episcopo, nec moras patitur nec cunctatur de aliquo, immo nec verba exspectat nec facit, sed continuo, depositis et proiectis omnibus vestimentis, restituit ea patri.

2 Insuper et nec femoralia retinens, totus coram omnibus denudatur.

3 Episcopus vero animum ipsius attendens, fervoremque ac constantiam nimis admirans, protinus exsurrexit et inter brachia sua ipsum recolligens, pallio quo indutus erat contextit eum.

4 Intellexit aperte divinum esse consilium, et facta viri Dei quae praesentialiter viderat, cognovit mysterium continere.

5 Factus est propterea deinceps adiutor (cfr. Ps 29,11) eius, et fovens ipsum ac confortans, amplexatus est eum in visceribus charitatis.

6 Ecce iam nudus cum nudo luctatur, et depositis omnibus quae sunt mundi (cfr. 1Cor 7,33), solius divinae iustitiae memoratur.

7 Studet iam sic propriam contemnere vitam, omnem pro illa sollicitudinem deponendo,

ut sibi pauperi pax esset in obsessa via, et solus carnis paries ipsum a divina visione interim separaret.

Caput VII - Qualiter a latronibus captus, proiectus fuit in nive et quomodo servivit leprosis.

16.

1 Iam enim cum semicinctiis involutus pergeret, qui quondam scarulaticis utebatur, et per quamdam silvam laudes Domino lingua francigena decantaret, latrones super eum subito irruerunt.

2 Quibus ferali animo eum, quis esset, interrogantibus, confidenter vir Dei plena voce respondit dicens: "Praeco sum magni Regis (cfr. Ps 47,3; Mat 27,4)! Quid ad vos?"

3 At illi percutientes eum, in defosso loco pleno magnis nivibus proiecerunt dicentes: "Iace, rustice praeco Dei!"

4 Ipse vero se huc atque illuc revolvens, nive a se discussa, illis recedentibus, de fovea exsilivit, et magno exhilaratus gaudio, coepit alta voce per nemora laudes Creatori omnium personare.

5 Tandem ad quoddam claustrum monachorum veniens, per plures dies in sola vili camisia, quasi garcio in coquina existens, cupiebat vel de brodio saturari.

6 Verum cum, omni miseratione subtracta, nullum posset vel vetustum acquirere indumentum, non motus ira sed necessitate coactus, inde progrediens devenit ad Eugubii civitatem, ubi a quodam olim amico eius sibi tuniculam acquisivit.

7 Post haec autem, modico tempore iam elapso, cum viri Dei ubique fama crebresceret et nomen eius divulgaretur (cfr. 2Par 26,8; Luc 4,37) in populis, prior monasterii supradicti, quod factum fuerat in virum Dei recolens et intelligens, venit ad eum, et ob reverentiam Salvatoris ab eo suppliciter pro se suisque veniam postulavit.

17.

1 Deinde vero totius humilitatis sanctus amator se transtulit ad leprosos, eratque cum eis, diligentissime serviens omnibus propter Deum, et lavans putredinem omnem ab eis, ulcerum etiam saniem extergebat, sicut ipse in Testamento suo loquitur dicens:

2 "Quia cum essem in peccatis, nimis amarum mihi videbatur videre leprosos, et Dominus conduxit me inter illos, et feci misericordiam cum illis".

3 In tantum namque, ut dicebat, aliquando amara ei leprosum visio existebat ut, cum tempore vanitatis suae per duo fere milliaria eminens ipsorum domos respiceret, nares suas propriis manibus obturaret.

4 Sed, cum iam gratia et virtute Altissimi, sancta et utilia (cfr. Luc 1,35; Tit 3,8) inciperet cogitare, in saeculari adhuc habitu constitutus leprosum unum obvium habuit die quadam, et semetipso fortior effectus accessit, et osculatus est eum (cfr. Mar 14,45).

5 Exinde quoque coepit seipsum magis ac magis contemnere, quousque misericordia Redemptoris ad perfectam suimet victoriam perveniret.

6 Aliorum quoque pauperum, in saeculo manens et adhuc saeculum sequens, erat adiutor, non habentibus porrigens misericordiae manum, et afflictis gerens compassionis affectum.

7 Nam cum die una, praeter morem suum, quia curialissimus erat, cuidam pauperi

postulanti ab eo eleemosynam exprobrasset, statim poenitentia ductus (cfr. Mat 27,3), coepit dicere intra se (cfr. Luc 7,49), magni vituperii fore magnique dedecoris petenti pro nomine tanti Regis subtrahere postulata.

8 Posuit deinde in corde suo (cfr. Ps 13,1; Act 5,4) nemini pro Deo a se petenti, secundum posse de caetero aliquid denegare.

9 Quod et diligentissime fecit et implevit, quousque totum omnimode prae-buit semetipsum, evangelici consilii primitus exsecutor quam doctor effectus:

10 Qui petit a te, inquit, da ei, et volenti a te mutuari ne avertaris (cfr. Mat 5,42).

Caput VIII - Quomodo construxit ecclesiam Sancti Damiani et de conversatione Dominarum in eodem loco degentium.

18.

1 Primum itaque opus quod beatus Franciscus aggreditur, liberatione sui de manu carnalis patris obtenta: domum construit Deo, illamque non de novo facere tentat, sed veterem reparat, vetustam resarcit;

2 non fundamentum evellit, sed super illud aedificat, praerogativam, licet ignorans, semper reservans Christo: Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, praeter id quod positum est, quod est Christus Iesus (1Cor 3,11).

3 Cumque ad locum in quo, sicut dictum est, ecclesia Sancti Damiani antiquitus constructa fuerat, reversus foret, gratia ipsum Altissimi comitante, in brevi eam tempore studiosius reparavit.

4 Hic est locus ille beatus et sanctus in quo gloriosa religio et excellentissimus ordo pauperum Dominarum et sanctarum virginum, a conversione beati Francisci fere sex annorum spatio iam elapso, per eundem beatum virum felix exordium sumpsit;

5 in quo domina Clara, civitate Assisii oriunda, lapis pretiosissimus atque fortissimus caeterorum superpositorum lapidum exstitit fundamentum.

6 Nam, cum post initiationem ordinis Fratrum, dicta domina sancti viri monitis ad Deum conversa fuisset, multis exstitit ad profectum et innumeris ad exemplum.

7 Nobilis parentela sed nobilior gratia; virgo carne, mente castissima; aetate iuvenula sed animo cana;

8 constans proposito et in divino amore ardentissima desiderio; sapientia praedita et humilitate praecipua: Clara nomine, vita clarior, clarissima moribus.

19.

1 Super hanc quoque pretiosissimarum margaritarum nobilis structura surrexit, quarum laus non ex hominibus sed ex ipso Deo est (cfr. Rom 2,29), cum nec angusta meditatio eam cogitare sufficiat, nec brevis locutio explicare.

2 Praecipua namque ante omnia in eis viget virtus mutuae ac continuae charitatis, quae ita ipsarum in unum copulat voluntates, ut cum quadraginta vel quinquaginta pariter alicubi commorentur, idem velle ac idem nolle unum in eis spiritum faciat diversis.

3 Secundo in unaquaque rutilat humilitatis gemma, quae collata dona et bona de caelis habita sic conservat, ut virtutes caeteras mereantur.

4 Tertio virginitatis et castitatis liliu sic respergit odore mirabili universas, ut terrenarum cogitationum oblatae, sola desiderent caelestia meditari, et tantus ex ipsius

fragrantia in ipsarum cordibus aeterni Sponsi amor exoritur, ut integritas sacrae affectionis omnem ab eis consuetudinem vitae prioris excludat.

5 Quarto sic omnes altissimae paupertatis sunt titulo insignitae, ut extremae necessitati victus et vestitus vix vel nunquam satisfacere acquiescant.

20.

1 Quinto vero sic abstinentiae ac taciturnitatis adeptae sunt gratiam singularem, ut ad cohibendum carnalem motum et frenandam linguam vim minime patiantur; cum et quaedam ipsarum ita sint a colloctionibus dissuetae, ut cum necessitas exigit eas loqui, vix verba formare, prout expedit, recordentur.

2 Sexto quippe in his omnibus virtute patientiae tam mirabiliter adornantur, ut nulla tribulationum adversitas vel molestiarum iniuria ipsarum frangat animum vel immutet.

3 Septimo denique contemplationis summam taliter meruerunt, ut in ea discant omne quod agendum eis seu vitandum sit, et feliciter noverint mente Deo (cfr. 2Cor 5,13) excedere, nocte ac die divinis laudibus et orationibus insistentes.

4 Dignetur aeternus Deus gratia sua sancta tam sanctum principium exitu concludere santiore.

5 Et haec ad praesentes de virginibus Deo dicatis et devotissimis ancillis Christi dicta sufficiant, cum ipsarum vita mirifica et institutio gloriosa, quam a domino papa Gregorio, tunc temporis Ostiensi episcopo, susceperunt, proprium opus requirat et otium.

Caput IX - Quomodo, mutato habitu, refecit ecclesiam Sanctae Mariae in Portiuncula et audito Evangelio, relictis omnibus habitum quem fratres habent adinvenit et fecit.

21.

1 Interea sanctus Dei, mutato habitu et praedicta ecclesia reparata, migravit ad locum alium iuxta civitatem Assisii, in quo ecclesiam quamdam dirutam et propemodum eversam reaedificare incipiens, a bono principio non destitit quousque ad perfectum adduceret universa.

2 Inde vero ad alium se transtulit locum, qui Portiuncula nuncupatur, in quo ecclesia Beatae Virginis matris Dei antiquitus constructa exstiterat, sed deserta tunc a nemine curabatur.

3 Quam cum sanctus Dei cerneret sic destructam, pietate commotus, quia devotione fervebat erga totius bonitatis Matrem, coepit ibidem assiduus commorari.

4 Factum est autem, cum iam in dictam ecclesiam reparasset, conversionis eius annus tertius agebatur.

5 Quo in tempore quasi eremiticum ferens habitum, accinctus corrigia et baculum manu gestans, calceatis pedibus incedebat.

22.

1 Sed cum die quadam Evangelium, qualiter Dominus miserit discipulos suos ad praedicandum, in eadem ecclesia legeretur, et sanctus Dei assistens ibidem utcumque verba evangelica intellexisset, celebratis missarum solemnibus, a sacerdote sibi exponi evangelium suppliciter postulavit.

2 Qui cum ei cuncta per ordinem (cfr. Est 15,9) enarrasset, audiens sanctus Franciscus Christi discipulos non debere aurum sive argentum seu pecuniam possidere, non peram, non sacculum, non panem, non virgam in via portare, non calceamenta, non duas tunicas (cfr. Mat 10,9-10; Mar 6,8; Luc 9,3; 10,4) habere, sed regnum Dei et poenitentiam (cfr. Luc 9,2; Mar 6,12) praedicare, continuo exsultans in spiritu Dei (cfr. Luc 1,47):

3 “Hoc est, inquit, quod volo, hoc est quod quaero, hoc totis medullis cordis facere concupisco”.

4 Festinat proinde pater sanctus, superabundans gaudio (cfr. 2Cor 7,4), ad impletionem salutaris auditus, nec moram patitur aliquam praeterire quin operari devotus incipiat quod audivit.

5 Solvit protinus calceamenta de pedibus (cfr. Ex 3,5), baculum deponit e manibus et, tunica contentus, pro corrigia funiculum immutavit.

6 Parat sibi ex tunc tunicam crucis imaginem praeferentem, ut in ea propulset omnes demoniacas phantasias:

7 parat asperrimam, ut carnem in ea crucifigat cum vitiis (cfr. Gal 5,24) et peccatis:

8 parat denique pauperrimam et incultam et quae a mundo nullatenus valeat concupisci.

9 Caetera vero quae audierat, summa cum diligentia, summa cum reverentia facere gestiebat.

10 Non enim fuerat Evangelii surdus auditor, sed laudabili memoriae quae audierat cuncta commendans, ad litteram diligenter impelere curabat.

Caput X - De praedicatione Evangelii et annuntiatione pacis et sex primorum Fratrum conversione.

23.

1 Exinde cum magno fervore spiritus et gaudio mentis coepit omnibus poenitentiam praedicare, verbo simplici sed corde magnifico aedificans audientes.

2 Erat verbum eius ignis ardens (cfr. Sir 23,22), penetrans intima cordis, et omnium mentes admiratione replebat.

3 Totus alter videbatur quam fuerat, et caelum intuens (cfr. Mar 6,41) dedignabatur respicere terram.

4 Et mirum certe, quia ibi coepit primitus praedicare (Mat 4,17), ubi, cum adhuc esset infantulus, didicerat legere, in quo etiam loco sepultus est honorifice primum, ut felix initium felicior consummatio commendaret.

5 Ubi didicit, ibi et docuit, et ubi coepit, ibi feliciter consummavit.

6 In omni praedicatione sua, priusquam convenientibus proponeret verbum Dei, pacem imprecabatur dicens: “Dominus det vobis pacem” (cfr. 2The 3,16).

7 Hanc viris et mulieribus, hanc obviis et obviantibus semper devotissime nuntiabat.

8 Propterea multi, qui pacem oderant (cfr. Ps 119,7) pariter et salutem, Domino cooperante (cfr. Mar 16, 20), pacem amplexati sunt toto corde, facti et ipsi filii pacis

(cfr. Luc 10,16) et aemuli salutis aeternae.

24.

1 Inter quos quidam de Assisio, pium ac simplicem spiritum gerens, virum Dei devote primo secutus est.

2 Post hunc frater Bernardus, pacis legationem (cfr. Luc 14, 32) amplectens, ad mercandum regnum caelorum (cfr. Mat 13,44-46) post sanctum Dei (cfr. Luc 4,34) cucurrit alacriter.

3 Hic enim frequenter susceperat beatum patrem hospitio, cuius vitam et mores intuitus et expertus, refectusque sanctitatis eius odore, concepit timorem et salutis spiritum parturivit.

4 Videbat eum tota nocte orantem, rarissime dormientem, laudantem Deum et gloriosam Virginem matrem eius, mirabatur atque dicebat: "Vere hic homo (cfr. Luc 23,47) a Deo est".

5 Accelerat proinde vendere omnia (cfr. Mat 13,46) sua et pauperibus, non parentibus elargitus est ea, et perfectioris viae titulum apprehendens, sancti Evangelii consilium adimplevit: "Si vis perfectus esse, vade et vende omnia quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo, et veni sequere me" (Mat 19,21).

6 Quo facto, vita et habitu sancto Francisco associatus est, eratque cum eo semper, quousque multiplicatis fratribus, cum obedientia pii patris ad alias transmissus est regiones.

7 Eius namque ad Deum conversio forma exstitit convertendis in venditione possessionum et elargitione pauperum.

8 Sanctus Franciscus vero de tanti viri adventu et conversione gavisus est gaudio magno valde (cfr. Mat 2,10), eo quod Dominus videretur eius habere curam, dans ei socium necessarium et amicum fidelem (cfr. Sir 6,14).

25.

1 Statim autem vir alter civitatis Assisii eum secutus est, qui valde in conversatione laudabilis exstitit, et quod sancte coepit sanctius post modicum consummavit.

2 Hunc vero, post non multum temporis (cfr. Mat 25,19), sequitur frater Aegidius, vir simplex et rectus ac timens Deum (cfr. Iob 1,8; 2,3), qui longo tempore durans, sancte, iuste ac pie vivendo (cfr. Tit 2,12), perfectae obedientiae, laboris quoque manuum, vitae solitariae, sanctaeque contemplationis nobis exempla relinquit.

3 His autem alio uno apposito, frater Philippus septenarium numerum adimplevit, cuius Dominus munditiae calculo labia tetigit (cfr. Is 6,6-7), ut loqueretur de ipso dulcia et melliflua eructaret,

4 Scripturas quoque sacras intelligens et interpretans, cum non didicerit (cfr. Ioa 7,15), illorum imitator effectus est, quos idiotas et sine litteris (cfr. Act 4,13) fore Iudaeorum principes causabantur.

Caput XI - De spiritu prophetiae et monitis sancti Francisci.

26.

1 Beatus igitur pater Franciscus consolatione ac gratia Spiritus Sancti quotidie replebatur (cfr. Act 9,31), omnique vigilantia et sollicitudine novos filios novis institutionibus informabat, sanctae paupertatis beataeque simplicitatis viam gressu indeclinabili eos edocens ambulare.

2 Quadam vero die, cum Domini misericordiam super impensis sibi beneficiis miraretur, et conversationis suae suorumque processum concupisceret sibi a Domino indicari, locum orationis petiit, sicut et saepissime faciebat,

3 ubi cum diu perseveraret cum timore et tremore (cfr. Tob 13,6) Dominatori universae terrae (cfr. Zac 4,14) assistens, et in amaritudine animae suae annos (cfr. Is 38,15) male expensos recogitaret,

4 frequenter replicans verbum illud: “Deus, propitius esto mihi peccatori” (Luc 18,13),

5 quaedam laetitia indicibilis et suavitas maxima sensim coepit cordis eius intima superfundere.

6 Coepit quoque a semetipso deficere, compressisque affectibus ac tenebris effugatis, quae timore peccati fuerant in corde suo concretae, infusa est sibi certitudo remissionis omnium delictorum et fiducia exhibita est in gratiam respirandi.

7 Raptus est deinde supra se, atque in quodam lumine totus absorptus, dilatato mentis sinu, quae futura erant luculenter inspexit.

8 Recedente denique suavitate illa cum lumine, spiritu innovatus, iam mutatus in virum (cfr. Ps 50,12; 1Re 10,6) alterum videbatur.

27.

1 Sicque reversus gaudenter dixit ad fratres: “Confortamini, charissimi, et gaudete in Domino (cfr. Phip 3,1), nec, quia pauci videmini, efficiamini tristes, nec vos deterreat mea vel vestra simplicitas, quoniam, sicut mihi a Domino in veritate ostensum est, in maximam multitudinem faciet nos crescere Deus, et usque ad fines orbis multipliciter dilatabit.

2 Ad vestrum quoque profectum dicere cogor quod vidi, quod et utique magis silere liberet, si charitas me non cogeret vobis referre.

3 Vidi multitudinem magnam (cfr. Apoc 7,9) hominum ad nos venientium et in habitu sanctae conversationis beataeque religionis regula nobiscum volentium conversari.

4 Et ecce adhuc sonitus eorum est in auribus meis (cfr. Cant 2,14), euntium et redeuntium (cfr Gen 8,3) secundum obedientiae sanctae mandatum.

5 Vidi quasi vias, ipsorum multitudine plenas, ex omni fere natione (cfr. Act 2,5) in his partibus convenire.

6 Veniunt Francigenae, festinant Hispani, Teutonici et Anglici currunt, et aliarum diversarum linguarum accelerat maxima multitudo”.

7 Quod cum audissent fratres, repleti sunt gaudio salutari, sive propter gratiam quam Dominus contulerat sancto suo, sive quia proximorum lucra sitiebant ardentem, quos desiderabant, ut salvi essent in idipsum (cfr. Act 2,47), quotidie aumentari.

28.

1 Et ait ad eos sanctus: “Ut ‘fideliter et devote’ Domino Deo nostro super omnia dona sua, fratres, gratias referamus, et ut sciatis qualiter eum praesentibus et futuris sit fratribus conversandum, futurorum processuum intelligite veritatem.

2 Inveniemus nunc in principio nostrae conversationis poma quaedam dulcia et suavia

nimum edendum, sed paulo post quaedam minoris suavitatis ac dulcedinis offerentur:
3 postremo vero quaedam amaritudine plena (cfr. Lam 1,20) dabuntur, quibus non poterimus vesci, quoniam prae acerbitate sua erunt inesibilia universis, licet quamdam exteriorem olentiam ac pulchritudinem repraesentent.

4 Et vere, sicut vobis locutus sum, in magnam gentem (cfr. Gen 12,2) nos Dominus augmentabit.

5 Sed ultimo sic eveniet, quemadmodum si homo iacet retia sua in mare vel in aliquem lacum, et concludat piscium multitudinem copiosam (cfr. Luc 5,6), et cum omnes miserit in naviculam suam, prae multitudine omnes portare fastidians, eligat maiores et sibi placentes in vasis suis, caeteros autem foras (cfr. Mat 13,47-48) emittat”.

6 Haec omnia, quae sanctus Dei praedixit, quanta veritate praefulgeant, quanta se manifestatione aperiant, satis manifestum est considerantibus in spiritu veritatis.

7 Ecce quomodo spiritus prophetiae requievit (cfr. Is 11,2) in sancto Francisco.

Caput XII - Quomodo misit eos binos per mundum, et in brevi tempore iterum congregati sunt.

29.

1 Eodem quoque tempore, quodam alio bono viro religionem intrante, ad octonarium numerum processerunt.

2 Tunc beatus Franciscus omnes ad se convocavit, et plura eis de regno Dei (cfr. Act 1,3), de contemptu mundi, de abnegatione propriae voluntatis et proprii corporis subiectione pronuntians, binos illos in partes quattuor segregavit,

3 et ait ad eos: “Ite, chari-missi, bini et bini (cfr. Luc 10,1) per diversas partes orbis, annuntiantes hominibus pacem (cfr. Act 10,36) et poenitentiam in remissionem peccatorum (cfr. Mar 1,4); et estote patientes in tribulatione (cfr. Rom 12,12), securi quia propositum et promissum suum Dominus adimplebit.

4 Interrogantibus humiliter respondete: persequentibus benedicite (cfr. Rom 12,14), vobis iniuriantibus et calumniam inferentibus gratias agite, quia pro his regnum nobis praeparatur aeternum (cfr. Mat 25,34)”.

5 At illi, cum gaudio et laetitia (cfr. 1Mac 5,54) multa, suscipientes obedientiae sanctae mandatum, coram sancto Francisco supplices se prosternebant in terram.

6 Ipse vero amplexans eos, dulciter et devote dicebat singulis: “Iacta cogitatum tuum in Domino, et ipse te enutriet” (Ps 54,23).

7 Hoc verbum dicebat quoties ad obedientiam fratres aliquos transmittabat.

30.

1 Tunc frater Bernardus cum fratre Aegidio versus Sanctum Iacobum iter arripuit, sanctus Franciscus vero cum uno socio alia mundi elegit partem, reliqui quatuor incedentes bini partes reliquas tenuerunt.

2 Sed modico tempore iam elapso, sanctus Franciscus eos omnes videre desiderans, orabat Dominum (cfr. Ex 8,30), qui congregat dispersos Israel (cfr. Ps 146,2), ut eos congregare in brevi misericorditer dignaretur.

3 Sicque factum est, ut in modico, secundum desiderium suum, absque humana vocatione, gratias agentes Deo (cfr. Col 3,17) pariter convenirent.

4 Convenientibus vero in unum (cfr. 1Cor 11,20), de visione pii pastoris magna gaudia celebrant et se sic uno convenisse desiderio admirantur.

5 Referunt deinde bona quae misericors Dominus (cfr. Ps 114,5) fecerat eis, et si negligentes et ingrati aliquatenus exstitissent, correctionem et disciplinam a sancto patre humiliter petunt et diligenter suscipiunt.

6 Sic enim consueverant facere semper, cum veniebant ad eum, nec ab eo cogitationem minimam vel primos etiam motus animi occultabant, et cum omnia implevissent, quae ipsis praecepta erant, servos se inutiles (cfr. Luc 17,10) reputabant.

7 Sic enim totam illam primam beati Francisci scholam puritatis spiritus possidebat, ut cum utilia, sancta et iusta (cfr. Phip 4,8,9) operari sciret, de ipsis gaudere inaniter penitus ignoraret.

8 Beatus vero pater, nimia charitate filios suos amplectens, coepit eis suum aperire propositum et, quae sibi Dominus revelaverat, indicare.

31.

1 Statim autem alii quatuor boni viri et idonei appositi sunt (cfr. Act 2,41) ad eos et secuti sunt sanctum Dei.

2 Factus est proinde rumor magnus in populo et fama viri Dei coepit longius dilatari.

3 Erat certe illo in tempore sancto Francisco et fratribus suis exsultatio magna nimis et gaudium (cfr. Luc 1,14) singulare, quando aliquis, quicumque ac qualiscumque, fidelis, dives, pauper, nobilis, ignobilis, vilis, carus, prudens, simplex, clericus, idiota, laicus in populo christiano, spiritu Dei ductus (cfr. Mat 4,1) veniebat sanctae religionis habitum suscepturus.

4 Erat etiam saecularibus viris de omnibus admiratio multa et humilitatis exemplum, eos provocans ad emendationis vitae viam et poenitentiam peccatorum.

5 Nulla ignobilitas, nulla paupertatis infirmitas obsistebat, quin aedificarentur in opere Dei quos volebat aedificare Deus (cfr. Act 20,32), qui esse cum mundo abiectis et cum simplicibus (cfr. Prov 3,32) delectatur.

Caput XIII - Quomodo primo regulam scripsit undecim habens fratres, et quomodo dominus Papa Inocentius eam confirmavit, et de visione arboris.

32.

1 Videns beatus Franciscus quod Dominus Deus quotidie auget numerum in idipsum (cfr. Act 2,47), scripsit sibi et fratribus suis, habitis et futuris, simpliciter et paucis verbis, vitae formam et regulam, sancti Evangelii praecipue sermonibus utens, ad cuius perfectionem solummodo inhiabat.

2 Pauca tamen alia inseruit, quae omnino ad conversationis sanctae usum necessario imminebant.

3 Venit proinde Romam cum omnibus dictis fratribus, desiderans nimium sibi a domino Papa Innocentio tertio, quae scripserat confirmari.

4 Erat tunc temporis Romae venerabilis Assisinas episcopus, nomine Guido, qui sanctum Franciscum et omnes fratres in omnibus honorabat, et speciali venerabatur dilectione.

5 Cum vidisset sanctum Franciscum et fratres eius, causam nesciens, ipsorum adventum graviter tulit; timebat enim ne patriam propriam vellent deserere, in qua Dominus per servos suos iam coeperat maxima operari.

6 Gaudebat plurimum tantos viros in suo episcopatu habere, de quorum vita et moribus maxime praesumebat.

7 Sed audita causa et eorum intellecto proposito, gavisus est in Domino valde (cfr. Phip 4,10; Mat 2,10), spondens eis ad hoc dare consilium et subsidium ferre.

8 Accessit praeterea sanctus Franciscus ad reverendum dominum episcopum Sabinensem, nomine Iohannem de Sancto Paulo, qui inter alios Romanae curiae principes et maiores videbatur 'terrena despiciere et amare caelestia'.

9 Qui eum benigne atque charitative suscipiens, ipsius voluntatem et propositum plurimum commendavit.

33.

1 Verum quia homo erat providus et discretus, coepit eum de multis interrogare et, ut ad vitam monasticam seu eremiticam diverteret, suadebat.

2 At sanctus Franciscus suasionem eius humiliter, prout poterat, recusabat, non persuasa despiciendo, sed alia pie affectando, altiore desiderio ferebatur.

3 Mirabatur dominus ille fervorem ipsius, et timens ne a tanto proposito resiliret, ei planiora itinera ostendebat.

4 Tandem eius constantiae victus precibus acquievit, et coram domino papa studuit eius negotia de caetero promovere.

5 Praerat tunc temporis Ecclesiae Dei (cfr. 1Cor 1,2) dominus Innocentius papa tertius, vir gloriosus, doctrina quoque affluentissimus, sermone clarissimus, zelo iustitiae fervens in iis quae christianae fidei cultus causa poscebat.

6 Hic cum virorum Dei votum agnovisset, discretionem praeviam, petitioni eorum assessum praebuit et effectu prosequente complevit, atque de plurimis exhortatus et monens eos, benedixit sancto Francisco et fratribus eius,

7 dixitque eis: "Ite cum Domino, fratres, et prout Dominus vobis inspirare dignabitur, omnibus poenitentiam praedicate.

8 Cum enim omnipotens Dominus vos numero multiplicabit (cfr. Deut 7,12.13) et gratia, ad me cum gaudio (cfr. Luc 10,17) referetis, et ego vobis his plura concedam et securius maiora committam".

9 Vere Dominus erat cum (cfr. 1Re 3,19) sancto Francisco quocumque pergebat (cfr. Gen 20,16), eum revelationibus laetificans et beneficiis exhortans.

10 Nam cum nocte quadam se sopori dedisset, visum est sibi per quamdam viam ambulare, iuxta quam arbor magnae proceritatis stabat.

11 Arbor illa pulchra et fortis, grossa et alta nimis (cfr. Dan 4,7.8).

12 Factum est autem dum appropinquaret (cfr. Luc 7,11.12) ad eam, et sub ea stans eius pulchritudinem et altitudinem miraretur (cfr. Iudt 10,14), subito ipse sanctus ad tantam devenit altitudinem, ut cacumen arboris tangeret, eamque manu capiens facillime inclinaret ad terras.

13 Et revera sic actum est, cum dominus Innocentius, arbor in mundo excelsior et sublimior, eius petitioni et voluntati se tam benignissime inclinavit.

Caput XIV - De reditu ipsius ab urbe Roma in vallem Spoletanam et de mora ipsius per viam.

34.

1 Sanctus Franciscus cum fratribus suis, de munere ac gratia tanti patris et domini plurimum exsultans, gratias egit omnipotenti Deo (cfr. Act 27,35), qui ponit humiles in sublimi et moerentes erigit sospitate (Iob 5,11).

2 Statim venit visitare limina beati Petri, et oratione completa, egressus ex Urbe, versus vallem Spoletanam iter arripiens, cum sociis est profectus.

3 Conferebant ad invicem (cfr. Luc 24,17), dum sic irent, quanta et qualia eis clementissimus Deus dona contulerit: qualiter a vicario Christi, domino et patre universae christianae nationis, gratissime sunt recepti; 4 qualiter etiam monita et praecepta ipsius adimplere valerent;

5 qualiter regulam quam susceperant possent sincere servare ac indeclinabiliter custodire;

6 qualiter in omni sanctitate et religione coram Altissimo ambularent:

7 qualiter denique vita et mores ipsorum, per incrementa sanctarum virtutum, forent proximis ad exemplum.

8 Cumque novi Christi discipuli de huiusmodi sufficienter in schola humilitatis disputassent, dies multum ascendit et hora praeteriit.

9 Pervenerant tunc ad desertum locum (cfr. Mat 14,15), nimium prae lassitudine itineris fatigati et esurientes refectionem aliquam invenire non poterant, eo quod locus ille ab hominum habitatione valde remotus erat.

10 Statimque, divina gratia procurante, occurrit eis homo afferens in manu panem, deditque (cfr. Mar 14,13; 1Re 10,3-4) ipsis et abiit.

11 Ipsi vero non cognoscentes eum, mirati sunt in cordibus suis (cfr. Ps 34,25), et ut magis de misericordia divina confiderent, devote alter alterum admonebat.

12 Sumptoque cibo, et ex ipso non modicum confortati, venientes ad quemdam locum prope civitatem Ortensem, ibidem fere per dies quindecim sunt morati.

13 Aliqui eorum intrantes civitatem acquirebant necessaria victus, et modicum illud acquirere poterant ostiatim, ad fratres alios deportantes, cum gratiarum actione et laetitia cordis (cfr. Act 24,3; Is 30,29), pariter manducabant.

14 Si quid vero residuum erat, quoniam alicui dare non poterant, recondebant illud in quodam sepulchro, quod aliquando conservaverat corpora mortuorum, ut idem iterum manducarent.

15 Locus ille desertus erat atque relictus, et aut rarorum, aut nullorum frequentabatur accessu.

35.

1 Erat eis exsultatio magna, cum nihil viderent vel haberent quod eos posset vane seu carnaliter delectare.

2 Coeperunt propterea cum sancta paupertate ibidem habere commercium, et in defectu omnium quae sunt mundi (cfr. 1Cor 7,33) nimium consolati, disponebant, sicut ibi erant, ei ubique perpetuo adhaerere.

3 Et quia deposita omni sollicitudine (cfr. 1Pet 5,7) terrenorum, sola eos divina

consolatio delectabat, statuunt et confirmant, nullis tribulationibus agitati, nullis impulsu tentationibus, ab eius amplexibus (cfr. Qo 3,5) resilire.

4 Sed licet ipsius loci amoenitas, quae ad corrumpendum verum vigorem animi non mediocriter potest, eorum non detineret affectus, ne saltem longioris more assiduitas vel solum exterius eis aliquid proprietatis innecteret, loco ipso relicto, sequentes felicem patrem vallem Spoletanam tunc temporis intraverunt.

5 Conferebant pariter, veri cultores iustitiae, utrum inter homines conversari deberent, an ad loca solitaria se conferre.

6 Sed sanctus Franciscus, qui non de industria propria confidebat, sed sancta oratione omnia praeveniebat (cfr. Ps 87,14) negotia, elegit non sibi vivere soli, sed ei qui pro omnibus mortuus est (cfr. 2Cor 5,15), sciens se ad hoc missum ut Deo animas lucraretur quas diabolus conabatur auferre.

Caput XV - De fama beati Francisci et de conversione multorum ad Deum, et quomodo Ordo vocatus est fratrum Minorum, et qualiter religionem intrantes beatus Franciscus informabat.

36.

1 Circuibat proinde fortissimus miles Christi Franciscus civitates et castella (cfr. Mat 9,35), non in persuasibilibus humanae sapientiae verbis, sed in doctrina et virtute spiritus (1Cor 2,4), annuntians regnum Dei, praedicans pacem (cfr. Mat 9,35; Act 10,36), docens salutem et poenitentiam in remissionem peccatorum (cfr. Mar 1,4).

2 Erat in omnibus fiducialius agens (cfr. Act 9,28) ex auctoritate apostolica sibi concessa, nullis utens adulationibus, nullis seductoriis blandimentis.

3 Nesciebat aliquorum culpas palpare sed pungere, nec vitam fovere peccantium sed aspera increpatione percutere, quoniam sibi primo suaserat opere quod verbis aliis suadebat; et non timens reprehensorem, veritatem fidentissime loquebatur, ita ut etiam litteratissimi viri, gloria et dignitate pollentes, eius mirarentur sermones et timore utili eius praesentia terrentur.

4 Currebant viri, currebant et feminae, festinabant clerici, accelerabant religiosi, ut viderent et audirent sanctum Dei, qui homo alterius saeculi omnibus videbatur.

5 Omnis aetas omnisque sexus properabat cernere mirabilia, quae noviter Dominus per servum suum operabatur in mundo.

6 Videbatur certe tempore illo, sive per praesentiam sancti Francisci, sive per famam quaedam nova lux e caelo missa in terris, fugans universam tenebrarum caliginem, quae paene totam sic occupaverat regionem, ut vix aliquis sciret quo foret pergendum.

7 Sic enim alta profunditas oblivionis Dei et negligentiae sopor mandatorum eius fere omnes opprimerat, ut vix excitari a veteribus et inveteratis malis aliquatenus paterentur.

37.

1 Radiabat velut stella fulgens in caligine noctis (cfr. Sir 50,6; Prov 7,9) et quasi mane expansum super (cfr. Ioel 2,2) tenebras: sicque factum est ut in brevi totius provinciae facies sit immutata et laetiore vultu appareret ubique, deposita pristina foeditate.

2 Fugata est prior ariditas et seges in squalenti campo cito surrexit; coepit etiam inculta

vinea germinare germen (cfr. Zac 8,12) odoris Domini (cfr. Lev 1,9), et productis ex se floribus suavitatis, fructus honoris et honestatis (cfr. Sir 24,23) pariter parturivit.

3 Resonabat ubique gratiarum actio et vox laudis (cfr. Is 51,3), ita ut multi, saecularibus curis abiectis, in vita et doctrina beatissimi patris Francisci, suimet reciperent notitiam et ad Creatoris amorem et reverentiam aspirarent.

4 Coeperunt multi de populo, nobiles et ignobiles, clerici et laici, divina inspiratione compuncti, ad sanctum Franciscum accedere, cupientes sub eius disciplina et magisterio perpetuo militare.

5 Quos omnes sanctus Dei, velut caelestis gratiae rivus uberrimus, charisma-tum imbribus rigans, agrum cordis ipsorum virtutum floribus exornabat:

6 egregius nempe artifex (cfr. Ex 38,23) ad cuius formam, regulam et doctrinam, efferendo praeconio, in utroque sexu Christi renovatur Ecclesia et trina triumphat militia salvandorum.

7 Omnibus quoque tribuebat normam vitae ac salutis viam in omni gradu veraciter demonstrabat.

38.

1 Sed de ordine, quem charitate pariter et professione assumpsit et tenuit, praecipue sermo in manibus est.

2 Quid enim? Ordinem Fratrum Minorum primitus ipse plantavit, et ea scilicet occasione hoc ei nomen imposuit.

3 Cum nempe sic in Regula scriberetur: "Et sint minores", ad huius sermonis prolationem, ea quidem hora: "Volo", inquit, "ut Ordo Fratrum Minorum fraternitas haec vocetur".

4 Et vere minores, qui 'omnibus subditi' existentes, semper quaerebant locum vilitatis, et officium exercere, et in quo quaedam fore iniuria videretur, ut sic solido verae humilitatis fundari mererentur, ut felici dispositione in eis consurgeret omnium virtutum fabrica spiritalis.

5 Revera super constantiae fundamentum (cfr. Eph 2,20) charitatis nobilis structura surrexit, in qua vivi lapides (cfr. 1Pet 2,5), ex omnibus mundi partibus coacervati, aedificati sunt in habitaculum Spiritus (cfr. Eph 2,22) Sancti.

6 O quanto charitatis ardore flagrabant novi Christi discipuli! Quantus in eis piaie societatis vigeat amor!

7 Cum enim alicubi pariter convenirent, vel in via, ut moris est, sibi invicem obviarent, ibi spiculum spiritualis resultabat amoris, super omnem amorem verae dilectionis seminarium spargens.

8 Quid ilud? Casti amplexus, suaves affectus, osculum sanctum, dulce colloquium, risus modestus, aspectus iucundus, oculus simplex (cfr. Mat 6,22), animus supplex, lingua placabilis, responsio mollis (cfr. Prov 15,4.1), idem propositum, promptum obsequium et indefessa manus.

39.

1 Et quidem, cum cuncta terrena despicerent et se ipsos numquam amore privato diligere, totius amoris affectum in communi refundentes, se ipsos dare in pretium satagebant, ut fraternae necessitati pariter subvenirent.

2 Desiderabiliter conveniebant, delectabilius simul erant; sed gravis erat utrimque

separatio socialis, amarum divortium, acerba disiunctio.

3 Sed nihil sanctae obedientiae praeceptis audebant praeponere obedientissimi milites, qui antequam perficeretur obedientiae verbum, se ad exsequendum imperium praeparabant;

4 nihil scientes discernere in praeceptis, ad quaeque iniuncta, omni contradictione remota, quasi praecipites concurrebant.

5 “Paupertatis sanctissimae sectatores” quia nihil habebant, nihil amabant: nihil proinde perdere verebantur.

6 Sola tunica erant contenti, repetiata quandoque intus et foris; nullus in ea cultus sed despectus multus et villitas apparebat, ut in ea crucifixi mundo (cfr. Gal 6,14) penitus viderentur.

7 Fune succincti, femoralia vilia gestabant, et in his omnibus permanere, nihilque amplius habere, propositum pium habebant.

8 Securi propterea erant ubique, nullo timore suspensi, nulla cura distracti, sine omni sollicitudine diem crastinum exspectabant, nec de serotino utique hospitio, in magno frequenter itineris discrimine positi, anxiabantur.

9 Nam cum saepe in maximis frigoribus necessario carerent hospitio, clibanus recolligebat eos, vel certe in cryptis seu speluncis humiliter noctibus lactitabant.

10 Diebus vero manibus propriis qui noverant laborabant, existentes in domibus leprosum, vel in aliis locis honestis, servientes omnibus humiliter et devote.

11 Nullum officium exercere volebant de quo posset scandalum exoriri, sed semper sancta et iusta, honesta et utilia operantes, omnes cum quibus conversabantur, ad humilitatis exemplum et patientiam provocabant.

40.

1 Ita eos virtus patientiae circumdarat, ut quaererent potius ibi esse, ubi persecutionem suorum corporum paterentur, quam ubi possent, sanctitate ipsorum cognita vel laudata, mundi favoribus sublevari.

2 Nam multoties opprobria passi, contumeliis affecti, denudati, verberati, ligati, carcerati, nullius patrocinio se tuentes, cuncta sic viriliter sustinebant, ut in ore ipsorum nonnisi sola vox laudis et gratiarum actio (cfr. Is 51,3) ressonaret.

3 Vix vel numquam a laude Dei et oratione cessabant, sed continua discussione quidquid egerant recolligentes, pro bene actis gratias Deo, por neglectis et incaute commissis gemitus et lacrimas persolvebant.

4 Relictos a Deo se fore putabant, si non se in spiritu devotionis solita pietate iugiter cognoscerent visitari.

5 Cum enim orationibus incumbere vellent, ne ipsos arriperet somnus, aliquo adminiculo tenebantur: aliqui suspensis funibus fulciebantur, ne per somni surreptionem oratio turbaretur.

6 Aliqui se instrumentis ferreis circumdabant, aliqui vero ligneis ergastulis se cingebant.

7 Si quando ciborum copia vel potus, ut assolet, eorum sobrietas turbaretur, vel itineris lassitudine necessitatis metas vel in modico pertransirent, multorum dierum abstinencia se acerbissime cruciabant.

8 Tanta denique maceratione incentiva carnis reprimere satagebant, ut in frigidissima glacie non abhorrent saepius se nudare, ac totum corpus spinarum aculeis compungentes effusione sanguinis irrigare.

41.

1 Ita enim omnia terrena strenuissime contemnebant, ut extrema vitae necessaria vix recipere paterentur et, tam longa consuetudine a corporea consolatione disiuncti, quaeque aspera non timerent.

2 In his omnibus pacem et mansuetudinem cum omnibus sequebantur (cfr. Heb 12,14), et pudica semper et pacifica (cfr. Iac 3,17) operantes, summo studio cuncta scandala devitabant.

3 Vix enim tempore necessario loquebantur, nec de ipsorum ore scurrile aut otiosum quidpiam procedebat (cfr. Mat 4,4), ut in omni vita et conversatione ipsorum non posset impudicum quid vel inhonestum aliquatenus inveniri.

4 Actus eorum omnis disciplinatus, incessus omnis modestus, sensus omnes ita mortificati erant in eis, ut vix audire seu videre, nisi quod eorum intentio exposceret, paterentur: defixis in terra oculis, mente in caelo haerebant.

5 Nulla invidia, nulla malitia, nullus rancor, nulla oblocutio, nulla suspicio, nulla amaritudo in eis locum habebat, sed concordia multa, quies continua, gratiarum actio et vox laudis (cfr. Is 51,3) erat in eis.

6 Haec sunt documenta pii patris quibus, non verbo tantum et lingua, sed opere et veritate (cfr. 1Ioa 3,18) maxime, novos filios informabat.

Caput XVI - De mora ipsius apud Rigum Tortum et de custodia paupertatis.

42.

1 Recolligebat se beatus Franciscus cum caeteris, iuxta civitatem Assisii, in loco qui dicitur Rigus Tortus.

2 Quo in loco tugurium quoddam relictum erat, sub cuius umbra vivebant magnarum et pulchrarum domuum strenuissimi contemptores, et tuebantur se ibidem a turbinibus pluviarum.

3 'Nam, ut ait sanctus, citius de tugurio quam de palatio in caelum ascenditur'.

4 Conversabantur in eodem loco cum beato patre filii et fratres omnes, in labore multo (cfr. 2Cor 11,27) et inopia universarum rerum, saepissime omni panis solatio destituti, solis contentis rapis, quas per planitiem Assisii atque illuc in angustia mendicabant.

5 Locus ille tam angustissimus erat, ut in eo sedere aut quiescere vix valerent.

6 'Nullum pro his murmur resonat, nulla quaerimonia, sed corde placido, mens plena gaudio conservat patientiam'.

7 Sanctus Franciscus quotidianam immo continuam sui et suorum inquisitionem diligentissime faciebat, et nil in eis residere patiens lubricum, ab ipsorum cordibus omnem negligentiam abigebat.

8 Rigidus in disciplina super custodiam suam erat (cfr. Is 21,8) vigilans omni hora; nam si qua, ut assolet, carnis tentatio eum quandoque pulsaret, in quadam fovea glacie plena, cum hiems exsisteret, se mergebat, in ea tamdiu persistens quoadusque carnalis omnis recederet corruptela.

9 Et quidem tantae mortificationis exemplum caeteri ferventissime sequebantur.

43.

1 Docebat eos non solum mortificare vitia et carnis incentiva reprimere, verum etiam et ipsos exteriores sensus, per quos mors intrat in animam.

2 Quoniam cum illo tempore Oddo imperator, ad suscipiendam coronam terreni imperii per partes illas cum magno strepitu et pompa transiret, santissimus pater cum reliquis iuxta viam ipsius transitus in praedicto existens tugurio, nec ad videndum foras exivit,

3 nec aliquem respicere pertulit praeter unum, qui constantissime illi annuntiaret gloriam hanc sibi tempore modico duraturam.

4 Erat enim gloriosus sanctus secum habitans et deambulans in latitudine cordis (cfr. Ps 118,45) sui, in se dignum Deo habitaculum (cfr. Eph 2,22) praeparabat,

5 et ideo aures eius non rapiebat clamor exterior, nec vox aliqua excutere poterat seu interrumpere ingens negotium quod habebat in manibus.

6 Apostolica in eo vigeat auctoritas, et ideo regibus et principibus adulari penitus recusabat.

44.

1 Dabat semper sanctae simplicitati operam, nec sinebat locum angustum cordis latitudinem (cfr. Ps 118,45) impedire.

2 Scribebat propterea nomina fratrum per tigna domicilii, ut unusquisque orare volens aut quiescere, recognosceret locum suum, et ne angusta loci modicitas mentis silentium perturbaret.

3 Cumque ibidem morarentur, accidit die quoddam quidam asinum ducens deveniret ad umbraculum in quo vir Dei cum sociis morabatur; et ne pateretur repulsam, adhortans asinum suum ad ingrediendum, locutus est verbum hoc: “Vade intus, quia huic loco beneficiemus”.

4 Quod verbum sanctus Franciscus audiens graviter tulit, illius viri cognoscens intentionem: putabat enim ille ipsos ibidem morari velle ad augendum locum, et ut domum domui (cfr. Is 5,8) copularent.

5 Statimque sanctus Franciscus egrediens inde, relicto tugurio illo propter rustici verbum, transtulit se ad locum alium non longe ab illo, qui Portiuncula dicitur, ubi, sicut supra dictum est, ecclesia Sanctae Mariae ab ipso diu ante fuerat reparata.

6 Nihil volebat proprietatis habere, ut omnia posset in Domino plenius possidere (cfr. 2Cor 6,10).

Caput XVII - Quomodo beatus Franciscus docuit fratres orare, et de obedientia et puritate fratrum.

45.

1 Deprecati sunt eum fratres tempore illo, ut doceret eos orare (cfr. Luc 11,1), quoniam in simplicitate spiritus ambulantes (cfr. Prov 20,7), adhuc ecclesiasticum officium ignorabant.

2 Quibus ipse ait: “Cum orabitis dicite: Pater noster (cfr. Mat 6,9)” et: “Adoramus te,

Christe, et ad omnes ecclesias tuas quae sunt in universo mundo, et benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum”.

3 Hoc autem ipsi fratres pii magistri discipuli, summa cum diligentia observare curabant, quia non ea tantum quae beatus pater Franciscus dicebat eis fraterno consilio seu paterno imperio, verum etiam si ea quae cogitabat vel meditabatur ipse aliquo scire possent indicio, studebant efficacissime adimplere.

4 Dicebat enim eis ipse beatus pater, veram obedientiam fore non solum prolatam sed excogitatam, non solum imperatam sed desideratam;

5 hoc est: “Si frater fratris praelati subditus non solum audiat vocem, sed comprehendat voluntatem, statim ad obedientiam totum se debet colligere ac facere quod eum velle signo aliquo comprehendet”.

6 In quocumque propterea loco aliqua ecclesia constructa foret, etiamsi praesentes non erant, tantum possent eam utcumque cernere de remotis, inclinabant se versus eam proni super terram, et inclinato utroque homine, adorabant Omnipotentem dicentes: “Adoramus te, Christe, et ad omnes ecclesias tuas”, sicut eos docuerat sanctus pater .

7 Et, quod non minus est admirandum, ubicumque crucem vel crucis signum intuebantur, sive in terra, sive in pariete, sive in arboribus, sive in saepibus viarum, faciebant hoc idem.

46.

1 Sic enim eos repleverat sancta simplicitas, sic eos innocentia vitae docebat, sic eos cordis puritas possidebat, ut duplicitatem animi penitus ignorarent, quia sicut una fides, ita unus spiritus (cfr. Eph 4,3.5) erat in eis, una voluntas, una charitas, animorum cohaerentia semper, morum concordia, virtutum cultus, conformitas mentium et pietas actionum.

2 Nam dum cuidam sacerdoti ex saecularibus, qui meritis valde infamis erat et enormitate scelerum ab omnibus contemnendus, confiterentur saepe peccata sua et per multos eis innotuisset illius nequitia, nullo modo tamen credere voluerunt, nec propterea omiserunt peccata sua ei solito confiteri, nec debitam impendere reverentiam.

3 Et quidem cum ipse vel alius sacerdos cuidam e fratribus quadam die dixisset: “Vide, frater, ne sis hypocrita”, statim, propter sacerdotis verbum, credidit se frater ille hypocritam esse.

4 Propter quod die ac nocte lamentabatur, nimio dolore affectus.

5 Quaerentibus autem ab eo fratribus, quid sibi vellet tanta moestitia et tam insuetus moeror, respondit dicens: “Sacerdos quidam tale verbum mihi locutus es, de quo tanto dolore afficior quod vix possum aliud cogitare”.

6 Consolabantur autem eum fratres, et ne sic crederet hortabantur.

7 Quibus ipse dicebat: “Quid est quod dicitis, fratres? Sacerdos est qui locutus est verbum hoc, potestne mentiri sacerdos?”

8 Cum ergo sacerdos non mentiatur, necesse igitur est ut quod locutus est, verum esse credamus”.

9 Sicque diu in hac simplicitate perdurans, verbis tandem patris beatissimi acquievit, qui ei verbum sacerdotis exposuit et eius intensionem sagaciter excusavit.

10 Vix alicui fratrum tanta posset mentis inesse turbatio, quod ad eius ignitum eloquium (cfr. Ps 118,140) non discederet omne nubilum rediretque serenum.

Caput XVIII - De curru igneo et notitia absentium quam beatus Franciscus habebat.

47.

1 Ambulantes coram Deo simpliciter et coram hominibus confidenter (cfr. Gen 17,1; Prov 10,9), meruerunt tunc temporis fratres divina revelatione laetificari.

2 Dum enim igne Spiritus Sancti succensi, non solum constitutis horis verum etiam qualibet hora, cum parum eos terrena sollicitudo vel molesta curarum anxietas occuparet, Pater noster (cfr. Mat 6,9) in melodia spiritus, voce supplici decantarent, beatissimus pater Franciscus, nocte quadam, se ab eis corpore absentavit.

3 Et ecce, fere media noctis hora, quibusdam e fratribus quiescentibus, quibusdam vero in silentio affectuose orantibus, per ostiolum domus currus igneus splendissimus intrans, bis et ter huc atque illuc (cfr. 4Re 1,11.14) per domicilium se convertit, supra quem globus maximus residebat, qui solis habens aspectum, noctem clarere fecit.

4 Obstupefacti sunt vigilantes, exterriti sunt (cfr. Luc 2,8; Mat 24,4) dormientes, et non minus cordis senserunt quam corporis claritatem.

5 Convenientibus quoque in unum, coeperunt quaerere inter se, quid hoc esset (cfr. 1Cor 11,20; Luc 22,23): sed ex vi et gratia tantae lucis, unius alteri erat conscientia manifesta.

6 Intellexerunt denique ac noverunt animam sancti patris exstitisse fulgore tam maximo radiantem, quae ob praecipuae puritatis suae gratiam et magnae pietatis in filios curam, tanti muneris benedictionem a Domino meruit obtinere.

48.

1 Et quidem manifestis indiciis saepius hoc probarant et experti fuerant occulta cordis (cfr. 1Cor 14,25) eorum patrem sanctissimum non latere.

2 O quoties, nullo docente homine, sed Spiritu Sancto revelante, absentium fratrum acta cognovit, occulta cordium (cfr. 1Cor 14,25) aperuit et conscientias exploravit! O quantos in somnis admonuit, quibus et agenda praecepit et non agenda prohibuit! O quantorum futura mala praedixit, quorum praesentia bona in facie videbatur!

3 Sic et iniquitatum finem plurimorum praesciens, futuram in ipsis gratiam salutis nuntiavit.

4 Immo si quis puritatis et simplicitatis spiritu meruit illustrari, visionis eius, modo caeteris inexperto, consolatione potius est singulari.

5 Referam unum inter alia quod, fidelibus testibus referentibus, agnovi.

6 Cum tempore quodam frater Ioannes de Florentia esset a sancto Francisco minister fratrum in Provincia constitutus et capitulum fratrum in eadem provincia celebrasset, Dominus Deus solita pietate ostium ei sermonis (cfr. Col 4,3) aperuit, et fratres omnes ad audiendum reddidit benevolos et attentos.

7 Erat inter eos frater unus sacerdos, fama clarus sed clarior vita, Monaldus nomine, cuius virtus in humilitate fundata, oratione frequenti adiuta, scuto patientiae servabatur.

8 Intererat etiam illi capitulo frater Antonius, cuius Dominus aperuit sensum, ut intelligeret Scripturas (cfr. Luc 24,45), et super mel et favum (cfr. Ps 18,11) de Iesu verba dulcia eructaret (cfr. Ps 44,2) in populo universo.

9 Qui cum fratribus ferventissime ac devotissime praedicaret, hoc scilicet verbum: “Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum (cfr. Ioa 19,19)”, dictus frater Monaldus respexit ad ostium domus in qua erant fratres pariter congregati (cfr. Ios 9,2), et vidit ibi corporeis oculis beatum Franciscum in aëre sublevatum, extensis velut in cruce manibus, benedicientem fratres.

10 Repleti quoque videbantur omnes consolatione Spiritus Sancti (cfr. Act 9,31), et de concepto salutis gaudio satis credibile fuit eis quod de visione ac praesentia patris gloriosissimi audierunt.

49.

1 Quod vero alienorum cordium occulta cognoverit, inter multa quae multi saepius sunt experti, unum, de quo nulla potest exoriri dubitatio, in medium proferatur.

2 Frater quidam, Riccerius nomine, nobilis genere sed nobilior moribus amator Dei et sui contemptor, cum pio spiritu et voluntate plenissima duceretur, ut sancti patris Francisci gratiam perfecte posset assequi et habere, timebat valde (cfr. Iudt 8,8), ne sanctus Franciscus eum occulto aliquo iudicio abhorreret, et sic a gratia dilectionis suae ipsum redderet alienum.

3 Putabat frater ille, quoniam timoratus erat (cfr. Luc 2,25) quemcumque sanctus Franciscus intima charitate dilligeret, dignum etiam fore divinam gratiam promereri: e regione vero, cui non se benevolum ostenderet et placatum, arbitrabatur eum iram superni iudicis incursum.

4 Haec autem dictus fraterolvebat in animo, haec secum frequenter tacitus (cfr. Gen 24,45) loquebatur, nulli prorsus revelans suae cogitationis arcanum.

50.

1 Caeterum cum die quadam beatus pater in cellula esset orans, et dictus frater solita cogitatione turbatus venisset ad locum, sanctus Dei (cfr. Luc 4,34) et adventum eius cognovit et quodolvebat animo intellexit.

2 Statim proinde fecit eum ad se vocari, et dixit ad eum: “Nulla te conturbet tentatio, fili, nulla cogitatio exacerbet, quoniam carissimus mihi es, et inter praeci-pue mihi caros mea dilectione ac familiaritate dignum te noveris.

3 Securus ad me intra, quando volueris, et de familiaritate sume facundiam”.

4 Miratus est frater dictus admiratione permaxima, et exinde reverentior factus, quantum crevit in gratia sancti patris tantum coepit in Dei misericordia fiducialius dilatari.

5 Quam aegre, pater sancte, tuam debent absentiam ferre qui omnino desperant in terris ultra tui similem invenire.

6 Iuva, quaesumus, intercessione, quos obvolutos cernis noxia labe peccati.

7 Cum esses omnium iustorum spiritu iam repletus, futura praevidens et praesentia sciens, ut omnem iactantantiam fugeres, sanctae simplicitatis semper imaginem praeferebas.

8 Sed ad superiora recurramus, historiae ordinem requirentes.

Caput XIX - De custodia qua super fratres vigilabat, et de contemptu sui et vera humilitate.

51.

- 1 Reversus est vir beatissimus Franciscus corporaliter ad fratres suos, a quibus, sicut dictum est, numquam spiritualiter recedebat.
- 2 Cauta et diligenti examinatione omnium acta perquirens, felici semper curiositate in subditis ferebatur, nihil impune relinquens, si quid minus recti deprehenderet perpetratum.
- 3 Et primo quidem spiritualia vitia decernebat, deinde diiudicabat corporalia, ad ultimum exstirpans occasiones omnes, quae peccatis solent aditum aperire.
- 4 Omni studio, omni sollicitudine custodiebat sanctam et dominam paupertatem, non patiens, ne quando ad superflua perveniret, nec vasculum in domo aliquod residere, cum sine ipso utcumque posset extremae necessitatis evadere servitutem.
- 5 Impossibile namque fore aiebat satisfacere necessitati et voluptati non obedire.
- 6 Cocta cibaria vix aut rarissime admittebat, admissa vero saepe aut conficiebat cinere, aut condimenti saporem aqua frigida exstinguebat.
- 7 O quoties per mundum ambulans ad praedicandum Evangelium Dei (cfr. Rom 1,1), vocatus ad prandium a magnis principibus, qui eum miro venerabantur affectu, gustatis parumper carnibus propter observantiam sancti Evangelii, reliquum, quod comedere videbatur, deponebat in sinu, manu ori adducta, ne quis posset perpendere quod agebat.
- 8 De potu vini quid dicam, cum nec ipsam aquam, desiderio sitis aestuans, ad sufficientiam libere pateretur?

52.

- 1 Accubitum vero suum (cfr. Cant 1,11), ubique receptus hospitio, nullis sinebat stramentis seu vestibus operiri, sed nuda humus, tunicula interposita, nuda suscipiebat membra.
- 2 Cum quandoque corpusculum suum somni beneficio recrearet, saepius sedens, nec aliter se deponens dormiebat, pro cervicali ligno vel lapide utens.
- 3 Cum comedendi aliquid suscitaretur, ut moris est, appetitus, vix acquiescebat illud postmodum manducare.
- 4 Accidit namque quadam vice, cum infirmitate gravatus aliquantulum pullorum carnum comedisset, resumptis utcumque corporis viribus, introivit Assisii civitatem.
- 5 Cumque pervenisset ad portam civitatis (cfr. Luc 7,12) , praecepit cuidam fratri qui cum eo erat, ut funem collo eius ligaret et sic eum quasi latronem per totam traheret civitatem, voce praeconis clamans et dicens: “Ecce, videte gluttonem, qui impinguatus est carnibus gallinarum, quas vobis ignorantibus, manducavit”.
- 6 Accurrebant proinde multi ad tam ingens spectaculum, et ingeminatis suspiriis collacrimantes, aiebant: “Vae nobis miseris, quorum vita tota versatur in sanguine, et in luxuriis et ebrietatibus corda et corpora enutrimus”.
- 7 Sicque compuncti corde (cfr. Act 2,37), ad melioris vitae statum tanto provocabantur exemplo.

53.

- 1 Multa quoque in hunc modum saepissime faciebat, ut et se ipsum perfecte

contemneret et ad honorem perpetuum caeteros invitaret.

2 Factus erat sibi tamquam vas perditum (cfr. Ps 30,13), nullo timore, nulla sollicitudine pro corpore oneratus, strenuissime obiciebat ipsum contumeliis, ne ipsius amore temporale aliquid concupiscere cogeretur.

3 Verus sui contemptor omnes seipsos contemnere verbo et exemplo utiliter instruebat.

4 Quid enim? Magnificabatur ab omnibus (cfr. Luc 4,15) et laudabili iudicio efferebatur a cunctis, sed solus ipse se vilissimum reputabat, solus se ardentissime contemnebat.

5 Saepe namque ab omnibus honoratus, dolore nimio sauciabatur et favorem humanum pro foribus arcens, faciebat sibi e regione ab aliquo exprobrari.

6 Vocabat quoque ad se fratrem aliquem, dicens ei: “Per obedientiam tibi dico, ut mihi duriter iniurieris et contra istorum mendacia vera loquaris”.

7 Cumque frater ille, licet invitus, eum rusticum, mercenarium et inutilem diceret, subridens et applaudens plurimum, respondebat:

8 “Benedicat tibi Dominus! (Num 6,24)”, quia verissima loqueris; talia enim decet audire filium Petri de Bernardone!”. 9 Sic loquens nativitatis suae humilia primordia recolebat.

54.

1 Nam ut se perfecte contemptibilem demonstraret et verae confessionis exemplum caeteris exhiberet, cum in aliquo delinquebat, non erubescibat illud in praedicatione coram omni populo confiteri.

2 Imo si forte sinistra cogitatione de aliquo tangeretur, vel casu quoddam invectionis emitteret verbum, statim cum omni humilitate illimet, de quo sinistrum quidpiam cogitaverat vel dixerat, peccatum confitens, ab eo veniam postulabat.

3 Totius innocentiae conscientia testis non sinebat eum quiescere, omni sollicitudine (cfr. 2Cor 8,7) se custodiens, donec vulnus mentis mulcendo sanaret.

4 In omni certe genere notabilium proficere, non prospici cupiebat, modis omnibus fugiens admirationem, ne umquam incurreret vanitatem.

5 Heu nobis, qui sic te amisimus, digne pater, totius beneficentiae ac humilitatis exemplar: iusto quippe iudicio (cfr. Deut 16,18) amisimus, quem habentes cognoscere non curavimus!

Caput XX - De desiderio quo ad suscipiendum martyrium ferebatur Hispaniam primo, deinde Syriam deambulans, et quomodo Deus per eum nautas de periculo, multiplicatis cibariis liberavit.

55.

1 Amore divino fervens, beatissimus pater Franciscus studebat semper ad fortia mittere manum (cfr. Prov 31,19), et dilatato corde viam mandatorum (cfr. Ps 118,32) Dei ambulans, perfectionis summam attingere cupiebat.

2 Sexto namque conversionis suae anno, sacri martyrii desiderio maxime flagrans, ad praedicandam fidem christianam et poenitentiam Saracenis et caeteris infidelibus, ad partes Syriae voluit transfetare. 3 Qui cum navem quamdam, ut illuc tenderet, intravisset, ventis contrariis flantibus, in partibus Sclavoniae cum caeteris navigantibus

se invenit.

4 Videns autem a tanto desiderio se fraudatum, facto modico temporis intervallo, nautas quosdam Anconam tendentes, ut eum secum ducerent exoravit, quoniam eo in anno vix ulla navis potuit ad partes Syriae transmeare.

5 Verum illis hoc agere pertinacius recusantibus propter expensarum defectum, sanctus Dei confidens plurimum de Domini bonitate, navem latenter cum socio introivit.

6 Adfuit, divina providentia, tunc quidam, omnibus ignorantibus, secum necessaria victus ferens, qui quemdam Deum timentem (cfr. Iob 1,1) de navi ad se vocavit et ait ad eum: "Tolle tecum (cfr. Tob 11,4) haec omnia, et pauperibus his in navi latitantibus necessitatis tempore (cfr. Sir 8,12) fideliter exhibebis.

7 Sicque factum est ut, cum, tempestate nimia exorta, per multos dies laborantes in remigando (cfr. Mar 6,48), cibaria omnia consumpsissent, sola pauperis Francisci cibaria superessent.

8 Quae in tantum divina gratia et virtute multiplicata sunt ut, cum adhuc plurium dierum forent navigationis itinera, ex sui copia usque ad portum Anconae omnium necessitatibus plenissime subvenirent.

9 Videntes itaque nautae se per servum Dei Franciscum maris pericula evasisse, gratias egerunt omnipotenti Deo (cfr. Sir 50,19), qui semper in servis suis mirabilem et amabilem ostendit.

56.

1 Servus Dei excelsi (cfr. Dan 3,93) Franciscus, relinquens mare, terram deambulabat, eamque verbi vomere scindens (cfr. Deut 21,3), seminat semen vitae, fructum (cfr. Mat 13,3) proferens benedictum.

2 Statim namque quamplures boni et idonei viri, clerici et laici, fugientes mundum (cfr. 2Pet 1,4) et diabolum viriliter elidentes, gratia et voluntate Altissimi, vita et proposito eum devote secuti sunt.

3 Sed licet electissimorum fructuum evangelicus palmas copiam ex se producat, martyrii tamen sublime propositum et desiderium ardens in eo nullo modo frigescit.

4 Post non multum enim temporis (cfr. Mat 25,19) versus Marrochium iter arripuit, ut Miramolino et complicibus suis Christi Evangelium praedicaret.

5 Tanto namque desiderio ferebatur, ut peregrinationis suae quandoque relinqueret comitem (cfr. 2Cor 8,19), et ad exsequendum propositum spiritu ebrius festinaret.

6 Sed bonus Deus, cui mei et multorum sola benignitate placuit recordari, cum iam ivisset usque ad Hispaniam, in faciem ei restitit (cfr. Gal 2,11), et ne ultra procederet, aegritudine intentata, eum a coepto itinere revocavit.

57.

1 Revertente quoque ipso ad ecclesiam Sanctae Mariae de Portiuncula, tempore non multo post, quidam litterati viri et quidam nobiles ei gratissime adhaeserunt.

2 Quos ipse, ut erat animo nobilissimus et discretus, honorifice atque digne pertractans, quod suum erat unicuique piissime impendebat.

3 Revera discretionem praecipua praeditus, considerabat prudenter in omnibus cunctorum graduum dignitatem.

4 Sed nondum valet quiescere, quin beatum impetum animi sui adhuc ferventius exsequatur.

5 Nam tertio decimo anno conversionis suae ad partes Syriae pergens, cum quotidie bella inter christianos et paganos fortia et dura ingruerent, assumpto secum socio, conspectibus Soldani Saracenorum se non timuit praesentare.

6 Sed quis enarrare sufficiat, quanta coram eo mentis constantia consistebat, quanta illi virtute animi loquebatur, quanta facundia et fiducia legi christianae insultantibus respondebat?

7 Nam primo quam ad Soldanum accederet, captus a complicibus, contumeliis affectus, attritus verberibus non terretur, comminatis suppliciiis non veretur, morte intentata non expavescit.

8 Et quidem licet a multis satis hostili animo et mente adversa exprobratus fuisset, a Soldano tamen honorifice plurimum est susceptus.

9 Honorabat eum prout poterat, et oblatis muneribus multis, ad divitias mundi animum eius inflectere conabatur:

10 sed cum vidisset eum strenuissime omnia velut stercora contemnentem, admiratione maxima repletus est et quasi virum omnibus dissimilem intuebatur eum;

11 permotus est valde verbis eius et eum libentissime audiebat (cfr. Mar 6,20).

12 In omnibus his Dominus ipsius desiderium non implevit (cfr. Ps 126,5), praerogativam illi reser-vans gratiae singularis.

Caput XXI - De praedicatione avium et obedientia creaturarum.

58.

1 Interea dum, sicut dictum est, multi appositi sunt (cfr. Act 2,41) ad fratres, beatissimus pater Franciscus iter faciebat per vallem Spoletanam.

2 Qui ad locum quemdam applicuit prope Mevanium, in quo diversis generis congregata erat avium maxima multitudo, columbarum videlicet, cornicularum et aliarum quae vulgo monaclae vocantur.

3 Has cum vidisset beatissimus servus Dei Franciscus, quia homo maximi fervoris erat, magnum etiam circa inferiores et irrationabiles creaturas pietatis atque dulcedinis gerens affectum, alacriter cucurrit ad eas, in via sociis derelictis.

4 Cum autem satis prope iam esset, videns quod eum praestolarentur, ipsas more solito salutavit.

5 Sed admirans non modicum, quomodo aves non surrexissent in fugam, uti facere solent, ingenti repletus gaudio, humiliter deprecatus est eas, ut verbum Dei deberent audire.

6 Et inter plura quae locutus est eis, haec quoque adiunxit: “Fratres mei, volucres, multum debetis laudare creatorem vestrum et ipsum diligere semper, qui dedit vobis plumas ad induendum, pennas ad volandum, et quidquid necesse fuit vobis.

7 Nobiles vos fecit Deus inter creaturas suas et in puritate aeris vobis contulit mansionem, quoniam cum neque seminetis, neque metatis (cfr. Luc 12,24), ipse nihilominus sine omni vestra sollicitudine vos protegit et gubernat”.

8 Ad haec aviculae illae, ut ipse dicebat et qui cum eo fuerant fratres, miro modo secundum naturam suam exsultantes, coeperunt extendere collum, protendere alas, aperire os et in illum respicere.

9 Ipse vero transiens per medium illarum ibat (cfr. Luc 4,30) et revertebatur, cum tunica sua capita earum contingens et corpora.

10 Benedixit denique ipsis et, signo crucis facto, licentiam tribuit ut ad locum alium transvolarent.

11 Beatus autem pater ibat cum sociis suis per viam gaudens (cfr. Act 8,39), et gratias agebat Deo (cfr. Act 27,35), quem omnes creaturae confessione supplici venerantur.

12 Cum esset iam simplex gratia non natura, coepit se negligentiae incusare, quod olim non praedicaverit avibus, postquam audirent tanta cum reverentia verbum Dei.

13 Sicque factum est, ut ab illo die cuncta volatilia, cuncta animalia cunctaque reptilia et etiam creaturas quae non sentiunt, ad laudem et amorem Creatoris sollicitus hortaretur, quoniam quotidie, invocato nomine (cfr. Act 22,16) Salvatoris, propria experientia ipsarum obedientiam cognoscebat.

59.

1 Nam cum die quadam ad castrum nomine Albanum, ut verbum Dei proponeret, advenisset, ascendens in eminentiori loco (cfr. Iud 13,16) spectandus ab omnibus, coepit silentium postulare.

2 Silentibus vero cunctis et reverenter adstantibus, hirundines quamplures, garrientes et perstreptentes multum, nidificabant in eodem loco.

3 Quibus garrientibus, quia beatus Franciscus ab hominibus audiri non poterat, avibus locutus est dicens: “Sorores meae hirundines, iam tempus est ut (cfr. Tob 12,20) loquar et ego, quia vos usque modo satis dixistis. Audite verbum Domini (cfr. Is 1,10), et estote in silentio et quiete, donec sermo Domini compleatur (cfr. 2Par 36,21)”.

4 At ipsae aviculae, stupentibus et mirantibus omnibus qui assistebant, statim contincuerunt, nec motae sunt de loco illo, quoadusque praedicatio finiretur.

5 Illi ergo viri cum vidissent hoc signum (cfr. Mat 12,38), repleti sunt admiratione maxima, dicentes: “Vere hic homo sanctus est (cfr. Luc 23,47) et amicus Altissimi”.

6 Et festinabant devotione maxima vel eius saltem contingere vestimenta, laudantes et benedicentes Deum (cfr. Luc 24,53).

7 Et mirum certe, cum ipsae irrationales creaturae ipsius erga se affectum pietatis cognoscerent et amorem dulcissimum praesentirent.

60.

1 Nam cum tempore quodam apud castrum Graecii moraretur, lepusculus unus captus laqueo, a fratre quodam vivus apportatus est ei.

2 Quem videns vir beatissimus, pietate commotus ait: “Frater lepuscule, veni ad me. Quare sic te decipi permisisti?”

3 Statimque a fratre dimissus qui eum tenebat, ad sanctum confugit et velut in tutissimo loco, nullo cogente, in eius sinu (cfr. 2Re 12,3; Luc 16,23) quievit.

4 Cumque aliquantulum quievisset ibidem, pater sanctus eum materno affectu demulcens, dimisit eum, ut liber ad nemus rediret.

5 Qui cum saepe in terra positus, ad sancti sinum recurreret, iussit eum tandem ad silvam, quae propinqua erat, a fratribus deportari.

6 Simile quiddam contigit de quodam cuniculo, quod animal valde indomesticum est, cum esset in insula laci Perusii.

61.

1 Eodem quoque pietatis affectu erga pisces ducebatur, quos, cum opportunitatem haberet, captos in aquam vivos reiciebat, praecipiens eis cavere sibi, ne iterum caperentur.

2 Cum enim tempore quodam in lacu Reatino iuxta quemdam portum in navicula resideret, piscator quidam piscem magnum capiens, qui vulgo dicitur tinca, illum devotus obtulit ei.

3 Qui eum hilariter et benigne suscipiens, fraterno nomine ipsum vocare coepit, et extra naviculam eum in aqua reponens, coepit devotus benedicere nomen Domini (cfr. Ps 112,2).

4 Sicque aliquamdiu, dum in oratione persisteret, dictus piscis iuxta naviculam ludens in aqua, non recedebat de loco, in quo eum posuerat, donec, oratione completa, sanctus Dei recedendi sibi licentiam exhiberet.

5 Sic enim gloriosus pater Franciscus in via obedientiae ambulans et divinae subiectionis perfecte iugum amplectens, in creaturarum obedientia magnam coram Deo adeptus est dignitatem.

6 Nam et aqua in vinum ei conversa est, cum tempore quodam apud eremum Sancti Urbani aegritudine gravissima laboraret.

7 Ad cuius gustum tanta facilitate convaluit, ut divinum fore miraculum, sicut et erat, ab omnibus crederetur.

8 Et vere sanctus, cui sic obediunt creaturae, cuius et ad nutum in alteros usus ipsa transeunt elementa.

Caput XXII - De praedicatione ipsius apud Esculum, et quomodo per ea quae manu tetigerat, ipso absente, sanabantur infirmi.

62.

1 Tempore illo in quo, sicut dictum est, venerabilis pater Franciscus volucribus praedicavit, civitates et castella (cfr. Mat 9,35) circuiens et ubique benedictionem semina spargens, ad civitatem Esculanam applicuit.

2 In qua cum verbum Dei more solito ferventissime loqueretur, immutatione dexterae Excelsi (Ps 76,11), tanta gratia et devotione pene universus populus est repletus, ut ad audiendum et videndum eum anhelantes omnes se invicem conculcarent (cfr. Luc 12,1).

3 Nam et triginta viri, clerici et laici, tunc temporis ab ipso sanctae religionis habitum susceperunt.

4 Tanta erat fides virorum et mulierum, tanta devotio mentis erga sanctum Dei, ut felicem se pronuntiaret qui saltem vel vestimentum eius (cfr. Mat 21,8) contingere potuisset.

5 Ingrediente ipso aliquam civitatem, laetabatur clerus, pulsabantur campanae, exsultabant viri, congaudebant feminae, applaudebant pueri, et saepe, ramis arborum sumptis, psallentes obviam ei procedebant.

6 Confundebatur haeretica pravitas, extollebatur fides Ecclesiae, et fidelibus iubilantibus, haeretici latitabant.

7 Nam tanta in eo apparebant insignia santitatis, quod nemo se illi audebat verbis opponere, cum ad ipsum solummodo respiceret frequentia populorum (cfr. Num 27,22).

8 Inter omnia et super omnia fidem sanctae Romanae Ecclesiae servandam, venerandam et imitandam fore censebat, in qua sola salus consistit omnium salvandorum.

9 Venerabatur sacerdotes et omnem ecclesiasticum ordinem nimio amplexabatur affectu.

63.

1 Offerebant ei populi panes ad benedicendum, quos longo tempore reservantes, ad eorum gustum a diversis aegritudinibus sanabantur.

2 Sic et multoties fide maxima freti eius tunicam incidebant, ut quasi nudus aliquando remaneret.

3 Et quod magis est admirandum, si rem aliquam manu tangeret sanctus pater, per eam etiam nonnullis sanitas reddebatur.

4 Nam cum mulier quaedam, in partibus Aretii villulam quamdam inhabitans, gravida esset, veniente tempore partus, in pariendo diebus pluribus laboravit, sicque incredibili attrita dolore, nec mors nec vita sibi aliquatenus praestabatur.

5 Vicini et cognati eius audierant (cfr. Luc 1,58) beatum Franciscum per viam illam fore ad quamdam eremum transiturum.

6 Exspectantibus autem illis (cfr. Act 28,6), accidit beatum Franciscum ad dictum locum per aliam viam (cfr. Mat 2,12) transire: iverat enim eques, eo quod erat debilis et infirmus.

7 Sed perveniente ipso ad locum, per quemdam fratrem, nomine Petrum, equum remisit ad illum virum, qui sibi eum concesserat intuitu charitatis.

8 Frater Petrus, reducens equum, per viam illam transivit, in qua mulier torquebatur.

9 Quem videntes viri terrae illius, festini cucurrerunt ad eum, putantes ipsum esse beatum Franciscum; sed cognoscentes ipsum non esse, tristati sunt valde (cfr. Mat 18,31) nimis.

10 Tandem coeperunt quaerere inter se (cfr. Luc 22,23) si posset res aliqua inveniri, quam manu tetigisset beatus Franciscus.

11 Cumque in his diu quaerendo facerent moram (cfr. Mat 24,48), demum invenerunt freni habenas, quas ipse manu tenuerat equitando, extrahentesque frenum ex equi ore, cui sanctus pater insederat, posuerunt supra mulierem habenas, quas propriis manibus contrectaverat ipse; quae incontinenti, remoto periculo, cum gaudio peperit et salute.

64.

1 Gualfreducius, Castrum Plebis inhabitans, homo religiosus, timens et colens Deum cum omni domu sua (cfr. Act 10,2), chordam apud se habebat, qua beatus Franciscus quandoque succinctus fuerat.

2 Accidit autem, ut in terra illa viri multi et mulieres non paucae variis infirmitatibus et febribus laborarent.

3 Ibatque praedictus vir per infirmantium domos, et intincta chorda in aqua, vel ex piis ipsius aliquid commiscens in ea, dabat bibere patientibus, et ita in Christi nomine (cfr. 1Pet 4,14) sanitatem consequabantur omnes.

4 Haec autem in absentia beati Francisci fiebant, et his multo plura, quae a nobis non possent sermone longissimo aliquatenus explicari.

5 Verum de iis, quae per eius praesentiam operari dignatus est Dominus Deus noster (cfr. Ps 98,9), pauca quaedam huic operi breviter inseremus.

Caput XXIII - Quomodo claudum apud Tuscanellam et paralyticum apud Narnium sanavit.

65.

1 Cum tempore quodam ad evangelizandum regnum Dei (cfr. Luc 4,43), sanctus Dei Franciscus regiones longas ac varias circuiret, pervenit ad civitatem quamdam quae dicitur Tuscanella.

2 In qua, cum more solito spargeret semen vitae, miles quidam eiusdem civitatis eum suscepit hospitio, cui filius unicus erat (cfr. Luc 7,12), claudus et toto corpore debilis; qui, licet aetate puerulus, ablactationis tamen transierat annos et adhuc in cunabulis morabatur.

3 Pater vero pueri, videns virum Dei tanta praeditum sanctitate, proiecit se ad pedes eius (cfr. Rut 3,7.8) humiliter, filii sui ab eo postulans sanitatem.

4 Qui cum tantae virtutis et gratiae se indignum et inutilem reputaret, diu hoc facere recusavit.

5 Tandem precum illius instantia victus, oratione praemissa, manum imposuit puero et benedicens allevavit eum (cfr. Act 3,7).

6 Qui statim, cernentibus singulis et gaudentibus, in nomine Domini nostri Iesu Christi (cfr. Act 4,19) surrexit incolumis, et huc atque illuc coepit per domicilium ambulare.

66.

1 Quodam vero tempore cum Narnium venisset vir Dei (cfr. 1Re 9,6.10) Franciscus et ibidem diebus pluribus moraretur, vir quidam eiusdem civitatis, nomine Petrus, paralyticus in lecto (cfr. Mat 9,2) iacebat.

2 Qui per quinque mensium spatium ita fuit omnium membrorum officio destitutus, quod nullo modo poterat surgere, nec aliquatenus se movere; et sic pedum, manuum ac capitis totaliter auxilio perduto, solam linguam movere valebat et oculos aperire.

3 Audiens vero, quod sanctus Franciscus Narnium advenisset, transmisit nuntium ad episcopum civitatis, ut, divinae pietatis intuitu, servum Dei Altissimi (cfr. Luc 8,28) ad ipsum mittere dignaretur, confidens ab infirmitate qua tenebatur, ex eius visione ac praesentia liberari.

4 Sic utique factum est, ut cum beatus Franciscus accessisset ad eum, signum crucis a capite usque ad pedes faciens super eum, statim, omni fugato morbo, eum pristinae restitueret sanitati (cfr. Mat 12,13).

Caput XXIV - Quomodo mulierem caecam illuminavit et apud Eugubium aliam contractam extendit.

67.

1 Mulier quaedam civitatis supradictae, oculorum caecitate percussa, signum crucis a

- beato Francisco super oculos suos suscipiens, statim lumen meruit recipere concupitum.
- 2 Apud Eugubium mulier erat, quae manus ambas contractas habens, nihil cum eis poterat operari.
 - 3 Quae, cum cognovisset sanctum Franciscum civitatem intrasse, statim cucurrit ad eum et facie miserabili moestitiaque plena, contractas ei manus ostendens, coepit rogare ipsum ut eas tangere dignaretur.
 - 4 Qui pietate permotus, manus eius tetigit ac sanavit.
 - 5 Statimque mulier domum rediens laetabunda, caseatam unam propriis manibus fecit, ipsamque obtulit sancto viro.
 - 6 Ipse vero parumper ex eadem caseata charitative suscipiens, reliquum iussit mulierem cum familia manducare.

Caput XXV - Quomodo fratrem unum a caduco morbo seu a daemonio liberavit, et quomodo apud Sancti Gemini castrum daemoniacam liberavit.

68.

- 1 Frater unus infirmitatem maximam et horribilem visu patiebatur frequenter, quam quo nomine censeam nescio, cum quidam malignum fuisse diabolum opinentur.
- 2 Nam totus saepe allidebatur et, miserabili aspectu respiciens, volutabatur spumans (cfr. Mar 9,19); nunc membra illius contrahebantur, nunc extendebantur, nunc plicata et torta, nunc rigida efficiebantur et dura.
- 3 Quandoque totus extensus et rigidus, pedibus aequatis capiti, elevabatur in altum, quantum viri statura est, et subito resiliebat ad terram.
- 4 Cuius languorem gravissimum sanctus pater Franciscus miseratus, ivit ad eum et, facta oratione, signavit eum ac benedixit.
- 5 Qui subito sanus effectus, infirmitatis huius molestias aliquas minime postmodum toleravit.

69.

- 1 Quadam die cum transierit beatissimus pater Franciscus per episcopatum Narniensem, devenit ad castrum quoddam, quod dicitur Sancti Gemini, et evangelizans ibi regnum Dei (cfr. Luc 4,43), a viro quodam timente atque colente Deum (cfr. Act 10,2) satis bonae famae in terra illa, cum tribus fratribus hospitio est susceptus.
- 2 Uxor autem eius a daemonio vexabatur (cfr. Mat 15,22), sicut notum erat omnibus inhabitantibus terram illam, rogavitque beatum Franciscum vir eius pro illa, confidens eam posse ipsius meritis liberari.
- 3 Sed quoniam plus desiderabat in simplicitate sua contemptui haberi, quam de ostensione sanctitatis mundi huius favoribus extolli, facere hoc penitus recusabat.
- 4 Tandem, quia Deus in causa erat, rogitantibus eum multis, victus precibus acquievit.
- 5 Vocavit quoque tres fratres ad se, qui erant cum eo, et in singulis domus illius angulis singulum fratrem constituens, dixit eis: “Oremus, fratres, ad Dominum pro muliere hac, ut iugum diaboli ab ea excutiat (cfr. Gen 27,40) Deus, ‘ad laudem et gloriam’ suam.
- 6 Stemus separatim”, inquit, “in angulis domus, ne spiritus iste malignus nos fugere aut

decipere valeat, quaerens diverticula angulorum”.

7 Completa quoque oratione (cfr. Iudt 6,16), beatus Franciscus in virtute Spiritus (cfr. Rom 15,13.19) accessit ad mulierem, quae miserabiliter torquebatur et horrende clamabat, et ait: “In nomine Domini nostri Iesu Christi, per obedientiam praecipio tibi, daemon, ut exeas ab ea (cfr. Act 16,18), nec audeas ipsam amplius impedire”.

8 Vix verba compleverat, et tam velocissime cum furore atque stridore foras egressus est (cfr. Gen 39,12), quod, propter subitam sanitatem mulieris et tam citissimam obedientiam daemonis, sanctus pater sibi putaret fore illum.

9 Statimque cum rubore de loco illo recessit, divina providentia id gerente, ne posset in aliquo inaniter gloriari.

10 Unde factum est, quod cum alia vice per eundem locum transiret beatus Franciscus, frater Helias cum eo erat, et ecce mulier illa, ut cognovit adventum eius, continuo surrexit (cfr. Act 9,34) et accurrens per plateam, clamabat post (cfr. Mat 15,23) eum ut sibi eloqui dignaretur.

11 Ipse vero nolebat ei loqui, sciens eam esse mulierem illam de qua expulerat quandoque virtute divina daemonium.

12 At ipsa osculabatur vestigia pedum eius (cfr. Est 13,13) gratias agens Deo (cfr. Act 28,25) et sancto Francisco servo eius, qui de manu mortis liberaverat (cfr. Os 13,14) eam.

13 Tandem frater Helias compulit sanctum prece; qui locutus est ei, certificatus per multos de infirmitate, ut dictum est, et liberatione sua.

Caput XXVI - Quomodo etiam apud Civitatem de Castello daemonium expulit.

70.

1 Apud Civitatem etiam de Castello mulier quaedam obsessa erat a daemonio.

2 In qua cum esset beatissimus pater Franciscus, perducta est mulier ad domum, in qua ipse manebat.

3 Mulier autem illa, foris stans (cfr. Ioa 20,11), coepit frendere dentibus et torvo vultu, miserabili voce barrire, sicut mos est spirituum immundorum (cfr. Ioa 19,40; Mat 10,1).

4 Multi enim de civitate illa utriusque sexus accedentes, rogaverunt sanctum Franciscum pro muliere; diu namque ille malignus et eam vexaverat torquendo et illos turbaverat barriendo.

5 Sanctus pater misit tunc ad eam fratrem qui erat secum, experiri volens, utrum foret daemonium an deceptio muliebris.

6 Quem videns mulier illa coepit deridere ipsum, sciens sanctum Franciscum minime fore.

7 Pater sanctus intus erat orans, finitaque oratione, foras exivit; mulier autem coepit tremere ac volutari super terram, non sustinens virtutem eius.

8 Quam vocans ad se sanctus Franciscus dixit: “In virtute obedientiae praecipio tibi, immunde spiritus, exi ab (cfr. Mar 5,8) ea.

9 Qui confestim dimisit eam sine aliqua laesione, satis indignabundus recedens.

10 Gratias omnipotenti Deo (cfr. Sir 50,19), qui omnia in omnibus operatur (cfr. 1Cor 12,11).

11 Verum, quia non miracula, quae sanctitatem non faciunt sed ostendunt, sed potius excellentiam vitae ac sincerissimam conversationis ipsius formam decrevimus explanare, his prae nimietate omissis, aeternae salutis (cfr. Heb 5,9) opera retexemus.

Caput XXVII - De claritate et constantia mentis eius et de praedicatione coram domino Papa Honorio, et quomodo se et fratres commisit domino Hugoni, episcopo Ostiensi.

71.

1 Vir Dei (cfr. 1Re 9,6.10) Franciscus doctus erat non sua quaerere, sed quae aliorum saluti praecipue cerneret expedire: super omnia tamen desiderabat dissolvi, et esse cum Christo (cfr. Phip 1,23).

2 Propterea summum eius studium erat ab omnibus quae in mundo sunt (cfr. 1Ioa 2,15), liber existere, ne vel ad horam contagione alicuius pulveris, mentis eius serenitas turbaretur.

3 Insensibilem omnibus quae perstrepunt exterius se reddebat, et totis visceribus undique sensus exteriores recolligens ac motus animi cohibens, soli vacabat Deo; in foraminibus petrae nidificabat, et in caverna maceriae (cfr. Cant 2,14) habitatio eius.

4 Felici certe devotione circuibat caelibes mansiones, et in vulneribus Salvatoris, exinanitus totus, diutius residebat.

5 Eligebat proinde frequenter solitaria loca, ut ex toto animum in Deum posset dirigere, nec tamen pigritabatur, cum tempus cerneret opportunum, se negotiis ingerere ac saluti libens intendere proximorum.

6 Nam eius tutissimus portus erat oratio, non unius existens momenti, vacuave aut praesumptuosa, sed longa tempore, plena devotione, humilitate placida: si sero incipiebat, vix mane finiebat; ambulans, sedens, comedens et bibens, orationi erat intentus.

7 In ecclesiis derelictis et in deserto positus solus ad orandum nocte pergebat, in quibus, divina gratia protegente, multos timores multasque angustias animi superavit.

72.

1 Manu ad manum (Cfr. Ez 21,24) cum diabolo confligebat, cum in eiusmodi locis non solum tentationibus ipsum pulsaret interius, verum etiam exterius ruinis et subversionibus deterreret.

2 Sed sciens fortissimus miles Dei, Dominum suum ubique omnia posse, terroribus non cedebat, sed aiebat in corde suo: "Nihil amplius, o malevole, potes in me malitiae tuae arma excutere, quam si in publico coram omnibus maneremus".

3 Revera constantissimus erat valde et in nullo, nisi quod erat Domini (cfr. 1Cor 7,32), attendebat.

4 Nam cum inter multa millia hominum verbum Dei saepissime praedicaret, ita securus erat ac si cum familiari socio loqueretur.

5 Populorum maximam multitudinem quasi virum unum cernebat, et uni quasi

multitudini diligentissime praedicabat.

6 De puritate mentis providebat sibi securitatem dicendi sermonem, et non praecogitatus, mira et inaudita omnibus loquebatur.

7 Si quando vero aliqua meditatione praeveniret sermonem, congregatis populis, et meditata quandoque non recordabatur, et loqui alia ignorabat: absque rubore aliquo confitebatur populis, se multa praecogitasse, quorum nihil penitus poterat recordari;

8 sicque de subito tanta eloquentia replebatur, ut in admirationem converteret animos auditorum.

9 Quandoque vero nihil sciens loqui, benedictione data, ex hoc solo maxime praedicatos populos dimittebat.

73.

1 Sed et cum tempore quodam, causa religionis poscente, ad urbem Romam venisset, loqui coram domino papa Honorio et venerabilibus cardinalibus plurimum sitiebat.

2 Quod intelligens dominus Hugo, gloriosus episcopus Ostiensis, qui sanctum Dei singulari venerabatur affectu, timore ac laetitia est repletus, admirans sancti viri fervorem et simplicem intuens puritatem.

3 Sed confidens de misericordia Omnipotentis (cfr. 2Mac 8,18), quae pie se colentibus necessitatis tempore (cfr. Sir 8,12) numquam deest, eum coram domino papa et reverendis cardinalibus introduxit.

4 Qui coram tantis principibus assistens, licentia et benedictione suscepta, intrepidus loqui coepit (cfr. Luc 7,15).

5 Et quidem cum tanto fervore spiritus loquebatur, quod non se capiens prae laetitia, cum ex ore verbum proferret, pedes quasi saliendo movebat, non ut lasciviens, sed ut igne divini amoris ardens, non ad risum movens sed planctum doloris extorquens.

6 Multi enim ipsorum corde compuncti sunt (cfr. Act 2,37), divinam gratiam et tantam viri constantiam admirantes (cfr. Act 4,13).

7 Verum venerabilis dominus episcopus Ostiensis timore suspensus erat, totis visceribus orans ad Dominum, ne beati viri contemneretur simplicitas, quoniam in eum sancti gloria resultabat et dedecus, eo quod erat pater super eius familiam constitutus (cfr. Luc 12,42).

74.

1 Adhaeserat ei namque sanctus Franciscus, tamquam filius patri et unicus matri suae (cfr. Luc 7,12), securus in sinu clementiae suae dormiens (cfr. 2Re 12,3) et quiescens.

2 Pastoris certe ille implebat vicem et faciebat opus, sed sancto viro pastoris reliquerat nomen.

3 Beatus pater necessaria praevidebat, sed felix ille dominus provisa effectui mancipabat.

4 O quanti, maxime in principio cum haec agerentur, novellae plantationi (cfr. Ps 143,12) ordinis insidiabantur ut perderent!

5 O quanti electam vineam (cfr. Ier 2,21), quam dominica manus benignissime novam in mundo plantabat, praefocare studebant!

6 Quam multi primos et purissimos eius fructus furari et consumere nitebantur!

7 Qui omnes tam reverendi patris et domini gladio interfecti et ad nihilum sunt redacti (cfr. Act 5,36).

8 Erat enim rivus eloquentiae, murus Ecclesiae, veritatis assertor et amator humilium.

9 Benedicta proinde ac memorabilis dies illa, in qua sanctus Dei tam venerabili domino se commisit.

10 Cum enim tempore quodam dominus iste legatione, sicut saepe solebat, pro Sede Apostolica in Tuscia fungeretur, beatus Franciscus, non multos adhuc fratres habens et volens in Franciam ire, devenit Florentiam, ubi iam tunc dictus episcopus morabatur.

11 Nondum alter alteri era praecipua familiaritate coniunctus, sed sola fama beatæ vitæ mutua eos et affectuali iunxerat charitate.

75.

1 Caeterum quia moris erat beati Francisci, cum aliquam civitatem vel terram ingrederetur, ad episcopos vel sacerdotes accedere, audiens de praesentia tanti pontificis, magna cum reverentia eius se clementiae praesentavit.

2 Quem dominus episcopus videns, humili devotione suscepit, sicut et semper omnibus sacram religionem praetendentibus faciebat, et illis praecipue, qui beatæ paupertatis et sanctæ simplicitatis insigne nobile deferebant.

3 Et quoniam sollicitus erat pauperum supplere inopiam (cfr. 2Cor 8,14) et ipsorum negotia specialiter pertractare, causam adventus ipsius diligenter quaesivit, et eius propositum benignissime intellexit.

4 Quem cum cerneret supra caeteros terrena omnia contemnentem et illo igne ferventem, quem Iesus misit in terram (cfr. Luc 12,49), anima sua ex tunc animæ illius conglutinata est (cfr. 1Re 18,1), devote pius petens orationem et gratissime suam ei offerens in omnibus protectionem.

5 Monuit proinde ipsum coeptum non perficere iter, sed ad curam et custodiam eorum quos Dominus Deus sibi commiserat, sollicite vigilare.

6 Videns autem sanctus Franciscus tam reverendum dominum sic pium gerere animum, affectum dulcem, sermonem efficacem, gavisus est gaudio magno valde (cfr. Mat 2,11), et exinde procidens ad pedes eius (cfr. Act 10,25), se ipsum et fratres suos devoto ei animo tradidit et commisit.

Caput XXVIII - De spiritu charitatis et affectu compassionis quo fervebat erga pauperes, et quid de ove et agniculis fecerit.

76.

1 Pater pauperum (cfr. Iob 29,16) pauper Franciscus, pauperibus omnibus se conformans, pauperiorem se quempiam conspiciere gravabatur, non inanis gloriae (cfr. Gal 5,26) appetitu, sed solius compassionis affectu.

2 Et licet tunica vili satis et hispida foret contentus, illam multoties cum aliquo paupere dividere cupiebat.

3 Sed ut ditissimus pauper, magno pietatis affectu ductus, posset utcumque pauperibus subvenire, postulabat in magnis frigoribus a divitibus huius saeculi mantellum seu pelles praestari sibi.

4 Qui cum devote libentius id facerent quam ab eis pater beatissimus postularet, dicebat eis: “Tali tenore hoc a vobis recipiam, quod rehabere de caetero nullatenus exspectetis”.

5 Cumque aliquis ex pauperibus ei primitus obviaret, exsultans et gaudens ex accepto pauperem induebat.

6 Molestissimum erat ei, cum alicui pauperum cerneret exprobari, vel in aliquam creaturam maledictionis verbum (cfr. Ios 8,34) audiret ab aliquo intorqueri.

7 Unde accidit, ut frater quidam cuidam pauperi eleemosynam postulanti verbum invectionis inferret, dicens: “Vide, ne forte sis dives et simules paupertatem”.

8 Quod audiens pater pauperum (cfr. Iob 29,16), sanctus Franciscus, graviter doluit et fratrem talia proferentem durissime increpavit, praecepitque ei ut se coram paupere denudaret ac, pedes eius deosculatus, veniam postularet.

9 Aiebat namque: “Qui pauperi maledicit, Christo iniuriam facit, cuius portat nobile signum, qui ‘se pro nobis fecit pauperem in hoc mundo’”.

10 Frequenter proinde, inveniens pauperes lignis vel aliis sarcinis oneratos, ad adiuvandum illos proprios humeros, licet nimium debiles, supponebat.

77.

1 Affluebat spiritu charitatis, pietatis viscera gestans, non solum erga homines necessitatem patientes verum etiam erga muta brutaque animalia, reptilia, volatilia et caeteras sensibiles et insensibiles creaturas.

2 Sed in omni genere animalium speciali dilectione ac promptiore affectu agniculos diligebat, eo quod Domini nostri Iesu Christi humilitas in Scripturis sacris agno assimilatur frequentius et convenientius coaptatur.

3 Sic et omnia illa, praecipue in quibus Filii Dei posset aliqua similitudo allegorica reperiri, amplexabatur carius et videbat libentius.

4 Nam cum tempore quodam iter faceret per Marchiam de Ancona, et in eadem civitate verbum Domini praedicasset (cfr. Act 15,36), ac versus Auximum cum domino Paulo, quem ministrum constituerat (cfr Act 26,16) omnium fratrum in eadem provincia, iter arripisset, invenit in campis pastorem quemdam, caprarum et hircorum gregem pascentem.

5 Eratque inter caprarum et hircorum pluritudinem ovicula una, pergens humiliter et quietius pascentem.

6 Quam cum videret beatus Franciscus, fixit gradum et tactus doloris corde intrinsecus (cfr. Gen 6,6), altius ingemiscens, dixit ad fratrem qui comitabatur eum: “Numquid non ovem hanc cernis, quae inter has capras et hircos sic ambulat mansueta?”

7 Ita, dico tibi, quia Dominus noster Iesus Christus inter pharisaeos et principes sacerdotum mitis et humilis (cfr. Mat 11,29) ambulabat.

8 Rogo te propterea, fili, per charitatem ipsius, ut mecum huic compatiaris oviculae, et, soluto pretio, de medio istarum caprarum et hircorum educamus (cfr. Ps 135,11) eam”.

78.

1 Frater Paulus vero, eius dolorem admirans, coepit ipsemet etiam condolere.

2 Cum autem nihil, praeter viles tunicas quibus induebantur, haberent et solliciti de solvendo pretio exsisterent, statim quidam mercator iter agens adfuit et pretium obtulit quod optabant.

3 At ipsi, gratias agentes Deo (cfr. Col 3,17), suscepta ove, Auximum pervenerunt et

introeuntes ad epis-copum civitatis, ab ipso magna cum reverentia sunt suscepti.
4 Mirabatur tamen dominus episcopus et de ove, quam vir Dei (cfr. 4Re 4,9) ducebat, et de affectu, quo erga eam ducebatur.
5 Sed cum Christi servus longam sibi de ove sermonis parabolam retexisset, corde compunctus (cfr. Act 2,37) episcopus super viri Dei puritatem, gratias egit Deo (cfr. Act 27,35).
6 Die vero sequenti egressus de civitate et cogitans quidnam de ove faceret, de consilio consocii et fratris sui, eam in quodam clastro famularum Christi apud Sanctum Severinum tradidit conservandam.
7 Venerabiles quoque ancillae Christi, velut magnum munus sibi a Deo datum, gaudentes oviculam susceperunt.
8 Quam temporibus multis sollicite custodientes, de lana ipsius tunicam texuerunt et eam beato patri Francisco apud ecclesiam Sanctae Mariae in Portiuncula, tempore cuiusdam capituli, transmiserunt.
9 Quam cum magna reverentia et animi exultatione sanctus Dei suscipiens et amplexans, deosculabatur eam, omnes invitans ad tantum gaudium circumstantes.

79.

1 Alia vero vice cum per eandem Marchiam transiret, eodem fratre ipsum alacriter comitante, viro cuidam obviavit, qui duos agniculos suspensos et ligatos in humero suo ad forum, ut venderet, deportabat.
2 Cumque agnos balantes beatus Franciscus audisset, commota sunt viscera eius (3Re 3,26), et appropinquans tetigit eos, quasi mater super plorantem filium, affectum compassionis ostendens.
3 Et ait ad virum: “Quare fratres meos agnos sic ligatos et suspensos excrucias?”
4 Qui respondens ait: “Eos ad forum porto, ut vendam, pretii necessitate compulsus”.
5 Et ait sanctus: “Quid postea fiet de illis”? Ad quem ille: “Emptores, inquit, eos interficient et manducabunt”.
6 “Absit”! respondit sanctus, “non fiat istud! sed tolle pro pretio mantellum quem porto et agnos mihi concede”.
7 Qui alacri animo agniculos tribuit, et mantellum suscepit, quoniam multo maioris pretii erat mantellus, quem causa frigoris expellendi sanctus a quodam fidei viro mutuo susceperat ea die.
8 Caeterum sanctus apud se, susceptis agniculis, quid de ipsis faceret sollicitus cogitabat, et habito consilio fratris associantis eum, eos viro illi reddidit gubernandos, praecepitque sibi, ne ullo tempore venderet eos, nec malum aliquod eis inferret, sed conservaret, nutriret et regeret studiose.

Caput XXIX - De amore quem propter Creatorem in omnibus creaturis habebat et de descriptione utriusque hominis sui.

80.

- 1 Longum esset nimis et impossibile omnia numerare ac recolligere, quae gloriosus pater Franciscus fecit et docuit, donec in carne vixit (cfr. Phip 1,22).
- 2 Quis enim umquam posset summum eius affectum exprimere, quo in omnibus quae Dei sunt (cfr. Mat 22,21) ferebatur?
- 3 Quis enarrare sufficeret (cfr. Sir 18,2) dulcedinem qua fruebatur, contemplan in creaturis sapientiam Creatoris, potentiam et bonitatem eius?
- 4 Revera miro atque ineffabili gaudio ex hac consideratione saepissime replebatur, cum respiciebat solem, cum lunam cernebat, cum stellas et firmamentum intuebatur.
- 5 O pietas simplex, et o simplicitas pia!
- 6 Circa vermiculos etiam nimio flagrabat amore, quia legerat de Salvatore dictum: Ego sum vermis et non homo (Ps 21,7).
- 7 Et idcirco eos colligebat de via, in tuto recondens loco, ne transeuntium vestigiis tererentur.
- 8 Quid de aliis inferioribus creaturis dicam, cum et apibus in hieme, ne frigoris algore deficerent, mel sive optimum vinum faceret exhiberi?
- 9 quarum efficaciam operum et ingenii excellentiam ad Domini gloriam tanto praeconio extollebat, ut diem unam plerumque in earum caeterarum creaturarum laudibus consummaret.
- 10 Sicut enim olim tres pueri, in camino ignis ardentis positi, ad laudandum et glorificandum creatorem universitatis, elementa omnia invitabant, sic et iste vir, spiritu Dei plenus, in omnibus elementis et creaturis creatorem omnium ac gubernatorem glorificare, laudare ac benedicere (cfr. Dan 3,17.51) non cessabat.

81.

- 1 Quantam putas eius menti exhilarationem florum speciositas importabat, cum eorum venustatis cerneret formam et suavitatis olentiam praesentiret?
- 2 Statim ad illius floris pulchritudinem considerationis oculum deflectebat, qui, lucidus in vernali tempore de radice Iesse (cfr. Is 11,1) progrediens, ad odorem suum suscitavit innumera milia mortuorum.
- 3 Cumque florum copiam inveniret, ita praedicabat eis et ad laudem eos dominicam invitabat ac si ratione vigerent.
- 4 Sic et segetes et vineas, lapides et silvas et omnia speciosa camporum (cfr. Sir 24,19), irrigua fontium et hortorum virentia quaeque, terram et ignem, aerem et ventum sincerissima puritate ad divinum monebat amorem et libens obsequium hortabatur.
- 5 Omnes denique creaturas fraterno nomine nuncupabat, et modo praecellenti atque caeteris inexperto, creaturarum occulta cordis (cfr. 1Cor 14,25) acie decernebat, utpote qui iam evaserat in libertatem gloriae filiorum Dei (cfr. Rom 8,21).
- 6 Nunc in caelis, o bone Iesu, te admirabilem laudat cum angelis, qui certe in terra positus (cfr. Iob 20,4), amabilem omnibus te praedicabat creaturis.

82.

- 1 Nam supra hominum intellectum afficiebatur, cum nomen tuum, sancte Domine (cfr. Ps 8,2; Is 6,3), nominaret, et totus existens in iubilo ac iucunditate castissima plenus, novus certe homo et alterius saeculi videbatur.
- 2 Propterea ubicumque scriptum aliquid, sive divinum sive humanum, in via, in domo, seu in pavimento inveniebat, reverentissime colligebat illud et in sacro vel honesto

reponerat loco, ea reverentia quidem, ne ibi esset nomen Domini, vel ad id pertinens scriptum.

3 Enimvero cum a quodam frater quadam die fuisset interrogatus, ad quid etiam paganorum scripta et ubi non erat nomen Domini, sic studiose colligeret, respondit dicens: "Fili, quia ibi lit-terae sunt, ex quibus componitur gloriosissimum Domini Dei nomen (cfr. Deut 5,11).

4 Bonum quoque quod ibi est, non pertinet ad paganos, neque ad aliquos homines, sed ad solum Deum, 'cuius est omne bonum'.

5 Et quod non minus est admirandum, cum litteras aliquas salutationis vel admonitionis gratia faceret scribi, non patiebatur ex eis deleri litteram aliquam aut syllabam, licet superflua saepe aut incompetens poneretur.

83.

1 O quam pulcher, quam splendidus, quam gloriosus apparebat (cfr. 2Re 6,22) in vitae innocentia, in simplicitate verborum, in puritate cordis, in dilectione Dei, in charitate fraterna, in flagranti obedientia, in concordi obsequio, in aspectu angelico (cfr. Iud 13.6).

2 Dulcis in moribus, natura placidus, affabilis in sermone, commodissimus in exhortatione, fidelissimus in com-misso (cfr. Prov 11,13), providus in consilio, in negotio efficax, graciosus in omnibus (cfr. Est 2,15).

3 Mente serenus, animo dulcis, spiritu sobrius (cfr. 2Tim 1,7), contemplatione suspensus, orationi assiduus et in omnibus fervens.

4 Constans proposito, virtute stabilis, gratia perseverans, et in omnibus idem.

5 Ad indulgendum velox, ad irascendum tardus (cfr. Iac 1,19), liber ingenio, memoria luculentus, subtilis in disserendo (cfr. Sap 7,22.23), circumspexus in eligendo et in omnibus simplex.

6 Rigidus in se, pius in aliis, discretus in omnibus.

7 Facundissimus homo, facie hilaris, vultu benignus, immunis ignaviae, insolentiae expertus.

8 Statura mediocris parvitati vicinior, caput mediocre ac rotundum, facies utcumque oblonga et protensa, frons plana et parva, mediocres oculi, nigri et simplices (cfr. Mat 6,22), fuscii capilli, supercilia recta, nasus aequalis, subtilis et rectus, aures erectae sed parvae, tempora plana,

9 lingua placabilis (cfr. Prov 15,4), ignea et acuta, vox vehemens, dulcis (cfr. Cant 2,14), clara atque sonora, dentes coniuncti, aequales et albi, modica labia atque subtilia, barba nigra, pilis non plene respersa,

10 collum subtile, humeri recti, brevia brachia, tenues manus, digiti longi, ungues producti, crura subtilia, parvuli pedes, tenuis cutis, caro paucissima, aspera vestis, somnus brevissimus, manus largissima.

11 Et quia erat humillimus, omnem mansuetudinem ostendebat ad homines (cfr. Tit 3,2), omnium moribus utiliter se conformans. Sanctior inter sanctos, inter peccatores quasi unus ex (cfr. Sap 4,10; Gen 3,22) illis.

12 Adiuva igitur peccatores, peccatorum amator, pater sanctissime, et quos cernis miserabiliter in delictorum sordibus iacere, dignare, quaesumus, misericordissime tuis gloriosissimis suffragiis relevare.

Caput XXX - De praesepio quod fecit in die natalis Domini.

84.

- 1 Summa eius intentio, praecipuum desiderium, supremumque propositum eius erat sanctum Evangelium in omnibus et per omnia observare ac perfecte omni vigilantia, omni studio, toto desiderio mentis, toto cordis fervore, “Domini nostri Iesu Christi doctrinam sequi et vestigia” imitari.
- 2 Recordabatur assidua meditatione verborum eius et sagacissima consideratione ipsius opera recolebat.
- 3 Praecipue incarnationis humilitas et charitas passionis ita eius memoriam occupabant, ut vix vellet aliud cogitare.
- 4 Memorandum proinde ac reverenti memoria recolendum quod tertio anno ante gloriosi obitus sui diem apud castrum quod Graecium dicitur, fecit in die natalis Domini nostri Iesu Christi.
- 5 Erat in terra illa vir (cfr. Iob 1,1) quidam nomine Ioannes, bonae famae (cfr. Phip 4,8) sed melioris vitae, quem beatus Franciscus amore praecipuo diligebat, quoniam cum in terra sua nobilis et honorabilis plurimum exstitisset, carnis nobilitate calcata, nobilitatem animi est secutus.
- 6 Hunc vero beatus Franciscus, sicut saepe solebat, fere per quindecim dies ante nativitatem Domini fecit ad se vocari
- 7 et dixit ei: “Si desideras, ut apud Graecium praesentem festivitatem Domini celebremus, festina praecedere, et quae tibi dico, praepara diligenter (cfr. Prov 24,27).
- 8 Volo enim illius pueri memoriam agere, qui in Bethlehem natus est (cfr. Mat 2,1.2), et infantilium necessitatum eius incommoda, quomodo in praesepio reclinatus (cfr. Luc 2,7) et quomodo, adstante bove atque asino, supra foenum positus exstitit, utcumque corporeis oculis previdere”.
- 9 Quod audiens vir bonus atque fidelis cucurrit citius (cfr. Ioa 20,4), et omnia in praedicto loco, quae sanctus dixerat, praeparavit.

85.

- 1 Appropinquavit autem dies laetitiae, tempus exsultationis advenit.
- 2 E pluribus locis vocati sunt fratres: viri et mulieres terrae illius, secundum posse suum, exsultantibus animis cereos et faces praeparant ad illuminandam noctem, quae scintillanti sidere dies omnes illuminavit et annos.
- 3 Venit denique sanctus Dei et inveniens omnia praeparata, vidit et gavisus est (cfr. Ioa 8,56).
- 4 Et quidem praeparatur praesepium, apportatur foenum, bos et asinus adducuntur.
- 5 Honoratur ibi simplicitas, exaltatur paupertas, humilitas commendatur et quasi nova Bethlehem de Graecio facta est.
- 6 Illuminatur nox ut dies (cfr. Ps 138,12), et hominibus atque animalibus deliciosa exstitit.
- 7 Adveniunt populi et ad novum mysterium novis gaudiis adlaetantur.
- 8 Personat silva voces et iubilantibus rupes respondent.
- 9 Cantant fratres, Domino laudes debitas persolventes, et tota nox iubilatione resultat.
- 10 Stat sanctus Dei (cfr. Mar 1,24) coram praesepio, suspiriis plenus, pietate contritus et mirabili gaudio superfusus.

11 Celebrantur missarum solemnna supra praesepe et nova fruitur consolatione sacerdos.

86.

1 Induitur sanctus Dei leviticis ornamentis, quia levita erat, et voce sonora sanctum Evangelium cantat.

2 Et quidem vox eius, 'vox vehemens, vox dulcis (cfr. Cant 2,14), vox clara, voxque sonora', cunctos invitans ad praemia summa.

3 Praedicat deinde populo circumstanti et de nativitate pauperis Regis et Bethlehem parvula civitate melliflua ructat.

4 Saepe quoque, cum vellet Christum "Iesum" nominare, amore flagrans nimio, eum "puerum de Bethlehem" nuncupabat, et more balantis ovis "Bethlehem" dicens, os suum voce sed magis dulci affectione totum implebat.

5 Labia sua etiam, cum "puerum de Bethlehem" vel "Iesum" nominaret, quasi lambebat lingua, felici palato degustans et deglutiens dulcedinem verbi huius.

6 Multiplicantur ibi dona Omnipotentis et a quodam viro virtutis (cfr. 1Mac 5,50) mirabilis visio cernitur.

7 Videbat enim in praesepio puerulum unum iacentem exanimem, ad quem videbat accedere sanctum Dei et eundem puerum quasi a somni sopore suscitare.

8 Nec inconveniens visio ista, cum puer Iesus in multorum cordibus oblivioni fuerit datus (cfr. Ps 30,13), in quibus, ipsius gratia faciente, per servum suum sanctum Franciscum resuscitatus est et impressus memoriae diligenti.

9 Finiuntur denique solennes excubiae et unusquisque cum gaudio ad propria remeavit.

87.

1 Conservatur foenum in praesepio positum, ut per ipsum iumenta et animalia salva faciat Dominus quemadmodum multiplicavit misericordiam (cfr. Ps 35,7.8) suam sanctam.

2 Et revera sic actum est, ut animalia multa, diversos morbos habentia, per circumadiacentem regionem, manducantia de hoc foeno, a suis sint aegritudinibus liberata.

3 Immo et mulieres, partu gravi ac longo laborantes, de praedicto foeno sibi superimponentes, partu pariunt salutari: atque a diversis cladibus utriusque sexus concursus desideratam ibidem obtinent sanitatem.

4 Consecratus est denique locus praesepii templum Domino (cfr. 3Re 8,63), et in honorem beatissimi patris Francisci supra praesepe altare construitur et ecclesia dedicatur,

5 ut ubi animalia quandoque foeni pabulum comederunt (cfr. Dan 5,21), ibi de caetero ad sanitatem animae ac corporis manducent homines carnes agni immaculati et incontaminati Iesu Christi Domini nostri (cfr. 1Pet 1,19; 1Cor 1,10),

6 qui summa et ineffabili charitate dedit seipsum nobis (cfr. Tit 2,14), cum Patre ac Spiritu sancto vivens et regnans Deus aeternaliter gloriosus per cuncta saecula saeculorum. Amen. Alleluia (cfr. Apoc 1,18; 19,4), Alleluia.

EXPLICIT PRIMUM OPUS DE VITA ET ACTIBUS BEATI FRANCISCI.

OPUSCULUM SECUNDUM

INCIPIT SECUNDUM OPUSCULUM DE VITA DUORUM ANNORUM TANTUM,
ET DE FELICI OBITU BEATISSIMI PATRIS NOSTRI FRANCISCI.

**Caput I - De tenore huius opuscoli, de tempore quo S. Franciscus feliciter obiit,
et de profectibus ipsius.**

88.

1 Superiore quidem tractatu, quem gratia Salvatoris congruo fine conclusimus, vitam et actus beatissimi patris nostri Francisci usque ad octavum decimum conversionis suae annum enarrando utcumque conscripsimus.

2 Reliqua vero gesta ipsius a paenultimo vitae suae anno, prout potuimus recte scire, huic opusculo breviter adnectemus, et ea sola, quae necessario magis occurrunt, ad praesens intendimus adnotare, ut qui plus his dicere cupiunt, quid addant semper valeant invenire.

3 Anno siquidem Dominicae Incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo sexto, quarta decima indictione, quarto nonas Octobris, die dominico, beatissimus pater noster Franciscus in civitate Assisii, de qua ortus est, apud Sanctam Mariam de Portiuncula, ubi ordinem fratrum Minorum ipse primo plantavit, expletis viginti annis ex quo perfectissime adhaesit Christo, Apostolorum vitam et vestigia sequens (cfr. 1Pet 2,21), egressus de carnis ergastulo, ad caelestium spirituum mansione, perfecte quae coepit consummans, felicissime convolavit.

4 Cum hymnis et laudibus in ea civitate sacrum et sanctum corpus ipsius collocatum est et honorifice reconditum, ubi ad gloriam Omnipotentis multis coruscat miraculis. Amen.

89.

1 Hic vero cum in via Dei (cfr. Bar 3,13) et ipsius cognitione a primaevae iuventutis flore parum vel nihil esset instructus, in naturali simplicitate ac vitiorum fervore tempore non pauco perdurans, mutatione dexterarum Excelsi iustificatus a peccato (cfr. Rom 6,7), gratia et virtute Altissimi (cfr. Luc 1,35), super omnes tempore suo repertos divina sapientia est repletus (cfr. Deut 34,9).

2 Nam cum doctrina evangelica, etsi non particulariter sed generaliter ubique multum per opera defecisset, missus est hic a Deo, ut universaliter per totum mundum Apostolorum exemplo perhiberet testimonium veritati (cfr. Ioa 1,6.7).

3 Sicque factum est, ut doctrina sua omnem mundi sapientiam ostenderet evidentissime fore stultam, e brevi spatio temporis ad veram sapientiam Dei per stultitiam praedicationis (cfr. 1Cor 1,20.21) inclinaverit, Christo duce (cfr. Dan 9,25).

4 Quoniam in novissimo tempore (cfr. 1Pet 1,5) novus evangelista, quasi unus ex

paradisi fluminibus (cfr. Gen 2,10; Is 44,3), in toto terrarum orbe (cfr. Est 13,4) fluenta Evangelii pia irrigatione diffudit et viam Filii Dei atque doctrinam veritatis opere praedicavit.

5 Facta est proinde in eo et per eum orbis terrarum insperata exsultatio et sancta novitas: antiquae religionis germen inveteratos diu et veteres multum subito innovavit.

6 Datus est spiritus novus in cordibus electorum et in medio eorum effusa est (cfr. Ez 11,19; 36,26) unctio salutaris, cum velut unum de luminaribus caeli, Christi servus (cfr. Gen 2,10; Is 44,3) et sanctus novo ritu, novisque signis desuper radiavit.

7 Renovata sunt per eum antiqua miracula, dum in deserto mundi huius, ordine novo sed antiquo more, plantata est vitis fructifera, proferens flores suavitatis in odorem (cfr. Sir 24,23; Ps 51,10) virtutum sanctarum, ubique sacrae religionis palmites extendendo (cfr. Ez 17,6.7).

90.

1 Nam, licet fuerit similis nobis passibilis (cfr. Iac 5,17), non fuit tamen contentus praecepta communia observare, sed ferventissima effluens charitate, totius perfectionis arripuit viam, perfectae sanctitatis apprehendit summam, et omnis consummationis vidit finem (cfr. Ps 118,96).

2 Omnis proinde ordo, omnis sexus, omnis aetas habet in ipso doctrinae salutaris evidentiis documenta, habet et sanctorum operum exempla praecipua.

3 Si qui ad fortia proponunt mittere manus (cfr. Prov 31,19) et excellentioris viae charismata meliora aemulari (cfr. 1Cor 12,31) nituntur, respiciant in speculo vitae suae, et omnem perfectionem addiscent.

4 Si qui vero ad humiliora et planiora se conferunt, timentes ambulare per ardua et montis ascendere verticem: in hoc gradu etiam apud eum invenient congrua monumenta.

5 Si qui denique signa et miracula quaerunt (cfr. 1Cor 1,22), ipsius interrogent sanctitatem, et quod postulant, consequentur.

6 Et quidem gloriosa vita ipsius priorum sanctorum perfectionem illustrat lumine clariore: probat hoc passio Iesu Christi et eius crux plenissime manifestat.

7 Revera in quinque partibus corporis passionis et crucis signaculo pater venerabilis est signatus ac si in cruce cum Dei Filio pependisset.

8 Sacramentum hoc magnum est (cfr. Eph 5,32) et prerogativae dilectionis indicat maiestatem; sed arcanum in eo latet consilium et reverendum contegitur mysterium, quod soli Deo cognitum credimus, et per ipsum sanctum ex parte cuidam revelatum.

9 Propterea in eius laudibus non expedit multa tentare, cuius laus ab Ipso est, qui est laus omnium, fons et honor fortissimus, dans praemia lucis.

10 Benedicentes igitur Deum sanctum, verum et (cfr. Luc 14,53; Is 58,13), ad historiam recurramus.

Caput II - De summo desiderio beati Francisci, et qualiter in libri apertione intellexit de se Domini voluntatem.

91.

1 Tempore quodam beatus et venerabilis pater Franciscus, relictis saecularibus turbis,

quae ad audiendum et videndum eum quotidie devotissime concurrebant, locum quietis et secretum solitudinis petit, cupiens ibi vacare Deo et extergere, si quid pulveris sibi ex conversatione hominum adhaesisset (cfr. Luc 10,11).

2 Mos eius erat tempus impensum sibi ad gratiam promerendam dividere, et, prout oportere videbat, aliud proximorum lucris impendere, aliud contemplationis beatis secessibus consummare.

3 Assumpsit proinde secum (Luc 9,28; Mar 14,33) socios valde paucos, quibus eius conversatio sancta magis quam caeteris nota erat, ut tuerentur eum ab incursu et conturbatione hominum (cfr. Ps 90,6; 30,21), et suam quietem in omnibus diligenter ac servarent.

4 Cumque illic aliquamdiu permansisset, et oratione continua frequentique contemplatione divinam familiaritatem modo ineffabili fuisset adeptus, quid aeterno Regi (cfr. Ps 28,10) de se et in se foret acceptius aut esse posset, cognoscere cupiebat.

5 Curiosissime exquirebat et piissime anhelabat scire, quali modo, quali via aut quali desiderio Domino Deo valeret, iuxta consilium et beneplacitum (cfr. Sir 40,25) voluntatis suae, perfectius adhaerere.

6 Haec summa eius philosophia semper fuit, hoc summum desiderium in eo, quoad vixit, semper flagravit (cfr. Num 11,4), ut quaereret a simplicibus, a sapientibus, a perfectis et imperfectis, qualiter posset viam apprehendere veritatis (cfr. Ps 118,30) et ad maius propositum pervenire.

92.

1 Nam cum esset perfectissimus perfectorum, perfectum abnuens, imperfectum se penitus reputabat.

2 Gustaverat enim et viderat, quam dulcis, suavis (cfr. Ps 33,9) et bonus foret Deus Israel his qui recto sunt corde (cfr. Ps 72,1), et in simplicitate pura et puritate vera quaerunt illum (cfr. Sap 1,1).

3 Infusa namque dulcedo et suavitas, rarissimis raro data, quam sibi desuper senserat adspirare, cogebat eum totum a se ipso deficere et tanta iucunditate repletus, cupiebat modis omnibus illuc ex toto transire, ubi, excedendo se ipsum, iam parte praecesserat.

4 Paratus erat homo, spiritum Dei habens (cfr. 1Cor 7,40), omnes animi pati angustias, omnesque passiones corporis tolerare, si tandem optio sibi daretur (cfr. Ios 24,15), ut voluntas Patris caelestis misericorditer compleretur (cfr. Mat 6,14; 12,50) in eo.

5 Accessit proinde die quadam ante sacrum altare, quod in eremitorio in quo ipse manebat erat constructum, et accepto codice, in quo sacra Evangelia erant conscripta, reverenter altari superposuit illum.

6 Sicque prostratus in oratione Dei (Cfr. Luc 6,12) non minus corde quam corpore, humili prece poscebat, ut benignus Deus (cfr. Ioel 2,13), pater misericordiarum et Deus totius consolationis (cfr. 2Cor 1,3), suam sibi dignaretur ostendere voluntatem:

7 et ut perfecte consummare valeret quod olim simpliciter et devote inceperat, quid sibi esset opportunius agere, in prima libri apertione indicari suppliciter precabatur.

8 Sanctorum quippe ac perfectissimorum virorum spiritu ducebatur, qui pia devotione in desiderio sanctitatis simile aliquid fecisse leguntur.

93.

1 Surgens quoque ab oratione, in spiritu humilitatis animoque contrito (cfr. Luc 22,45;

Dan 3,39), ac signaculo sanctae crucis se muniens, de altari librum accepit eumque cum reverentia et timore aperuit.

2 Factum est autem, cum aperuisset librum (cfr. Apoc 5,7.8), occurrit sibi primo passio Domini nostri Iesu Christi, et id solum quod tribulationem eum passurum denuntiabat.

3 Sed, ne hoc casu evenisse possit aliquatenus suspicari, bis et ter librum aperuit, et idem vel simile scriptum invenit.

4 Intellexit tunc vir spiritus Dei plenus (cfr. Gen 41,38), quod per multas tribulationes, per multas angustias et per multas pugnas oporteret eum intrare in regnum Dei (cfr. Act 14,21).

5 Sed non turbatur fortissimus miles propter ingruentia bella (cfr. Qo 8,8), nec animo decidit praeliaturus Domini praelia (cfr. 1Re 25,28) in castris huius saeculi.

6 Non veritus est succumbere hosti, qui non cedebat etiam sibi, cum diu supra modum humanarum virium laborasset.

7 Revera ferventissimus erat, et si retroactis saeculis socium habuit proposito, nemo tamen eo superior inventus est desiderio.

8 Nam et levius perfecta operari quam dicere cognoscebat: semper non verbis, quae bonum non faciunt sed ostendunt, sed sanctis operibus efficax studium et operam praebens.

9 Manebat proinde inconcussus et laetus, et sibi et Deo in corde suo laetitiae cantica decantabat (cfr. Eph 5,18).

10 Propterea maiore revelatione dignus habitus est qui sic de minima exsultavit, et in modico fidelis (cfr. Luc 19,17) constituitur supra multa (cfr. Mat 25,21).

Caput III - De visione hominis imaginem Seraphim crucifixi habentis.

94.

1 Faciente ipso moram in eremitorio, quod a loco in quo positum est Alverna nominatur, duobus annis antequam animam redderet caelo, vidit in visione Dei (cfr. Ez 1,1; 8,1) virum unum, quasi Seraphim sex alas habentem, stantem supra se, manibus extensis ac pedibus coniunctis, cruci affixum.

2 Duae alae supra caput elevabantur, duae ad volandum extendebantur, duae denique totum velabant corpus (cfr. Is 6,2).

3 Cumque ista videret beatus servus Altissimi, admiratione permaxima replebatur, sed quid sibi vellet haec visio advertere nesciebat.

4 Gaudebat quoque plurimum et vehementius laetabatur in benigno et gratioso respectu, quo a Seraphim conspici se videbat, cuius pulchritudo inaestimabilis erat nimis, sed omnino ipsum crucis affixio et passionis illius acerbitas deterrebat.

5 Sicque surrexit, ut ita dicatur, tristis et laetus, et gaudium atque moeror suas in ipso alternabant vices.

6 Cogitabat sollicitus, quid posset haec visio designare, et ad capiendum ex ea intelligentiae sensum anxiebat plurimum spiritus (cfr. Ps 142,4) eius.

7 Cumque liquido ex ea intellectu aliquid non perciperet et multum eius cordi visionis huius novitas insideret, coeperunt in manibus eius et pedibus apparere signa clavorum, quemadmodum paulo ante virum supra se viderat crucifixum.

95.

- 1 Manus et pedes eius in ipso medio clavis confixae videbantur, clavorum capitibus in interiore parte manuum et superiore pedum apparentibus, et eorum acuminibus existentibus ex adverso.
- 2 Erant enim signa illa rotunda interius in manibus, exterius autem oblonga, et caruncula quaedam apparebat quasi summitas clavorum retorta et reperienda, quae carnem reliquam excedebat.
- 3 Sic et in pedibus impressa erant signa clavorum et a carne reliqua elevata.
- 4 Dextrum quoque latus quasi lancea transfixum, cicatrice obducta, erat, quod saepe sanguinem emittebat, ita ut tunica eius cum femoralibus multoties respergeretur sanguine sacro.
- 5 Heu quam pauci, dum viveret crucifixus servus Domini crucifixi, sacrum lateris vulnus cernere meruerunt!
- 6 Sed felix Helias, qui, dum viveret sanctus, utcumque illud videre meruit; sed non minus felix Rufinus qui manibus propriis contrectavit (cfr. 1Joa 1,1).
- 7 Enimvero cum semel dictus frater Rufinus manum suam in sinum sanctissimi viri, ut eum scalperet, immisisset, dilapsa est manus eius, ut saepe contingit, ad dextrum latus ipsius, et occurrit ei pretiosam illam tangere cicatricem.
- 8 Ad cuius tactum sanctus Dei non modicum doluit, et manum a se repellens, ut ei parceret Dominus (Gen 19,16) acclamavit.
- 9 Studiosissime namque abscondebatur haec ab extraneis, celabat cautissime a propinquis, ita ut et collaterales fratres et eius devotissimi secutores haec per multum temporis ignorarent.
- 10 Et licet tantis ac talibus margaritis tamquam pretiosissimis gemmis (cfr. 2Par 9,9) servus et amicus Altissimi se videret ornatum, atque supra omnium hominum gloriam et honorem (cfr. Sir 3,19; Ps 8,6) mirifice decoratum, non evanuit tamen in corde suo, nec quaesivit inde alicui per appetitum vanae gloriae complacere (cfr. Gal 1,10);
- 11 sed, et ne humanus favor fatam sibi gratiam furaretur, modis omnibus quibus poterat haec abscondere (cfr. Mat 6,18.19) satagebat.

96.

- 1 Mos etenim ipsius erat raro aut nulli praecipuum revelare secretum, timens specie praecipuae dilectionis ex eorum revelatione, sicut solent facere praedilecti, pati aliquod in data sibi gratia detrimentum (cfr. Rom 12,3; 2Cor 7,9).
- 2 Gerebat proinde semper in corde suo et in ore frequenter habebat propheticum illud: "In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi" (Ps 118,11).
- 3 Quoties vero ex saecularibus ad eum aliqui convenissent, ab eorum colloquutione cupiens abstinere, fratribus et filiis qui secum morabantur tale dederat signum, ut cum videlicet praedictum versiculum recitaret, statim eis qui convenerant modeste licentiam exhiberent.
- 4 Expertus namque fuerat, magnum fore malum cuncta communicare cunctis et spiritualem sciebat esse non posse, cuius secreta perfectiora et plura non sunt quam quae in facie videntur (cfr. 2Cor 10,7) et ex apparentia possunt in unaquaque parte ab hominibus iudicari.
- 5 Invenerat enim aliquos sibi exterius concordantes et interius dissidentes, applaudentes coram, irridentes retro, qui iudicium sibi (cfr. 1Cor 11,29) acquisierunt et rectos ei suspectos aliquantulum reddiderunt.
- 6 Saepe namque malitia denigrare nititur puritatem, et propter mendacium familiare

multis, paucorum non creditur veritati (cfr. 2The 2,11).

Caput IV - De fervore beati Fran-cisci et infirmitate oculorum eius.

97.

1 Per eiusdem igitur temporis curricula coepit corpus suum variis urgeri languoribus et vehementioribus quam prius solitum esset.

2 Frequentes namque patiebatur infirmitates, utpote qui perfecte castigaverat corpus suum, et illud in servitatem redegerat ex multis iam praecedentibus annis (cfr. 1Cor 9,27; Rom 15,23).

3 Nam per decem et octo annorum spatium, quod tunc erat expletum, vix aut numquam requiem habuerat caro (cfr. 2Cor 7,5) sua, varias e longissimas circuiens regiones (cfr. Gen 41,46), ut spargeret ubique semina verbi Dei spiritus ille promptus (cfr. Luc 8,11; Mat 26,41), spiritus ille devotus, spiritus ille fervens qui eam inhabitabat (cfr. Act 18,25; Rom 8,11).

4 Replebat omnem terram (cfr. Sap 1,7) Evangelio Christi, ita ut una die quatuor aut quinque castella vel etiam civitates saepius circuiret (cfr. Mar 6,6), evangelizans unicuique regnum Dei (cfr. Luc 8,1), et non minus exemplo quam verbo aedificans audientes, de toto corpore fecerat linguam.

5 Tanta enim in eo carnis ad spiritum erat concordia, tanta obedientia, quod cum ille omnem niteretur apprehendere sanctitatem, ipsa nihilominus non solum non repugnabat, sed et praecurrere satagebat, iuxta quod scriptum est: Sitivit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea (Ps 62,2).

6 Assiduitas vero subiectionis fecerat eam voluntariam, et ex quotidiana inclinatione sui, situm apprehenderat tantae virtutis, quoniam consuetudo saepe vertitur in naturam.

98.

1 Sed quoniam, secundum iura naturae, humanaeque conditionis modum necesse est quod de die in diem homo exterior corrumpatur, licet is qui intus est renovetur (cfr. 2Cor 4,16), illud pretiosissimum vasculum, in quo caelestis thesaurus erat absconditus (cfr. Mat 13,44), coepit undique conquassari et virium omnium pati defectum.

2 Verum quia: cum consummatus fuerit homo tunc incipiet, et cum (cfr. Sir 18,6) finierit tunc operabitur, in carne infirma spiritus promptior (cfr. Mat 26,4) efficiebatur.

3 Tantum quoque animarum diligebat salutem (cfr. 1Pet 1,9) et proximorum sitiebat lucra, ut cum per se ambulare non posset, asello vectus circuiret terras (cfr. Luc 9,6).

4 Frequenter eum monebant fratres, illi omni precum instantia suggerentes, ut infirmum corpus et valde debilitatum medicorum auxilio utcumque recreare deberet.

5 Ipse autem, illo suo nobili spiritu in caelum directo, qui solvi solummodo cupiebat et cum Christo esse (cfr. Phip 1,23), hoc facere penitus recusabat.

6 Verum quia nondum impleverat ea quae passionum Christi deerant in carne (cfr. Col 1,24) sua, licet stigmata eius in corpore suo portaret (cfr. Gal 6,17), infirmitatem oculorum incurrit gravissimam, quemadmodum multiplicavit in eo misericordiam suam Deus (cfr. Ps 35,8).

7 Cumque de die in diem infirmitas illa succresceret et ex incuria videretur quotidie augmentari, frater Helias tandem , quem loco matris elegerat sibi et aliorum fratrum

fecerat patrem, compulit eum ut medicinam non abhorreret,
8 sed eam reciperet in nomine Filli Dei (cfr. Ps 35,8), per quem creata erat, sicut scriptum est: Altissimus de terra creavit medicinam, et vir prudens non abhorrebit eam (Sir 38,4).

9 Sanctus pater vero tunc benigne acquievit et humiliter obtemperavit sermonibus se monentis.

Caput V - Qualiter apud Reatum civitatem receptus fuit a domino Hugone Ostiensi episcopo, et quomodo santus eum pronuntiabat futurum episcopum totius mundi.

99.

1 Factum est autem, cum plures accederent suis eum medicaminibus adiuvari, non invento remedio, accessit ad civitatem Reatinam, in qua illius infirmitatis curandae morari vir peritissimus dicebatur.

2 Perveniente igitur eo ibidem, benigne satis et honorifice susceptus est a tota Romana curia, quae in eadem civitate tunc temporis morabatur praecipue tamen a domino Hugone episcopo Ostiensi, devotissime susceptus est, qui morum honestate ac sanctitate vitae maxime perfulgebat.

3 Hunc vero beatus Franciscus patrem et dominum elegerat super universam religionem et ordinem fratrum suorum, ex assensu et voluntate domini Honorii papae, eo quod illi beatæ paupertas multum placebat, et sancta simplicitas in maxima reverentia existebat.

4 Conformabat se dominus ille moribus fratrum, et in desiderio sanctitatis cum simplicibus erat simplex, cum humilibus erat humilis, cum pauperibus erat pauper.

5 Erat frater inter fratres, inter minores minimus, et velut unus caeterorum, in quantum licitum erat, in vita et moribus gerere se studebat.

6 Sollicitus erat ubique sacram religionem plantare, et in remotis partibus clara fama clarioris vitae ipsius ordinem plurimum ampliabat.

7 Dedit illi Dominus linguam eruditam (cfr. Is 50,4), in qua confundebat adversarios veritatis, in qua refellebat inimicos crucis Christi (cfr. Phip 3,18), in qua reducebat errantes (cfr. Deut 22,1) ad viam, in qua discordes pacificabat et concordēs fortiore charitatis vinculo (cfr. Os 11,4) colligabat.

8 Erat in Ecclesia Dei lucerna ardens et lucens, et sagitta electa (cfr. Ioa 5,35; Is 49,2), parata in tempore opportuno (cfr. Luc 14,22).

9 O quoties, depositis pretiosis vestibus, vilibus indutus, discalceatis pedibus, quasi unus e fratribus incedens, rogabat ea quae ad pacem sunt (cfr. Luc 14,22)!

10 Hoc inter virum et proximum (cfr. Ier 7,5) suum, quoties oportebat, hoc inter Deum et hominem, semper sollicite faciebat.

11 Propterea paulo post elegit eum (cfr. Sir 45,4) Deus pastorem in universa Ecclesia (cfr. Act 5,11) sua sancta, et exaltavit caput eius in tribus populorum (cfr. Ps 109,7; Apoc 13,7).

100.

1 Quod ut inspiratum divinitus (cfr. 2Tim 3,16) et Christi Iesu voluntate operatum esse sciatur, longe ante beatus pater Franciscus hoc verbis praedixit et opere praesignavit.

2 Nam cum ordo et religio fratrum, divina gratia faciente, satis iam inciperet dilatari, et velut cedrus in paradiso Dei, in caelestibus (cfr. Ez 31,8; Ps 109,3) sanctorum attolleret verticem meritorum, et tamquam vinea electa (cfr. Ier 2,21) sacros produceret palmites in latitudinem orbis terrae (cfr. Ps 79,12; 17,20), sanctus Franciscus accessit ad dominum papam Honorium, qui Romanae tunc preerat Ecclesiae, supplici prece petens ab eo ut dominum Hugonem, episcopum Ostiensem, sui fratrumque suorum patrem et dominum ordinaret.

3 Annuit dominus papa precibus sancti, et benigne obtemperans, suam illi super ordinem fratrum contulit potestatem.

4 Quam ille reverenter et devote suscipiens, tamquam fidelis servus et prudens constitutus super familiam Domini, studebat modis omnibus cibum (cfr. Mat 24,45) aeternae vitae sibi commissis ministrare in tempore opportuno (cfr. Ps 144,15).

5 Propterea sanctus pater modis omnibus se subiciebat ei et miro ac reverenti eum venerabatur affectu.

6 Spiritu Dei ducebatur, quo repletus (cfr. Mat 4,1; Act 13,9) erat, et ideo longe ante intuebatur quod postmodum erat in oculis omnium (cfr. Is 52,10) sic futurum.

7 Nam quoties, familiaris religionis urgente causa vel potius charitate Christi (cfr. 2Cor 5,14) qua erga ipsum flagrabat cogente, scribere vellet ei, nequaquam acquiescebat ipsum in litteris suis vocari episcopum Ostiensem seu Velletrensem, sicut caeteri utebantur in salutationibus consuetis, sed, assumpta materia, sic aiebat: “Reverentissimo patri, sive domino Hugoni, totius mundi episcopo”.

8 Saepe namque benedictionibus inauditis salutabat eum, et licet esset devota subiectione filius, dictante tamen Spiritu, quandoque ipsum paterno consolabatur colloquio,

9 ut confortaret super eum benedictiones patrum, donec veniret desiderium collium aeternorum (cfr. Gen 49,26).

101.

1 Nimio quoque amore dictus dominus erga sanctum virum flagrabat, et ideo quidquid beatus vir loquebatur, quidquid faciebat, placebat ei, et in sola visione illius saepe totus afficiebatur.

2 Testatur ipse de eo, quod numquam in tanta esset perturbatione seu animi motu, quod in visione ac colloctione sancti Francisci omne mentis nubilum non discederet serenum, effugaretur accidia et gaudium desuper aspiraret.

3 Ministrabat iste beato Francisco tamquam servus domino (cfr. Luc 12,37) suo, et quoties videbat eum, tamquam Christi apostolo (cfr. 1Cor 1,1) reverentiam exhibebat, et inclinato utroque homine, saepe manus eius deosculabatur ore sacro.

4 Curabat sollicitus et devotus, quomodo beatus pater recuperare posset oculorum sanitatem, sciens eum virum sanctum et iustum (cfr. Act 3,14), et Ecclesiae Dei necessarium et utilem valde nimis (cfr. 2Esd 2,2).

5 Compatiebatur super eum universae congregationi fratrum et filios miserabatur in patrem (cfr. Ps 102,13).

6 Monebat proinde sanctum patrem curam gerere sui et infirmitatis necessaria non abicere, ne ad peccatum aliquod potius quam ad meritum horum deputaretur incuria.

7 Sanctus Franciscus vero, quae sibi a tam reverendo domino et tam carissimo patre dicebantur, humiliter observabat, cautius deinde agens et securius necessaria curae suae.

8 Sed in tantum iam creverat malum, quod ad remedium qualecumque acutissima

requirebat ingenia et acerbissima medicamina exposcebat.

9 Sicque factum est, quod in pluribus locis decocto capite, incisus venis, superpositis emplastris et immissis collyriis, nihil proficeret (cfr. Ps 88,23), sed quasi semper deterius se haberet (cfr. Mar 5,26).

Caput VI - De moribus fratrum famulantium sancto Francisco, et qualiter ipse disponebat conversari.

102.

1 Haec fere per duos annos in omni patientia et humilitate sustinuit, in omnibus gratias agens Deo (cfr. Tob 2,14; 1The 5,18).

2 Sed ut ipse liberius suam intentionem dirigere posset ad Deum, et beatarum mansionum in caelo positarum, frequenter mente excedens (cfr. 2Cor5 5,13), circuire posset ac ingredi officinas, et in pinguedine gratiae coram placidissimo et serenissimo universorum Domino se in caelestibus (cfr. 2Mac 14,35; Eph 1,3) presentare, quibusdam fratribus, merito sibi valde dilectis, commiserat curam sui.

3 Erant enim illi viri virtutum (cfr. 1Mac 5,50), devoti Deo, placentes sanctis, gratiosi hominibus, super quos, velut domus super columnas quatuor, beatus pater Franciscus innitebatur (cfr. Iud 16,29).

4 Eorum namque nunc nomina supprimo, ipsorum verecundiae parcens, quae tamquam spiritualibus viris satis est eis familiaris amica.

5 Verecundia enim omnium est ornatus aetatum, innocentiae testis, pudicae mentis indicium, disciplinae virga (cfr. Prov 22,15), specialis gloria conscientiae, famae custos et totius honestatis insigne.

6 Haec virtus adornaverat istos, haec amabiles et benevolos eos reddebat hominibus; haec utique gratia omnibus erat communis (cfr. Act 2,44), sed singulos virtus singula decorabat.

7 Erat unus discretionis praecipuae, alter patientiae singularis, gloriosae simplicitatis alius, reliquus vero secundum corporis vires robustus et secundum animi mores placabilis.

8 Hi vero omni vigilantia, omni studio, omni voluntate beati patris quietem animi excolebant, infirmitatem corporis procurabant, nullas declinantes angustias, nullos labores, quin totos se sancti servitio manciparent.

103.

1 Sed licet gloriosus pater iam esset coram Deo in gratia consummatus, et operibus sanctis rutilaret inter homines mundi huius (cfr. Ioa 11,9), cogitabat tamen semper perfectiora incipere et tamquam doctissimus miles in castris Dei (cfr. Gen 32,2), provocato adversario, excitare iterum nova bella.

2 Proponebat Christo duce (cfr. Dan 9,25), ingentia se facturum, et fatiscens artubus, iam emortuo corpore, novo certamine sperat de hoste triumphum.

3 Vera namque virtus temporis finem ignorat, cum mercedis exspectatio sit aeterna.

4 Flagrabat proinde desiderio magno valde (cfr. Num 11,4; Mat 2,10) ad humilitatis reverti primordia et prae amoris immensitate spe gaudens (cfr. Rom 12,12), corpus suum, licet ad tantam iam devenisset extremitatem, revocare cogitabat ad pristinam

servitatem.

5 Amputabat a se penitus omnium curarum obstacula, et cunctarum sollicitudinum strepitum plenissime compescebat.

6 Cumque infirmitatis suae occasione rigorem pristinum necessario temperaret, dicebat: “Incipiamus, fratres, servire Domino Deo, quia hucusque vix vel parum in nullo profecimus”.

7 Non arbitrabatur se adhuc comprehendisse (cfr. Phip 3,13), et infatigabilis durans in sanctae novitatis proposito, semper inchoare sperabat.

8 Volebat ad serviendum leprosis redire denuo, et habere contemptui, sicut aliquando habebatur.

9 Hominum conversationem fugere proponebat, et ad loca remotissima se conferre, ut sic exutus omni cura et aliorum sollicitudine deposita, solus carnis paries inter se et Deum interim separaret.

104.

1 Videbat enim multos ad magisterii regimina convolare, quorum temeritatem detestans, ab huiusmodi peste sui exemplo revocare studebat eos.

2 Dicebat enim bonum fore coram Deo et acceptabile curam gerere aliorum, et sollicitudinem animarum aiebat eos suscipere decere, qui dumtaxat in ea nihil de suo quaerent (cfr. Phip 2,21) sed divinam semper in omnibus attenderent voluntatem.

3 Qui videlicet propriae saluti nihil praeponerent et subditorum non applausus attenderent sed profectus, non coram hominibus pompam sed gloriam ante Deum (cfr. Rom 4,2);

4 qui praelationem non affectarent sed timerent; quos habita non extolleret sed humiliaret, et ablata non deiceret sed exaltaret.

5 Sed praecipue in tempore hoc, in quo tantum superexcrevit malitia et superabundavit (cfr. 2The 1,3) iniquitas, periculosum dicebat regere, regi vero affirmabat utilius.

6 Dolebat quosdam prima opera (cfr. Apoc 2,5) reliquisse, et novis adinventionibus pristinam oblitos esse simplicitatem.

7 Propterea lamentabatur eos qui quandoque magis superioribus toto desiderio intendebant, ad infima et vilia descendisse, et per frivola et inania in campo vacuae libertatis, relictis veris gaudiis, discurrere et vagare.

8 Orabat proinde divinam clementiam pro liberatione filiorum, et conservari eos in data gratia (cfr. Rom 12,3) devotissime precabatur.

Caput VII - Quomodo de Senis venit Assisium, et de ecclesia Sanctae Mariae de Portiuncula, et de fratrum benedictione.

105.

1 In mense autem sexto ante obitus sui diem, cum esset apud Senas pro infirmitate oculorum curanda, coepit in toto reliquo corpore graviter infirmari, et fracto stomacho infirmitate diuturna et vitio hepatis, sanguinem multum evomuit, ita quod visus est morti appropinquare.

2 Quo comperto, frater Helias citissime de longinquo cucurrit ad eum.

3 In cuius adventu sanctus pater in tantum convaluit ut, relicta terra illa, cum ipso ad

Cellam de Cortona veniret.

4 Veniente quoque ipso ibidem et per tempus aliquod faciente moram (cfr. Mat 25,5), intumuit venter eius, turguere crura, tumueruntque pedes et stomachi magis ac magis defectum incurrit, ut cibum aliquem recipere vix valeret.

5 Rogavit deinde fratrem Heliam ut eum Assisium faceret deportari.

6 Fecit bonus filius quod benignus pater praecepit, et praeparatis omnibus, ipsum ad concumpitum locum perduxit.

7 Laetata est civitas in adventu (cfr. Est 8,15; 2Cor 7,6) beati patris et omnium populorum ora laudabant Deum (cfr. Dan 3,51);

8 universa namque multitudo populi sanctum Dei (cfr. Luc 1,10; Mar 1,24) sperabat in proximo moriturum, et haec erat exsultationis tantae materia.

106.

1 Dei quoque nutu (cfr. Iob 26,11) factum est hoc, ut sancta anima carne soluta inde ad caelorum regna (cfr. Mat 3,2) transiret, ubi sibi adhuc in carne manenti (cfr. Phip 1,24) primo data est notitia supernorum et infusa unctio salutaris.

2 Nam cum in omni sede terrarum caelorum regna (cfr. Ez 34,13; Mat 5,3) constituta cognosceret, et in omni loco divinam gratiam electis Dei (cfr. Rom 8,33) tribui crederet, expertus erat tamen locum ecclesiae Sanctae Mariae in Portiuncula gratia uberiore repletum, et supernorum visitatione spirituum frequentatum.

3 Aiebat proinde fratribus saepe: “Videte, o filii, ne quando hunc locum relinquatis.

4 Si ab una parte foras pelleremini, ex alia reintrate; nam locus iste vere sanctus est (cfr. Ez 42,13) et habitatio Dei (Cfr. 1Par 29,1).

5 Hic cum pauci essemus (cfr. 1Par 16,19), nos augmentavit Altissimus; hic luce sapientiae suae illuminavit suorum pauperum corda (cfr. Eph 1,18); hic igne amoris sui nostras voluntates accendit.

6 Hic qui oraverit corde devoto, quod petierit obtinebit, et offendens gravius punietur.

7 Propterea, filii, omni honore dignum habete locum habitaculi Dei (cfr. 3Re 8,30.33), et in toto corde vestro, in voce exsultationis et confessionis, ibi confitemini Deo (cfr. Ier 29,13; Ps 41,5; 135,2).

107.

1 Interea infirmitate crescente, omne robur corporis eius elanguit, et omnibus viribus destitutus, nullo modo poterat se movere.

2 Et quidem cum a quodam fratre fuisset interrogatus, quid vellet potius tolerare, hanc scilicet diurnam et sic longam infirmitatem, an a carnifice quodcumque grave martyrium sustinere, respondit:

3 “Illud mihi, fili, illud dulcius, acceptiusque semper exstitit et existit, quod Domino Deo meo magis in me et de me fieri placet (cfr. Deut 13,18; Rom 12,1), cuius utique voluntati solum semper desidero concors et obediens per omnia inveniri.

4 Sed in cuiuslibet martyrii compensatione hanc infirmitatem pati vel per tres dies molestius mihi foret; quod non pro mercedis remuneratione loquor, sed pro sola quam ingerit molestia (cfr. Dan 3,50) passionis”.

5 O martyr et martyr, qui ridens et gaudens libentissime tolerabat quod omnibus erat acerbissimum et gravissimum intueri!

6 Revera nullum in eo remanserat membrum absque nimio passionis dolore, et calore

naturali sensim amisso, ad extrema quotidie propinquabat.

7 Stupebant medici, mirabantur fratres, quomodo spiritus vivere posset in carne sic mortua, cum consumptis carnibus, sola cutis ossibus adhaereret (cfr. Iob 19,20).

108.

1 Enimvero cum videret sibi imminere diem extremum, quod etiam per revelationem divinam ante duobus annis ei fuerit indicatum, vocatis ad se fratribus quos volebat (cfr. Mar 3,13), unicuique, sicut ei desuper dabatur (cfr. Ioa 19,11), velut olim patriarcha Iacob suis filiis benedixit, immo velut alter Moyses ascensurus in montem quem constituit ei Deus (cfr. Deut 32,49), filios Israel benedictionibus ampliavit.

2 Cumque a sinistris ipsius resideret frater Helias, circumsedentibus reliquis filiis, cancellatis manibus dexteram posuit super caput (cfr. Gen 48,14) eius, et exteriorum oculorum lumine privatus et usu:

“Super quem”, inquit, “teneo dexteram meam?”.

“Super fratrem Heliam”, inquiunt.

3 “Et ego sic volo”, ait. “Te”, inquit, “fili, in omnibus et per omnia (cfr. Eph 4,6) benedico, et sicut in manibus tuis fratres meos et filios augmentavit Altissimus, ita et super te et in te omnibus benedico.

4 In caelo et in terra benedicat te rex omnium Deus (cfr. Ps 112,6; Tob 9,9).

5 Benedico te sicut possum et plus quam possum, et quod non possum ego, possit in te qui omnia potest.

6 Recordetur Deus (cfr. Dan 14,37) operis et laboris tui, et in retributione iustorum (cfr. Heb 2,2) sors tua servetur.

7 Omnem benedictionem, quam cupis, invenias, et quod digne postulas impleatur”.

8 “Valete, filii omnes, in timore Dei (cfr. Sir 9,22), et permanete in ipso semper, quoniam futura est super vos tentatio maxima et tribulatio (cfr. Sir 27,6; Ps 21,12) appropinquat.

9 Felices qui in his quae coeperunt perseverabunt (cfr. Mat 10,22), a quibus nonnullos futura scandala separabunt.

10 Ego enim ad Dominum propero, et ad Deum meum, cui devote in spiritu meo servivi (cfr. Ps 29,9; Rom 1,9), iam ire confido”.

11 Erat tunc temporis manens in palatio Assisinati episcopi, et propterea rogavit fratres, ut eum ad locum Sanctae Mariae de Portiuncula citissime transportarent.

12 Volebat enim ibi animam reddere Deo, ubi, sicut dictum est, primo perfecte viam veritatis (cfr. Ps 118,30) agnovit.

Caput VIII - Quid fecerit et dixerit quando feliciter obiit.

109.

1 Conversionis suae tempus iam erat viginti annorum spatio consummatum, sicut sibi divina innotuerat voluntate.

2 Nam cum ipse beatus pater et frater Helias tempore quodam apud Fulgineum morarentur, nocte quadam cum se sopori dedissent, adstitit fratri Heliae sacerdos quidam albis indutus, grandaevae ac propectae aetatis, aspectu venerabilis, dicens:

3 “Surge, frater, et dic fratri Francisco, quoniam expleti sunt decem et octo anni ex quo

mundo renuntians, Christo adhaesit, et duobus tantum annis dehinc in hac vita manens viam universae carnis (cfr. Ios 23,14), vocante ipsum ad se Domino (cfr. Gen 3,9), introibit”.

4 Sicque factum est ut sermo Domini, quem diu ante praedixerat, constituto termino compleretur (cfr. 2Par 36,21).

5 Cum igitur in loco sibi valde desiderato paucis quievisset diebus, et cognosceret tempus propinquaе mortis instare (cfr. Heb 9,9), vocavit ad se duos fratres et suos filios speciales, praecipiens eis de morte propinqua, immo de vita sic proxima, in exultatione (cfr. Ps 106,22) spiritus, alta voce Laudes Domino decantare.

6 Ipse vero, prout potuit, in illum Davidicum psalmum erupit: “Voce mea”, inquit, “ad Dominum clamavi, voce mea ad Dominum deprecatus sum (Ps 141,2-8)”.

7 Frater autem quidam de assistentibus, quem sanctus satis magno diligebat amore, pro fratribus omnibus plurimum existens sollicitus, cum haec intueretur et sancti cognosceret exitum propinquare, dixit ad eum: “Benigne pater, heu absque patre (cfr. Lam 5,3) iam remanent filii, et oculorum privantur lumine vero (cfr. 1Ioa 2,8)!”

8 Recordare igitur orphanorum quos deseris, et omnibus culpis remissis, tam praesentes quam absentes omnes tua sancta benedictione laetifica”.

9 Ad quem sanctus: “Ecce”, inquit, “ego vocor a Deo, fili!”

10 Fratribus meis tam absentibus quam praesentibus offensas omnes et culpas remitto, et eos, sicut possum, absolvo; quibus tu haec denuntians, ex parte mea omnibus benedices”.

110.

1 Iussit denique codicem Evangeliorum portari, et Evangelium secundum Iohannem sibi legi poposcit, ab eo loco ubi incipit: Ante sex dies paschae, sciens Iesus quia venit hora eius, ut transeat ex hoc mundo ad Patrem (Ioa 13,1 (12,1)).

2 Hoc etiam Evangelium legere proposuerat sibi minister, priusquam ei praeciperetur; hoc etiam in prima libri apertione occurrit, cum tota et plena Bibliotheca esset, in qua Evangelium legi debebat.

3 Iussit proinde se superponi cilicio et conspargi cinere, qui terra et cinis (cfr. Sir 10,9; 17,31) mox erat futurus.

4 Convenientibus itaque multis (cfr. Deut 31,11) fratribus, quorum ipse pater et dux erat (cfr. Act 14,11), reverenterque adstantibus et exspectantibus omnibus exitum beatum et consummationem (cfr. Sir 33,24) felicem, sanctissima illa anima carne soluta est, qua in abyso claritatis absorpta, corpus obdormivit in Domino (cfr. Act 7,60).

5 Unus autem ex fratribus et discipulis eius, fama non modicum celebris, cuius nomen nunc existimo reticendum, quoniam dum vivit in carne (cfr. Gal 2,20) non vult praeconio gloriari, vidit animam sanctissimi patris recto tramite in caelum conscendere super aquas multas (cfr. Ios 8,20; Ps 28,3).

6 Erat enim quasi stella (cfr. Sir, 50,6) quoquo modo lunae immensitatem habens, solis vero utcumque retinens claritatem, a candida subvecta nubecula (cfr. 1Cor 15,41; Apoc 14,14).

111.

1 Libet de ipso propterea sic exclamare: “O quam gloriosus est iste sanctus, cuius animam vidit discipulus in caelum ascendere!”

2 Pulchra ut luna, electa ut sol (cfr. Act 2,34; Cant 6,9), in nube candida cum ascenderet, gloriosissime rutilabat (cfr. Apoc 14,14; Cant 3,6)!

3 O vere mundi lucerna, sole splendidius lucens in Christi Ecclesia (cfr. Mat 5,15; Rom 16, 16), ecce iam lucis tuae radios subtraxisti et in illa luminosa patria secedens, pro nobis miseris Angelorum et Sanctorum frequentiam (cfr. Heb 12,22) commutasti!

4 O insignis praeconii almitas gloriosa, noli filiorum te cura exuere, licet exutus iam sis consimili carne!

5 Nosti, revera nosti, in quanto eos discrimine positos reliquisti, quorum labores innumeros et frequentes angustias sola tua praesentia felix omni hora misericorditer relevabat.

6 O vere misericors, pater sanctissime, qui peccantibus filiis ‘misereri semper et parcere’ benigne paratus eras! Tibi ergo benedicimus, digne pater, cui benedixit (Tob 8,17; Gen 27,27) Altissimus, qui semper est Deus super omnia benedictus. Amen (cfr. Rom 9,5)”.

Caput IX - Lamentum fratrum et gaudium cum cernerent signa ferentem crucis, et de alis Seraphim.

112.

1 Factus est propterea concursus populorum multorum laudantium Deum ac dicentium (cfr. Act 21,30; Mic 5,7; Luc 2,13): “Laudatus et benedictus tu Domine Deus noster (cfr. Dan 3,57; Ps 40,14), qui nobis indignis tam pretiosum depositum commendasti!

2 Laus et gloria sit tibi, Trinitas ineffabilis!”

3 Catervatim tota civitas (cfr. Mat 8,34) Assisii ruit, et omnis accelerat regio videre magnalia Dei (cfr. Mat 3,5; Act 2,11), quae in servo sancto suo gloriose ostenderat Dominus maiestatis (cfr. Is 2,10).

4 Unusquisque autem cantabat canticum laetitiae, prout cordis gaudium (cfr. Lam 5,15) suggerebat, et de adimpleto desiderio (cfr. Phip 4,19) benedicebant universi omnipotentiam Salvatoris.

5 Verumtamen filii lamentabantur tanto patre orbati, et pium cordis affectum lacrimis et suspiriis ostendebant.

6 Sed temperabat moestitiam gaudium inauditum, et miraculi novitas eorum mentes in stuporem nimium convertebat.

7 Versus est luctus (cfr. Est 13,17) in canticum, et ploratio in iubilationem.

8 Numquam enim audierant, nec legerant in scripturis quod oculis monstrabatur, quod et persuaderi vix potuisset eis, si non tam evidenti testimonio probaretur.

9 Resultabat revera in eo forma crucis et passionis Agni immaculati (cfr. 1Pet 1,19), qui lavit crimina mundi (cfr. Apoc 1,5), dum quasi recenter e cruce depositus videretur, manus et pedes clavis confixos et dextrum latus quasi lancea (cfr. Ioa 19,34) vulneratum.

10 Intuebantur namque carnem illius, quae nigra fuerat prius, candore nimio renitentem, et ex sui pulchritudine beatæ resurrectionis praemia pollicentem.

11 Cernebant denique vultum eius quasi vultum Angeli, (cfr. Act 6,15) quasi viveret,

non sicut mortuus esset, et caetera membra eius conversa in teneritudinem et habilitatem innocentiae puerilis.

12 Non sunt contracti nervi eius, ut mortuorum solent, non indurata cutis, non rigida effecta sunt membra, sed huc atque illuc vertentia se, veluti ponebantur.

113.

1 Cumque tam mira pulchritudine cunctis cernentibus (cfr. Ex 33,10) resplenderet, et caro eius candidior esset effecta, cernere mirabile erat in medio manuum et pedum ipsius non clavorum quidem puncturas sed ipsos clavos ex eius carne compositos, ferri retenta nigredine, ac dextrum latus sanguine rubricatum.

2 Non incutiebant horrorem mentibus intuentium signa martyrii, sed decorem multum conferebant et gratiam, sicut in pavimento albo nigri lapilli solent.

3 Accurrebant fratres et filii, et collacrimantes deosculabantur manus et pedes pii patris eos derelinquentis, necnon et dextrum latus, in cuius plaga illius memoria celebris agebatur, qui ex eo loco sanguinem et aquam pariter fundens, mundum reconciliavit (cfr. Rom 5,10; 2Cor 5,19) Patri.

4 Maximum donum sibi exhiberi credebat quivis de populo, se admittebatur non solum ad deosculandum, sed etiam ad videndum sacra stigmata Iesu Christi, quae sanctus Franciscus portabat in corpore (cfr. Gal 6,17) suo.

5 Quis enim hoc videns fletui et non magis gaudio esset intentus, et si fleret, non magis prae laetitia quam prae dolore id faceret?

6 Cuius tam ferreum pectus non moveretur ad gemitum?

7 Cuius tam lapideum cor (cfr. Ez 11,19) non scinderetur ad compunctionem, non accenderetur ad divinum amorem, non armaretur ad bonam voluntatem?

8 Quis tam hebes, tam insensibilis, qui manifesta non cognosceret veritate sanctum istum, sicut singulari munere honoratum in terris, sic ineffabili gloria magnificatum fore in caelis (cfr. Is 33,5)?

114.

1 O singulare donum et praerogativae dilectionis indicium, iisdem gloriae armis militem adornari quae soli Regi excellentissima dignitate conveniunt!

2 O aeterna memoria dignum miraculum, et sine omni intermissione (cfr. Ps 111,7; Rom 1,9) admirabili reverentia memorabile sacramentum, quod oculata fide illud misterium repraesentabat, in quo Agni immaculati sanguis (cfr. 1Pet 1,19), per quinque foramina copiosissime manans, lavit crimina mundi (cfr. Apoc 1,5)!

3 O sublime decus crucis vivificae, mortuis vitam praestans, cuius onus tam premit suaviter et tam dulciter pungit, ut in ea mortua caro vivat, et infirmus spiritus roboretur!

4 Hic te dilexit multum (cfr. Luc 7,47), quem sic gloriosissime decorasti!

5 Gloria et benedictio soli sapienti Deo (cfr. Apoc 5,13; Rom 16,27), qui innovat signa et mutat mirabilia (cfr. Sir 36,6), ut infirmorum mentes novis revelationibus consoletur, et ut per visibilium mirabile opus (cfr. Ps 138,14) ipsorum corda amore invisibilium rapiantur!

6 O mira et amabilis dispositio Dei, quae, ut nulla de miraculi novitate posset oriri suspicio, primo misericorditer ostendit in eo qui de caelis erat (cfr. Ioa 3,13.31), quod mirabiliter paulo post facturus erat in eo qui degebat in terris!

7 Et quidem indicare voluit verus Pater misericordiarum, (cfr. 2Cor 1,3) quanto praemio

dignus sit, qui eum diligere studuerit toto corde (cfr. Mat 22,37), ut in superiore scilicet ac sibi viciniori supercaelestium spirituum ordine colloce-tur.

8 Quod utique indubitanter adipisci poterimus, si more Seraphim duas alas extenderimus supra caput (cfr. Ez 1,22.23), habentes videlicet, beati Francisci exemplo, in omni opere bono intentionem puram et operationem rectam, et his directis ad Deum, soli sibi placere in omnibus infatigabiliter studuerimus.

9 Quae ad velandum caput necessario coniunguntur, quia rectitudinem operis absque puritate intentionis et e converso Pater luminum (cfr. Iac 1,17) minime acceptabit, ipso dicente:

10 Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit, si autem nequam fuerit, totum corpus tenebrosum erit (cfr. Mat 6,22,23).

11 Oculus namque simplex non est qui non videt quod est videndum, cognitione veritatis carens, aut quod non videndum fuerit intuetur, intentionem puram non habens.

12 In primo non simplicem sed caecum, in secundo nequam ipsum aperta ratio iudicabit.

13 Pennae harum alarum (cfr. Ez 1,23.24) sunt amor Patris salvantis misericorditer, et timor Domini (cfr. Sir, 1,11) iudicantis terribiliter, quae animos electorum, malos reprimendo motus et castos ordinando affectus, debent suspendere a terrenis.

14 Duabus quoque alis volandum (cfr. Is 6,2) est ad impendendam duplicem proximo charitatem, reficiendo videlicet animam verbo Dei (cfr. Luc 4,4), et corpus terreno subsidio sustentando.

15 Quae alae rarissime coniunguntur (cfr. Ez 1,11), quia vix utrumque valet ab aliquo adimpleri.

16 Pennae harum diversa sunt opera, quae ad consilium et auxilium requiruntur, proximo exhibenda.

17 Duabus denique alis tegendum est corpus (cfr. Ez 1,11) nudum meritis, quod tunc ordinate impletur, cum scilicet, quoties peccato interveniente fuerit denudatum, contritionis atque confessionis innocentia revestitur.

18 Pennae harum multimodae affectiones sunt, quae ex peccatorum exsecratione et appetitu iustitiae procreantur.

115.

1 Haec omnia beatissimus pater Franciscus perfectissime adimplevit, qui Seraphim imaginem tenuit atque formam, et in cruce perseverans ad sublimium spirituum gradum meruit advolare.

2 Semper enim in cruce fuit, nullum subterfugiens laborem atque dolorem, tantum ut posset in se et de se voluntatem Domini adimplere.

3 Norunt praeterea qui cum illo conversati sunt fratres, quam quotidiana et continua collatio de Iesu fuerit in ore ipsius, quam dulcis et suavis (cfr. Ez 33,32) confabulatio, quam benigna et amore plena colloquio.

4 Ex abundantia cordis os loquebatur (cfr. Mat 12,34), et fons illuminati amoris replens omnia viscera eius ebulliebat foras.

5 Multa illi utique cum Iesu, Iesum in corde, Iesum in ore, Iesum in auribus, Iesum in oculis, Iesum in manibus, Iesum in reliquis membris semper portabat.

6 O quoties cum sederet ad prandium, audiens, vel nominans, vel cogitans, Iesum, corporalis escae oblitus est, et, ut de sancto legitur: “Videns non videbat, audiens non audiebat”.

7 Immo et multoties cum per viam iret, meditans et cantans Iesum, obliviscebatur itineris et omnia elementa invitabat ad laudem Iesu.

8 Et quia miro amore semper in corde suo gerebat et conservabat (cfr. Luc 2,19) Christum Iesum et hunc crucifixum (cfr. 1Cor 2,2), propterea signaculo suo gloriosissime supra caeteros est signatus,

9 quem etiam, mente excedens (cfr. 2Cor 5,13), contemplabatur in gloria indicibili et incomprehensibili sedentem ‘ad dexteram Patris’,

10 cum quo ipse coalitissimus Altissimi Filius (cfr. Luc 1,32), in unitate Spiritus Sancti vivit et regnat, vincit et imperat, Deus aeternaliter gloriosus (cfr. Dan 3,52) ‘per omnia saecula saeculorum. Amen’ (cfr. Dan 3,90).

Caput X - De planctu Dominarum apud Sanctum Damianum et quo-modo cum laude et gloria sepultus est.

116.

1 Fratres igitur et filii qui convenerant cum omni multitudine populorum (cfr. Ez 27,33), quae ex vicinis civitatibus tantis se gaudebant interesse solemnibus, totam noctem illam, in qua obiit sanctus pater, divinis laudibus consummarunt, ita ut, prae iubilationum dulcedine ac luminum claritate, fore angelorum excubiae viderentur.

2 Mane autem facto, convenit multitudo (cfr. Ioa 21,4; Act 2,6) civitatis Assisii cum universo clero, et tollentes sacrum corpus de loco in quo obierat, cum hymnis et laudibus, clangentibus tubis (cfr. Ios 6,20), ipsum ad civitatem honorifice portaverunt.

3 Acceperunt singuli ramos olivarum aliarumque arborum (cfr. Ioa 12,13; Mat 21,8), sacras exsequias solemniter exsequentes, et multiplicatis luminaribus, laudum munia altisonis vocibus exsolvebant.

4 Cumque, portantibus filiis patrem, et grege sequente pastorem ad Pastorem omnium (cfr. Ez 37,24) properantem, perventum esset ad locum in quo religionem et ordinem sacrarum virginum et Dominarum pauperum ipse primo plantavit, deponentibus eum in ecclesia Sancti Damiani, in qua dictae filiae suae quas Domino adquisierat morabantur, aperta est fenestra parvula per quam ancillae Christi constituto tempore (cfr. 2Re 24,15) communicare solent Dominici corporis sacramento.

5 Aperta est et arca in qua supercaelestium virtutum thesaurus latebat, in qua portabatur a paucis qui multos portare solebat.

6 Et ecce domina Clara, quae vere meritorum sanctitate clara erat, aliarum mater prima, quia prima planta huius sancti ordinis fuit, venit cum reliquis filiabus ad videndum patrem non loquentem eis, nec reversum ad eas, alibi properantem.

117.

1 Et ingeminatis suspiriis, cum magno cordis gemitu (cfr. Ps 37,9) et lacrimis multis respicientes eum, suppressa voce clamare coeperunt (cfr. Ios 3,3): ‘pater, pater, quid faciemus? Cur nos miseris deseris? aut cui sic desolatas relinquis?’

2 Cur nos quo vadis non praemisisti gaudentes, quas sic hic dimittis dolentes? Quid praecipis nos facturas in isto carcere sic reclusas, quas numquam, ut soles, disponis ulterius visitare?

3 Tecum nostra consolatio (cfr. 2Cor 1,5) tota recedit, et simile solatium non remanet saeculo tumultatis! Quis in paupertate tanta non minus meritorum quam rerum solatiabitur nobis?

4 O pauperum pater (cfr. Iob 29,16), paupertatis amator! Quis in tentatione succurret, o innumeras tentationes expertus, tentationum examinatus cautus?

5 Quis in tribulatione consolabitur tribulatus, adiutor in tribulationibus, quae invenerunt nos nimis (cfr. Ps 45,2)?

6 O amarissima separatio, o inimica absentatio! O nimis horrenda mors, quae milia filiorum et filiarum tanto patre orbata trucidas, cum irrevocabiliter elongare festines illum, per quem studia nostra (cfr. Ier 7,3.5), si qua sunt, maxime floruerunt!”.

7 Sed virgineus pudor multo fletui imperabat, et super illum plangere (cfr. Zac 12,10) nimis erat incongruum, in cuius transitu frequentia concurrunt exercitus angelorum, et laetati sunt cives Sanctorum et domestici Dei (cfr. Eph 2,19).

8 Sicque inter tristitiam et laetitiam positae, deosculabantur splendissimas manus eius, ornatas pretiosissimis gemis ac coruscantibus margaritis, et ablato eo, clausa est illis ianua (cfr. Mat 25,10) quae minime ultra vulnere tanto patebit.

9 O quantus luctus omnium erat in harum miseranda et pietate plena reclamazione! Quanta praecipue moerentium lamenta filiorum!

10 Singularis eorum dolor communis omnium erat, ita quod vix quisque posset abstinere a fletu, cum Angeli pacis amare flerent (cfr. Is 33,7).

118.

1 Pervenientibus denique omnibus ad civitatem, cum iucunditate magna et exultatione (cfr. Bar 3,35; Ps 44,16) in sacro loco, sed sacratiore de caetero, posuerunt sanctissimum corpus (cfr. Mat 27,59), ubi ad gloriam summi omnipotentis Dei (cfr. Apoc 16,14) novorum multiplicitate miraculorum mundum illuminat (cfr. Ioa 1,9), sicut hactenus eum in sanctae praedicationis doctrina mirabiliter illustravit. Deo gratias. Amen.

2 Ecce, sanctissime ac benedice pater, debitis et dignis licet insufficientibus laudibus te prosecutus sum, et tua gesta utcumque narrando conscripsi.

3 Da propterea mihi misero ita digne in praesenti te sequi, ut misericorditer consequi merear in futuro.

4 Recordare, o pie, pauperum filiorum, quos post te, unicum ipsorum et singulare solatium, vix aliqua consolatio manet.

5 Nam licet tu, eorum omnium potior et prima portio, Angelorum choris admixtus et in throno gloriae (cfr. Dan 3,53.54) Apostolis sis insertus, iacent ipsi nihilominus in luto faecis (cfr. Ps 39,3), obscuro inclusi carcere, sic flebiliter ad te clamantes:

6 “Repraesenta, pater, Iesu Christo, Filio summi Patris, sacra stigmata eius, et lateris, pedum, manuum, crucis signacula prode, ut dignetur ipse misericors ostendere propria vulnera Patri, qui nobis miseris revera propter hoc semper placabilis erit (cfr. Iob 33,26). Amen. Fiat! Fiat (cfr. Ps 71,19)!”

EXPLICIT SECUNDUM OPUS.

OPUSCULUM TERTIUM.

INCIPIIT TERTIUM OPUSCULUM DE CANONIZATIONE BEATI PATRIS
NOSTRI FRANCISCI ET DE MIRACULIS EIUS.

119.

1 Gloriosissimus igitur pater Franciscus, vicesimo conversionis suae anno, feliciorum finem felici connectens principio, felicissime caelo spiritum commendavit (cfr. Luc 23,45), ubi gloria et honore coronatus (cfr. Ps 8,6), et locum sortitus in medio lapidum ignitorum (cfr. Ez 28,14), throno Divinitatis assistens, eorum quos reliquit in terris studet efficaciter negotia pertractare.

2 Revera quid illi poterit denegari, in cuius sacrorum stigmatum pressura forma resultat illius, qui coequalis Patris existens, sedet ad dexteram maiestatis in excelsis, splendor gloriae et figura substantiae Dei, purgationem faciens peccatorum (cfr. Heb 1,3)?.

3 Quidni exaudiatur, qui configuratus morti Christi Iesu in societate passionum eius (cfr. Phip 3,10), manuum, pedum atque lateris sacra vulnera repraesentat?.

4 Laetificat certe iam mundum omnem novo gaudio sospitatum, et verae salutis offert commoda universis.

5 Miraculorum luce clarissima mundum irradiat, et veri sideris fulgore totum illustrat orbem.

6 Lugebat olim mundus eius se fraudatum praesentia, et quadam tenebrarum voragine ad eius occasum (cfr. Ps 49,1) se viderat occupatum.

7 Sed iam, velut in meridie (cfr. Is 16,3), in novae lucis exortu, fulgentioris radiis illustratus, sentit se universam caliginem amisisse.

8 Cessavit iam, benedictus Deus (cfr. Ps 65,20)! omnis querimonia eius, cum quotidie ubique novis exultationibus in sanctarum virtutum fascibus ex ipso copiosissime cumuletur.

9 Veniunt ab oriente et occidente (cfr. Mat 8,11), veniunt a meridie et septentrione (cfr. Gen 13,3; Ez 48,31), qui eius patrocínio sublevati, haec ita fore comprobent testimonio veritatis (cfr. Ioa 5,33).

10 Ideo utique dum vixit in carne, supernorum amator praecipuus nihil in mundo proprietatis suscepit, ut universitatis bonum plenius et iucundius possideret.

11 Factus est proinde in toto qui noluit esse in parte, et aeternitatem pro tempore commutavit.

12 Ubique omnibus subvenit, ubique omnibus adest, et vere unitatis amator participii detrimenta non novit.

120.

1 Vivens adhuc inter peccatores (cfr. Sap 4,10) universum peragrat et praedicat orbem: regnans iam cum angelis in excelsis (cfr. Ps 148,1) facilius cogitatu volat tamquam nuntius summi Regis et populis omnibus praestat beneficia gloriosa.

2 Tota proinde universitas populorum honorat eum, veneratur eum, glorificat et

collaudat.

3 Revera communi bono participantur omnes.

4 Quis enumerare sufficiat quanta, quis dicere valeat qualia per eum ubique Dominus dignatur miracula operari?

5 Quanta nempe in sola Francia Franciscus mirabilia patrat, ubi ad deosculandum et adorandum capitale, quo sanctus Franciscus in infirmitate fuerat usus, Francorum rex et regina et universi magnates accurrunt?

6 Ubi etiam sapientes orbis et litteratissimi viri, quorum copiam super omnem terram (cfr. Ier 1,18) Parisius maximam ex more producit, Franciscum virum idiotam et verae simplicitatis totiusque sinceritatis amicum, humiliter et devotissime venerantur, admirantur et colunt.

7 Et vere Franciscus, qui super omnes cor francum et nobile gessit.

8 Norunt quippe qui magnanimitatem eius experti sunt, quam liber, quam liberalis in omnibus fuit, quam securus et impavidus in omnibus exstitit, quanta virtute, quanto fervore animi cuncta saecularia conculcavit.

9 Verum quid de aliis mundi partibus loquar, in quibus per semicinctia sua morbi discedunt, fugiunt aegritudines, et ad solam nominis eius invocationem utriusque sexus frequentia multa suis a cladibus liberatur?

121.

1 Ad eius quoque tumbam assidue nova miracula fiunt, et multiplicatis intercessionibus, eo in loco animarum et corporum gloriosa beneficia impetrantur.

2 Caecis restituitur visus, surdis reparatur auditus, claudis redditur gressus, mutus loquitur, salit podagricus, leprosus mundatur (cfr. Mat 11,5), turgens subtiliatur, et diversa variaque infirmitatum gravamina patientes desideratam obtinent sanitatem, ut mortuum corpus viva corpora sanet, sicut vivens mortuas animas suscitabat.

3 Audit et intelligit haec Romanus Pontifex, pontificum omnium sumus, christianorum dux, dominus orbis, pastor Ecclesiae, christus Domini (cfr. 1Re 24,11), vicarius Christi.

4 Gaudet et exultat, tripudiat et laetatur, cum temporibus suis novis mysteriis sed antiquis mirabilibus Ecclesiam Dei videat innovari, et hoc in filio suo, quem sacro portavit in utero, fovit in gremio, lactavit verbo et educavit cibo salutis.

5 Audiunt et caeteri custodes Ecclesiae, pastores gregis, fidei defensores, amici sponsi (cfr. Ioa 3,29), collaterales eius, mundi cardines, venerabiles cardinales.

6 Congratulantur Ecclesiae, congaudent papae, glorificant Salvatorem, qui summa et ineffabili sapientia, summa et incomprehensibili gratia, summa et inaestimabili bonitate, stulta et ignobilia mundi elegit (cfr. 1Cor 1,27.28), ut sic ad se fortia trahat (cfr. Ioa 12,32).

7 Audit et applaudit totalitas orbis, et universa monarchia, catholicae fidei parens, superabundat gaudio, et sancta consolatione (cfr. 2Cor 7,4) perfunditur.

122.

1 Sed fit subita conversio rerum, et nova interim causa emergit in mundo.

2 Turbatur protinus pacis iucundum, et exardescente invidiae face, domestico et intestino bello Ecclesia laceratur.

3 Romani, seditiosum hominum genus et ferox, in vicinos ex more desaeviunt, et temerarii ad sancta manus extendunt (cfr. 1Mac 14,31).

4 Studet egregius Papa Gregorius exortam compescere malitiam, saevitiam reprimere, impetum temperare, et velut munitissima turris Christi tuetur Ecclesiam.

5 Multa pericula ingruunt, exitia multa crebrescunt, et adversus Deum reliquo in orbe peccatorum cervix (cfr. Ps 128,4) erigitur.

6 Quid enim? Experientissime futura dimetiens, praesentia ponderans, seditiosis relinquit Urbem, ut orbem a seditionibus liberet et defendat.

7 Venit proinde ad civitatem Reatinam, ubi honorifice suscipitur sicut decet; inde progrediens Spoletum ab omnibus magna cum reverentia honoratur.

8 Ubi paucis diebus commorans, causa Ecclesiae informata, comitantibus ipsum venerabilibus cardinalibus, ad Christi famulas, mundo mortuas et sepultas, benignus advenit.

9 Quarum conversatio sancta, paupertas altissima (cfr. 2Cor 8,2) et institutio gloriosa ipsum cum reliquis movet ad lacrimas, ad contemptum provocat saeculi, ad celibem vitam accendit.

10 O amabilis omnium gratiarum nutrix humilitas!

11 Princeps orbis terrarum, successor principis apostolorum visitat pauperulas mulieres, accedit ad abiectas et humiles carceratas, et licet digna iusto iudicio (cfr. Deut 16,18), insueta exemplo tamen humilitas haec et multis retroactis saeculis inexplorata!

123.

1 Properat iam, properat Assisium, ubi sibi gloriosum depositum conservatur, ut in eo passio universa et tribulatio ingruens exturbetur.

2 Ad eius ingressum tota iubilat regio, civitas exultatione repletur (cfr. Ps 125,2), populorum turba magna gaudia celebrat, et luminosa dies novis luminaribus inclarescit.

3 In eius occursum (cfr. 4Re 4,26) omnis homo procedit, et solemnes excubiae ab omnibus exsolvantur.

4 Egreditur obviam ei pauperum fratrum pia societas, et unusquisque christo Domini (cfr. 1Re 24,11) dulcia cantica promit.

5 Applicat ad locum Christi vicarius, et in primo descensu sepulcrum sancti Francisci reverenter alacriterque salutatur.

6 Ingeminat suspiria, pectus tundit, lacrimas fundit, et uberiore devotione reverendum caput inclinat.

7 Fit interea de sancti canonizatione solemnis collatio, et super huiusmodi negotio egregia cardinalium concio saepius convocatur.

8 Concurrunt undique multi, qui per sanctum Dei fuerant a suis cladibus liberati, et miraculorum maxima multitudo hinc inde coruscat: approbantur, verificantur, audiuntur, recipiuntur.

9 Urget interim officiosa necessitas, nova imminet causa, Perusium ita papa beatus, ut superabundanti et singulari gratia (cfr. Rom 5,20) pro summo negotio iterum Assisium revertatur.

10 Convenitur denique Perusii rursus, et super hanc causam in camera domini papae venerabilium cardinalium celebratur sacer conventus.

11 Concordant pariter, et dicunt id ipsum omnes; miracula legunt et plurimum venerantur, summisque praeconiis vitam beati patris et conversationem extollunt.

124.

- 1 “Non indiget”, inquit, “miraculorum attestazione sanctissimi vita sanctissima, quam oculis nostris vidimus, manibus contrectavimus (cfr. I Ioa 1,1), magistra veritate probavimus”.
- 2 Tripudiant universi, laetantur, lacrimantur, et quidem in lacrimis illis benedictio (cfr. Heb 12,17) multa.
- 3 Iam iamque diem constituunt benedictum, in quo totum mundum gaudio repleant salutari.
- 4 Adest quoque dies sollemnis, ‘toto venerabilis aevo’, non solum terras sed et caelicas officinas sublimiores tripudio spargens.
- 5 Convocantur episcopi, abbates adveniunt, de remotissimis partibus praelati Ecclesiae adsunt; regalis se offert praesentia, comitum et procerum advenit nobilis multitudo.
- 6 Comitantur deinde universi dominum omnis orbis, et cum ipsi Assisii civitatem felici pompa ingrediuntur.
- 7 Venitur ad locum tam sollemni occursui praeparatum, et beato papae gloriosorum cardinalium, episcoporum et abbatum conglomeratur frequentia tota.
- 8 Ibi sacerdotum et clericorum concursus eximius, ibi religiosorum felix et sacer conventus, ibi sacri velaminis verecundior habitus, ibi omnium populorum maxima turba, et utriusque sexus (cfr. Iud 16,27) pene innumerabilis multitudo (cfr. 2Par 4,18).
- 9 Accurritur undique, ac desiderantissime omnis aetas tanto se conventui repraesentat. Parvus et magnus ibi sunt, servus et liber a domino suo (cfr. Iob 3,19).

125.

- 1 Adstat pontifex summus, Christi Ecclesiae sponsus, tantorum filiorum varietate circumdatus (cfr. Ps 44,10), et corona gloriae in capite suo (cfr. Is 62,3; Apoc 14,14) signo sanctitatis expressa (cfr. Sir 45,14).
- 2 Adstat pontificalibus infulis decoratus, et vestibus sanctitatis (cfr. Ex 40,13) indutus, in ligatura auri et opere lapidarii sculptilis (cfr. Sir 45,13).
- 3 Adstat christus Domini (cfr. 1Re 24,11) in magnificentia gloriae deauratus (cfr. Is 4,2; Ps 44,10), et vernantibus figuratisque gemmis (cfr. Sir 45,13) coopertus, omnes sollicitat ad videntum.
- 4 Circumdant eum cardinales et episcopi, splendidioribus ornati monilibus (cfr. Is 61,10) et niveis fulgoribus candidati, supercaelestium pulchritudinem imaginem praeferunt, et glorificatorum gaudium repraesentant.
- 5 Exspectat universus populus (cfr. 1Re 12,19) vocem gaudii, vocem laetitiae, (cfr. Ier 25,10) vocem novam, vocem omni dulcedine plenam, vocem laudis (cfr. Ps 25,7), vocem perpetuae benedictionis.
- 6 Praedicat primitus populo universo (cfr. Heb 9,19) papa Gregorius, et affectu mellifluo, voce sonora, nuntiat praeconia Dei.
- 7 Sanctum quoque patrem Franciscum nobilissimo sermone collaudat, et conversationis eius recolens et annuntians puritatem, totus lacrimis madidatur.
- 8 Sermo eius tale sumit exordium: “Quasi stella matutina in medio nebulae, et quasi luna plena in diebus suis, et quasi sol refulgens, sic iste effulsit in templo Dei (Sir 50,6-7)”.
- 9 Compleitur itaque sermo fidelis et omni acceptione dignus, (cfr. 1Tim 1,15) et unus ex subdiaconibus domini papae, nomine Octavianus, miracula sancti coram omnibus voce altissima legit.
- 10 Dominus Raynerius, diaconus cardinalis, perspicaci pollens ingenio, pietate ac

moribus clarus, ea sacris loquelis lacrimis perfusus edisserit.

11 Tripudiat pastor Ecclesiae, ac de intimis visceribus longa suspiria trahens et salutare singultus ingeminans, lacrimarum rivulos educit.

12 Caeteri quoque praelati Ecclesiae lacrimarum profluvia spargunt et sacri ornatus eorum exuberantia irrorantur.

13 Plorat denique populus (cfr. 1Re 11,5) cunctus, et desiderabili expectatione suspensus, vehementius fatigatur.

126.

1 Clamat proinde voce altisona papa beatus, et protensis ad caelum (cfr. 2Mac 3,20) manibus inquit: “Ad laudem et gloriam omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus sancti, et gloriosae Virginis Mariae, et beatorum Apostolorum Petri et Pauli, et ad honorem gloriosae Ecclesiae Romanae, beatissimum patrem Franciscum, quem Dominus glorificavit in caelis, venerantes in terris, de consilio fratrum nostrorum et aliorum praelatorum, in catalogo sanctorum decernimus adnotandum, et festum eius die obitus sui celebrari”.

2 Ad hanc quoque vocem coeperunt reverendi cardinales cum domino papa “Te Deum laudamus” alta voce cantare.

3 Attollitur proinde clamor populorum multorum (cfr. Is 17,12), laudantium Deum (cfr. Luc 2,13), et immensas resonat terra voces, repletur iubilationibus aer, et tellus lacrimis madidatur.

4 Cantantur cantica nova (cfr. Ps 32,3), et in melodia spiritus iubilant servi Dei (cfr. Iob 38,7).

5 Audiuntur ibi organa melliflua, et carmina spiritualia modulatis vocibus decantantur.

6 Ibi suavissimus odor (cfr. Ex 29,18) respirat, et iucundior melodia omnium movens affectus resultat ibidem; emicat illa dies et splendidioribus radiis coloratur.

7 Ibi olivarum virentes rami et reliquarum arborum (cfr. Mat 21,8) comae recentes; ibi festivus ornatus, lucidius incandescens cunctos exornat, et pacis benedictio convenientium laetificat mentes.

8 Descendit denique de solio excelso (cfr. Is 6,1) felix papa Gregorius, et per inferiores gradus ad offerenda vota et sacrificia (cfr. Num 29,39) sanctuarium intrat (cfr. Ps 72,17), tumbamque continentem sacrum et Deo dicatum corpus felicibus labiis osculatur.

9 Offert et multiplicat preces (cfr. Iob 40,22; Is 1,15), celebratque mysteria sacra.

10 Stat circa illum corona fratrum (cfr. Sir 50,3) laudans, adorans et benedicens omnipotentem Deum (cfr. Luc 24,52.53; 2Mac 3,22), qui fecit magna in omni terra (cfr. Sir 50,24).

11 Amplificat universus populus laudes Dei (cfr. Mat 27,25; Luc 18,43), et in honore Trinitatis excelsae sancto Francisco persolvunt sacrarum munera gratiarum. Amen.

12 Facta sunt autem haec in civitate Assisii, secundo anno pontificatus domini papae Gregorii Noni, septimo decimo die kalendarum mensis augusti.

MIRACULA S. FRANCISCI.

IN CHRISTI NOMINE
INCIPIUNT MIRACULA SANCTISSIMI PATRIS NOSTRI FRANCISCI.

127.

1 Iesu Christi Domini nostri suppliciter gratiam (cfr. 2Cor 8,9; 13,13) invocantes, ad excitandam praesentium amplectendam devotionem, et futurorum corroborandam fidem, miracula quae coram domino papa Gregorio, ut dictum est, perfecta sunt et populo nuntiata, Christo duce (cfr. Dan 9,25), breviter sed veraciter conscribemus.

I. - De contractis sanatis.

2 Eo namque die quo sacrum et sanctum corpus beatissimi patris Francisci reconditum fuit velut pretiosissimus thesaurus, magis supercaelestibus aromatibus quam terrenis speciebus inunctum, apportata est puella quaedam, iam per annum habens collum monstruose plicatum et caput humero adnexum, nec poterat nisi ex obliquo sursum respicere.

3 Quae dum sub arca, in qua pretiosum sancti recondium iacebat corpus, caput aliquamdiu submisisset, statim meritis sanctissimi viri collum erexit et in condecanti statu caput exstitit reparatum, ita quod puella ex subita sui mutatione obstupefacta nimis, coepit fugere ac plorare.

4 Fovea quaedam namque apparebat in humero cui caput fuerat applicatum, propter situm quem fecerat infirmitas diuturna.

128.

1 In comitatu Narniensi puer quidam erat qui tanta contractione tibiam retortam gerebat, quod, nisi duorum baculorum suffragio, nullo modo poterat ambulare.

2 Erat enim mendicans, et tanta infirmitate per plures annos gravatus, patrem proprium et matrem minime cognoscebat.

3 Qui meritis beatissimi patris nostri Francisci a dicto periculo sic exstitit liberatus, ut absque baculorum sustentaculo liber incederet usquequaque, laudans et benedicens Deum et sanctum eius.

129.

1 Nicolaus quidam de Fulgineo civis, cum haberet crus sinistrum contractum, nimio dolore gravatus ad recuperandam pristinam sanitatem tanta expendit in medicis, quod ultra velle ac posse se debitis obligavit.

2 Tandem cum eorum auxilium in nullo sibi penitus profecisset, dolore permaximo sauciat, in tantum quod ingeminatis clamoribus vicinos de nocte non permetteret obdormire, vovens se Deo et sancto Francisco, fecit se ad eius tumulum deportari.

3 Cumque per noctem orans coram sancti tumulo moraretur, extenso crure, magno exhilaratus gaudio, sine baculo ad propria remeavit.

130.

1 Puer etiam unus crus habens contractum ita quod genu pectori et calcaneum natibus adhaereret, ad sepulchrum beati Francisci accedens, patre ipsius carnem propriam cilicio macerante, ac matre pro ipsi se graviter affligente, ita plena et subita convaluit sanitate, quod sanus et laetus, gratias agens Deo (cfr. Act 28,15) et sancto Francisco, posset discurrere per plateas.

131.

1 In Fanensi civitate quidam contractus erat, cuius tibiae ulceribus plenae natibus adhaerebant, quae tantum exhalabant foetorem, quod hospitalarii nullo modo eum volebant in hospitali recipere nec tenere.

2 Qui meritis beatissimi patris Francisci, cuius misericordiam invocavit, se paulo post gavisus est liberatum.

132.

1 Quaedam puellula Eugubina, cum contractis manibus omnium membrorum officium per annum penitus amisisset, ad obtinendam gratiam sanitatis, nutrix eius cum imagine cerea ipsam ad beatissimi patris Francisci tumulum deportavit.

2 Cumque ibidem per octo dierum spatium moraretur, die una ita propriis usibus restituta sunt omnia membra eius, quod ad pristina officia idonea solito haberetur.

133.

1 Alius quoque puer de Montenegro, ante fores ecclesiae ubi requiescit corpus sancti Francisci, per plures dies decubans, quia nec ire poterat nec sedere, a cingulo infra omnibus erat viribus et membrorum officio destitutus.

2 Quadam vero die intrans ecclesiam, ad tactum sepulcri beatissimi patris Francisci, foras sanus et incolumis est regressus.

3 Dicebat autem puerulus ipse, quod dum coram tumulo gloriosi sancti iaceret, astitit ei iuvenis quidam, habitu fratrum indutus, supra sepulchrum existens, qui pira in manibus portans vocavit eum, et praebens ei pirum unum, ut surgeret confortavit.

4 Qui pirum de manibus ipsius suscipiens respondebat: "Ecce contractus sum, et nullo modo surgere possum".

5 Pirum vero exhibitum manducavit, et ad aliud pirum, quod ei ab eodem iuvene offerebatur, coepit extendere manum.

6 Qui dum iterum eum surgeret hortaretur, infirmitate gravatum se sentiens non surgebat.

7 Sed dum ad pirum manum extenderet, dictus iuvenis, exhibito illi piro, manum eius apprehendit, et foras educens eum disparuit ab oculis eius.

8 Qui sanum et incolumen factum se videns, cepit alta voce clamare, quod factum in eo fuerat, omnibus manifestans.

134.

1 Mulier quaedam de castro quod dicitur Cucoranum ad sepulchrum gloriosi patris in

cistis delata est; in nullo enim membrorum, praeterquam in sola lingua, operationis cuiusquam remanserat usus.

2 Moram igitur faciente (cfr. Mat 25,5) aliquantulum ante tumbam sanctissimi viri, surrexit peroptime liberata.

3 Quidam alius civis Eugubinus cum filium suum in cista contractum ad sancti patris tumulum detulisset, sanum et incolumen recepit eum.

4 Fuerat enim tanta enormitate contractus, ut tibiae natibus adhaerentes forent penitus arefactae.

135.

1 Bartholomaeus de Narnii civitate, homo pauperrimus et egenus, cum sub umbra cuiusdam nucis quodam tempore obdormisset, evigilans ita contractum se reperit, quod nusquam poterat ambulare.

2 Crescente quoque sensim infirmitate, tibiacum pede subtilis, curva et arida facta est, incisionem ferri non sentiens, nec ignis adustionem aliquatenus pertimescens.

3 Sed verus amator pauperum et omnium egenorum pater, Franciscus sanctissimus nocte quadam sese illi per visionem (cfr. Dan 2,19) somnii manifestat, praecipiens ei ut ad balneum quoddam accedat, in quo, tantae miseriae pietate permotus, vult eum ab hac aegritudine liberare.

4 Sed expergefactus, nesciens quid faceret (cfr. Luc 9,33; Act 5,7), episcopo civitatis narravit per ordinem visionem.

5 Episcopus vero adhortans ut ad imperatum balneum properaret, signavit ac benedixit eum.

6 Coepit quoque baculo sustentatus ad locum utcumque, prout melius poterat, pertrahere semetipsum.

7 Cumque moestus pergeret, nimio labore confectus, audivit vocem dicentem sibi (cfr. Act 9,4): "Vade cum pace Domini; ego sum ille cui te vovisti".

8 Appropinquans deinde ad balneum, quia nox erat, erravit a via et audivit vocem iterum dicentem sibi (cfr. Act 9,4), quod non recto itinere ambularet.

9 Quae et versus balneum eum direxit.

10 Cumque venisset ad locum et balneum fuisset ingressus, manum unam super pedem sensit imponi sibi et aliam super tibiam, ipsam quietius extendentem.

11 Continuo proinde liberatus, de balneo exsilivit, laudans et benedicens omnipotentiam Creatoris et beatum Franciscum servum eius, qui tantam ei gratiam contulit et virtutem.

12 Sex enim annorum spatio contractus et mendicus fuerat homo ille, ac plena aetate provectus.

II. - De caecis visum recipientibus.

136.

1 Mulier quaedam, Sibilia nomine, caecitatem oculorum per plures annos perpessa, ad sepulcrum viri Dei caeca tristis adducitur.

2 Recuperato vero pristino lumine, gaudens et exultans domum revertitur.

3 Caecus quidam de Spello, coram tumulo sacri corporis, visum diu perditum reinvenit.

4 Alia vero mulier de Camerino, cum esset dextri oculi lumine privata ex toto, pannum

quem beatus Franciscus tetigerat, parentes eius super perditum oculum posuerunt, et sic voto facto, de recuperato lumine Domino Deo et sancto Francisco gratias persolverunt.

5 Simile aliquid cuidam mulieri de Eugubio accidit, quae voto facto, lucem pristinam se rehabere laetatur.

6 Civis quidam de Assisio per quinquennium perditum lumine oculorum, quia cum adhuc viveret beatus Franciscus familiaris fuerat ei, semper cum oraret beatum virum, pristinam familiaritatem commemorans, ad tactum sepulcri eius exstitit liberatus.

7 Albertinus quidam de Narnio fere per annum oculorum lumen ex toto amiserat, ita quod palpebrae usque ad genas dependerent.

8 Qui beato Francisco se vovit, et statim, lumine reparato, ad gloriosum sepulcrum eius visitandum se praeparavit et venit.

III. - De daemoniacis.

137.

1 Vir erat in (cfr. Iob 1,1) civitate Fulginei, nomine Petrus, qui cum tempore quodam ad visitanda limina beati Michaelis archangeli, sive ex voto, sive ex poenitentia sibi pro peccatis iniuncta pergeret, ad fontem quemdam applicuit.

2 Qui cum ex lassitudine itineris sitiret, illius fontis aquam degustans, visum est sibi daemones imbibisse.

3 Sicque per tres annos, ab ipsis obsessus, horribilia visu et dictu pessima faciebat.

4 Veniens quoque ad tumbam sanctissimi patris, furentibus daemonibus et crudelissime discerpentibus eum, claro et manifesto miraculo ad tactum sepulcri eius mirifice liberatus est.

138.

1 Mulier quaedam in civitate Narnii, cum furia maxima duceretur et, mente perditam, horribilia faceret et inconvenientia loqueretur, apparuit ei tandem beatus Franciscus in visione (cfr. Num 12,6) dicens: "Facias tibi crucem!".

2 Et respondente illa: "Non possum", sanctus ipse signum crucis impressit ei, et omnem effugavit ab ea insaniae passionem et daemonicam phantasiam.

3 Viri quoque multi et feminae, variis daemonum cruciati suppliciis et decepti praestigiis, ab ipsorum potestate sancti et gloriosi patris praeclaris meritis sunt erepti.

4 Verum quia illud hominum genus saepe solet implicare deceptio falsitatis, de his nos breviter expedientes, ad maxima transeamus.

IV. - De infirmis a morte revocatis, de turgido, de hydropico, de arthritico, de paralytico et aliis diversis infirmitatibus.

139.

1 Puer quidam Matthaeus nomine de civitate Tuderti, per octo dies quasi mortuus in lecto iacens (cfr. Mat 9,2), ore penitus intercluso et lumine oculorum sublato, cute

vultus, manuum et pedum ipsius ad modum ollae totaliter denigrata, et de salute vitae huius ab omnibus desperatus, ad votum matris suae mirabili velocitate convaluit.

2 Emittebat enim marcidum sanguinem per os suum, per quod etiam credebatur emittere intestina.

3 Statim vero ut mater eius sancti Francisci nomen flexis genibus suppliciter invocavit, surgente ab oratione, coepit puer oculos aperire, lumen videre ac sugere mammas, et paulo post, decidente corio nigro, caro pristina rediit, et convalescentiam viresque resumpsit.

4 Protinus namque ut convalescere coepit, interrogavit eum mater eius dicens: “Quis te liberavit, fili?” Et ille balbutiendo respondebat: “Ciccu, Ciccu”.

5 Et iterum interrogabant: “Cuius es servus?” Qui et denuo respondebat: “Ciccu, Ciccu”.

6 Non enim poterat propter infantiam plene loqui, et ideo nomen beati Francisci sic loquens dimidiabat.

140.

1 Iuvenis quidam, cum in quodam loco altissimo moraretur, ex eodem loco corruens, loquelam et omnia membrorum officia perdidit.

2 Tribus quoque diebus non manducans, neque bibens, neque (cfr. Act 9,9; Mat 11,18) aliquid sentiens, mortuus credebatur.

3 Mater vero ipsius, nullorum medicorum requirens suffragium, a beato Francisco eius postulat sanitatem.

4 Et sic, voto facto, vivum eum recipiens et incolumem, laudare coepit omnipotentiam salvatoris.

5 Alius quidam, Mancinus nomine, infirmatus ad mortem et de liberatione sua penitus ab omnibus desperatus, invocato utcumque nomine beati Francisci, subita sanitate convaluit.

6 Puer quidam de Aretio, Galterius nomine, continuis febribus laborans et duplici apostemate cruciatus, ab omnibus medicis desperatus, voto parentum beato Francisco exhibito, concupitae restitutus est sanitati.

7 Alius vero morti propinquus, facta imagine cerea, priusquam perfecta esset, ab omni passione incontinenti exstitit liberatus.

141.

1 Mulier quaedam per plures annos in lecto infirmitatis suae decubans, nec se aliquo modo valens volvere vel movere, vovit se Deo et beato Francisco, et ab omni liberata aegritudine, adimplevit necessaria officia vitae suae.

2 In civitate Narniensi mulier quaedam erat, quae per octo annos manum sic habuit desiccata, quod nihil cum ea poterat operari.

3 Tandem beatissimus pater Franciscus per visionem (cfr. Act 18,9) apparuit ei, et manum eius extendens in laboritio alteri adaequavit.

4 Iuvenis quidam, in eadem civitate, per decem annos gravissima infirmitate detentus, totus erat tumidus effectus, ita quod nulla ei prodesse poterat medicina.

5 Qui meritis beati Francisci, voto a matre sua emisso, statim recepit commodum sanitatis.

6 Erat in civitate Fanensi quidam hydropisis morbo detentus, cuius membra erant

horribiliter tumefacta.

7 Qui per beatum Franciscum ab eadem infirmitate plene meruit liberari.

8 Civis quidam de Tuderto in tantum gutta arthritica gravabatur, quod nec sedere poterat, nec quiescere ullo modo.

9 Tantum ei dictae passionis vehementia frigus praestabat continuum, quod totus ad nihilum redigi videbatur.

10 Vocavit medicos, multiplicavit balnea, medicinas adhibuit multas, nec tamen ullo potuit horum remedio sublevari.

11 Die vero quadam, quodam sacerdote praesente, votum emisit ut sanctus Franciscus pristinam ei redderet sanitatem.

12 Sicque precibus ad ipsum sanctum fuis, mox se conspexit pristinae redditum sanitati.

142.

1 Mulier quaedam in Eugubii civitate paralytica iacens, tertio invocato nomine beati Francisci, ab infirmitate sua demissa est et sanata.

2 Quidam nomine Bontadosus, cum in pedibus et digitis sustineret gravissimam passionem, ita quod nec movere se poterat, nec ad partem aliquam declinare, cibo iam perdito atque somno, mulier quaedam die quadam venit ad eum, monens et suggerens ut, si ab hac infirmitate vellet citissime liberari, beato Francisco se devotissime devoveret.

3 Respondebat autem vir ille, nimio dolore correptus: "Non credo ipsum esse sanctum".

4 Muliere vero pertinacius illi de voto suggerente, vir ille tandem vovit se in hunc modum: "Voveo me", inquit, "sancto Francisco et ipsum credo sanctum, si me infra trium dierum terminum ab hac aegritudine liberabit".

5 Qui meritis sancti Dei mox liberatus ambulavit, manducavit et requievit, dans gloriam omnipotenti Deo (cfr. Ioa 9,24; Rom 4,20).

143.

1 Vir unus cum esset in capite sagitta ferrea graviter vulneratus, et sagitta illa intrans per cassam oculi remansisset in capite, nullo poterat medicorum auxilio adiuvari.

2 Vovit se deinde devotione supplici sancto Dei Francisco, sperans se posse ipsius suffragio liberari.

3 Qui dum aliquantulum quiesceret et dormiret, dictum est ei a sancto Francisco in somnis (cfr. Gen 31,24), quod per posteriorem partem capitis faceret eam trahi.

4 Sicque, prout in somnis viderat (cfr. Gen 31,10), die sequenti faciens, sine difficultate magna exstitit liberatus.

144.

1 Homo quidam in castro Spelli, nomine Imperator, per duos annos rupturam adeo graviter passus est, quod per inferiores partes intestina omnia exterius defluebant.

2 Non enim per magnum temporis spatium ea intus reducere poterat, nec locare, ita quod eum habere unum plumatium oportebat, quo intestina interius retineret.

3 Recurrit ad medicos, ipsorum solatium petens, qui dum ab eo pretium insufficiens postularent, cum unius diei careret expensis et victu, de illorum auxilio penitus

desperavit.

4 Convertit se tandem ad divinum auxilium, et merita beati Francisci coepit in via, in domo et ubicumque foret, suppliciter invocare.

5 Sicque factum est, ut in brevi temporis spatio, per Dei gratiam et beati Francisci merita, sanitati sit integrae restitutus.

145.

1 Frater quidam in Marchia de Ancona sub obedientia nostrae religionis militans, in iliis vel in costis gravissimum morbum fistulae tolerabat, ita quod ab omni curatione medicorum, ob immensitatem morbi, iam fuerat desperatus.

2 Petiit deinde a ministro suo, sub cuius obedientia morabatur, licentiam veniendi ad visitandum locum in quo corpus Patris beatissimi quiescebat, gerens fidem per ipsius sancti merita curationis suae se gratiam adepturum.

3 Minister vero ipsius eum veniret prohibuit, dubitans propter nives et pluvias quae tunc temporis erant, ne maius ex itineris fatigatione incurreret detrimentum.

4 Cumque de non habita licentia frater ille aliquantulum turbaretur, nocte quadam sanctus pater Franciscus adstitit ei, dicens: “Fili, noli de huiusmodi de caetero anxari, sed exue te pelliceo quo indueris, et emplastrum proice cum superposita ligatura, observaue regulam tuam et liberaberis”.

5 Qui mane surgens, iuxta praeceptum eius omnia fecit, et de subita liberatione gratias egit Deo (cfr. Act 27,35).

V. - De leprosis mundatis.

146.

1 Apud Sanctum Severinum in Marchia de Ancona iuvenis quidam erat, nomine Acto, qui totus lepra infectus existens, medicorum iudicio leprosus ab omnibus habebatur.

2 Omnia enim membra eius tumefacta et ingrossata erant, et extensione ac inflatione venarum inconvenienti aspectu cuncta cernebat.

3 Non poterat ambulare, sed in lecto aegritudinis miser assidue iacens, parentibus suis dolorem atque tristitiam ingerebat.

4 Pater vero ipsius, dolore nimio quotidie sauciatus, quid de ipso ageret nesciebat.

5 Tandem venit in cor suum, ut beato Francisco ipsum modis omnibus devoveret, et ait ad filium suum: “Vis te, fili, vovere sancto Francisco, qui multis ubique coruscat miraculis, ut ei placeat te ab hac aegritudine liberare?” Qui respondens ait: “Volo, pater”.

6 Fecit statim pater eius apportari papyrum, et filii statura in longitudine ac grossitudine mensurata: “Erige te”, inquit, “fili, et beato Francisco te devove, et liberatione tibi donata, candelam sibi tuae longitudinis singulis annis, dum vixeris, apportabis”.

7 Qui ad iussum patris utcumque se erigens, iunctis manibus, coepit beati Francisci misericordiam suppliciter invocare.

8 Suscepta itaque mensura papyri et completa oratione, illico a lepra est sanatus, et surgens, dans gloriam Deo (cfr. Ioa 9,24; Rom 4,20) et beato Francisco, coepit cum gaudio ambulare (cfr. Col 1,10.11).

9 In civitate Fani iuvenis quidam, nomine Bonushomo, qui a medicis universis

habebatur paralyticus et leprosus, a parentibus suis beato Francisco devote oblatus, mundatus a lepra et effugato morbo paralysis, plenam consecutus est sanitatem.

VI. - De mutis loquentibus et surdis audientibus.

147.

1 Apud Castrum Plebis puer unus erat pauperrimus et mendicus, qui ex toto mutus et surdus erat a nativitate (cfr. Ioa 9,1) sua.

2 Habebat namque linguam ita brevissimam atque curtam, quod multoties a pluribus exquisita, incisa penitus videretur.

3 Sero vero quodam accessit ad domum cuiusdam viri eiusdem castri, qui Marcus vocabatur, per signum, ut solent muti, ab eo petens hospitium.

4 Inclinavit enim caput ex latere, maxillae supponens manum, ut per hoc intelligeretur quod nocte illa desiderabat hospitari cum eo.

5 Vir autem ille hilariter suscepit eum in domo sua (cfr. Iudt 6,19) et libenter tenuit eum secum, quia competenter noverat famulari iuvenis ille.

6 Bonae indolis (cfr. 3Re 11,28) erat puer, quia licet surdus et mutus esset a cunabulis, persignum tamen quaequae noverat imperata.

7 Coenante viro praedicto nocte quadam cum uxore sua et adstante puero coram eis, dixit uxori suae: “Hoc ego maximum miraculum reputarem, si beatus Franciscus huic auditum redderet et loquelam”.

148.

1 Et adiecit: “Voveo Domino (cfr. 2Re 15,7) Deo, quod si beatus Franciscus hoc dignabitur operari, propter amorem suum puerum hunc habebō charissimum et expensas ei conferam toto tempore vitae suae”.

2 Mirum certe! Completo voto, statim puer locutus est dicens (cfr. Gen 8,15): “Vivit sanctus Franciscus!”.

3 Et subsequenter respiciens rursum ait: “Video sanctum Franciscum hic superius stantem, qui venit ut loquelam impendat mihi”. Et adiecit puer: “Quid ergo iam populo dicam?”.

4 Respondit homo ille: “Laudabis Deum (cfr. Ps 68,31) et salvabis homines (cfr. Ps 35,7) multos”.

5 Surrexit denique homo ille gaudens et exsultans (cfr. Is 14,7) multum et, quod factum fuerat, coram omnibus publicavit.

6 Concurrunt omnes qui eum prius viderant non loquentem, et admiratione et stupore repleti (cfr. Act 3,10), laudes Deo et beato Francisco suppliciter retulerunt.

7 Crevit lingua illius et conveniens facta est ad loquendum, et quasi omni tempore puer fuisset locutus, coepit verba formata proferre.

149.

1 Alius quoque puer, nomine Villa, nec loqui poterat, nec ambulare.

2 Pro quo mater fidei voto ceream imaginem faciens, ad locum in quo beatus pater Franciscus requiescit magna cum reverentia deportavit.

- 3 Quae domum regrediens, ambulans reperit filium et loquentem.
- 4 Homo quidam in episcopatu Perusii loquela et verbo privatus omnino, semper os ferens apertum, horribiliter oscitabat et anxiabatur.
- 5 Habebat enim guttur valde tumidum et inflatum.
- 6 Cumque pervenisset ad locum ubi requiescit sanctissimum corpus, et per gradus ad sepulcrum eius vellet attingere, sanguinem multum evomuit, et peroptime liberatus, coepit loqui et os claudere ac, sicut expedit, aperire.

150.

- 1 Mulier quaedam tam magnum dolorem in gutture patiebatur, quod prae nimio ardore lingua palato adhaerens, arida facta est.
- 2 Non enim poterat loqui, non comedere, neque bibere, et emplastris apposis medicinisque adhibitis, nullam infirmitatis alleviationem in his omnibus sentiebat.
- 3 Tandem in corde suo, quia loqui non poterat, devovit se sancto Francisco, et subito caro crepuit et de gula egressus est lapillus unus rotundus, quem manu suscipiens et omnibus ostendens, mox exstitit liberata.
- 4 In castro Graecii iuvenis quidam erat, qui auditum perdiderat, memoriam et loquelam, nec erat intelligens vel sentiens quidquam.
- 5 Parentes autem eius, quia magnam fidem habebant in sancto Francisco, ei supplici devotione dictum iuvenem devoverunt, qui expleto voto, cunctis quibus carebat sensibus, affluenter sanctissimi et gloriosissimi patris Francisci gratia est ditatus.
- 6 Ad laudem, gloriam et honorem Iesu Christi Domini Nostri, cuius regnum et imperium solidum et immobile perseverat per omnia saecula saeculorum. Amen.

EPILOGUS.

151.

- 1 Diximus pauca de miraculis beatissimi patris nostri Francisci, et plura omisimus, relinquentes volentibus sequi vestigia eius (cfr. 1Pet 2,21), novae benedictionis gratiam studium exquirendi, ut qui verbo et exemplo, vita et doctrina mundum omnem gloriosissime innovavit, mentes diligentium nomen Domini (cfr. Ps 118,132) semper dignetur supercaelestium charismatum novis imbribus irrigare.
- 2 Obsecro propter amorem pauperis Crucifixi et per sacra stigmata eius, quae beatus pater Franciscus portavit in corpore suo (cfr. Gal 6,17), universos ista legentes, videntes et audientes, ut coram Deo mei meminerint peccatoris (cfr. Gal 1,20; Luc 18,13). Amen.
- 3 Benedictio et honor (cfr. Apoc 5,13) et omnis laus sit soli sapienti Deo (cfr. Rom 16,27), qui ad gloriam suam semper omnia in omnibus sapientissime operatur (cfr. 1Cor 12,6). Amen. Amen. Amen.

Quest'opera di proprietà del sito Monastero Virtuale
è soggetta alla licenza Creative Commons

"Attribuzione-NonOpereDerivate 4.0 Internazionale"

<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.it>

This work is owned by the Monastero Virtuale site
and is subject to the Creative Commons license

"Attribution-NoDerivates International (CC BY-ND 4.0)"

<https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>